

KOMLÓ VÁROS (Baranya megye)

Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája 2022-2027 (2030)

Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása (TOP Plusz -1.3.1-21)

MUNKAANYAG!!!

Munkaközi egyeztetési változat 1.0

Helyzetértékelés és Stratégiai célrendszer munkarészek

Készítette: MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.

2022. március

TARTALOM

Ábrajegyzék.....	1
Táblázatok jegyzéke	1
Vezetői összefoglaló.....	2
1 A partnerségi folyamat ismertetése az FVS tervezés időszakára vonatkozóan.....	5
1.1 Partnerek definiálása	5
1.2 Partnerségi akciók és azok tartalma	8
1.3 Partnerségi akciók ütemezése a tervezési folyamatban.....	9
2 Megalapozó munkarész: Helyzetfeltárás és helyzetértékelés.....	10
2.1 Helyzetfeltárás	10
2.1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok	10
2.1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata.....	12
2.1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	14
2.1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai	17
2.1.5 A település társadalma	17
2.1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	17
2.1.5.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok.....	24
2.1.5.3 Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.).....	25
2.1.6 A település humáninfrastruktúrája	25
2.1.6.1 Humán közszolgáltatások.....	25
2.1.6.2 Esélyegyenlőség biztosítása	29
2.1.7 A település gazdasága.....	32
2.1.7.1 A település gazdasági súlya, szerepköre	32
2.1.7.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	33
2.1.7.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése.....	35
2.1.7.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők.....	35
2.1.7.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	36
2.1.8 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	36
2.1.8.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	36

2.1.8.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere.....	38
2.1.8.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység	38
2.1.8.4	Foglalkoztatáspolitikai	38
2.1.8.5	Lakás- és helyiséggazdálkodás	39
2.1.8.6	Intézményfenntartás.....	39
2.1.8.7	Energiagazdálkodás.....	40
2.1.9	Településüzemeltetési szolgáltatások, okos városi települési szolgáltatások	40
2.1.10	Zöldfelületi rendszer vizsgálata.....	41
2.1.10.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	41
2.1.10.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái.....	44
2.1.11	Közlekedés	44
2.1.11.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	44
2.1.11.2	Közúti közlekedés.....	44
2.1.11.3	Közösségi közlekedés	44
2.1.11.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés	45
2.1.11.5	Parkolás.....	46
2.1.12	Közművesítés	46
2.1.12.1	Víz- és gázvezeték	46
2.1.12.2	Energia	49
2.1.12.3	Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	51
2.1.13	Környezetvédelem és településüzemeltetés	52
2.1.13.1	Talaj.....	52
2.1.13.2	Felszíni és a felszín alatti vizek	52
2.1.13.3	Levegőtisztaság és védelme	52
2.1.13.4	Zaj- és rezgésterhelés.....	53
2.1.13.5	Sugárzás védelem.....	53
2.1.13.6	Hulladékkezelés.....	53
2.1.13.7	Vizuális környezetterhelés	53
2.1.13.8	Árvízvédelem.....	53
2.1.13.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	53
2.1.14	Városi klíma.....	54
2.2	Területi lehatárolás	56
2.2.1	A várostérség lehatárolása, bemutatása	56
2.3	Helyzetértékelés, szintézis	60
2.3.1	Prosperáló város	60

2.3.2	Zöldülő város.....	61
2.3.3	Digitális város.....	63
2.3.4	Megtartó város.....	64
2.3.5	Kiszolgáló város.....	66
2.4	A város irányítási és működési modellje.....	68
2.4.1	Irányítási modell.....	68
2.4.2	Működési modell.....	71
2.4.3	Várostérségi koordináció.....	72
2.5	Kockázatok és lehetőségek értékelése.....	72
2.5.1	Prosperáló város.....	73
2.5.2	Zöldülő város.....	74
2.5.3	Digitális város.....	74
2.5.4	Megtartó város.....	75
2.5.5	Kiszolgáló város.....	75
3	Stratégiai munkarész.....	77
3.1	Forgatókönyv elemzés.....	77
3.1.1	A vizsgálandó kockázati tényezők.....	77
3.1.2	Standard forgatókönyv.....	79
3.1.2.1	A prosperáló város.....	79
3.1.2.2	A zöldülő város.....	82
3.1.2.3	Digitális város.....	84
3.1.2.4	A megtartó város.....	85
3.1.2.5	A kiszolgáló város.....	85
3.1.3	Adaptív forgatókönyv.....	89
3.1.3.1	A prosperáló város.....	89
3.1.3.2	A zöldülő város.....	91
3.1.3.3	A digitális város.....	92
3.1.3.4	A megtartó város.....	92
3.1.3.5	A kiszolgáló város.....	93
3.2	Jövőkép.....	94
3.3	A stratégia célrendszere.....	95
3.3.1	Stratégiai fejlesztési célok és részcélok.....	95
3.3.1.1	A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ.....	95
3.3.1.2	Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont.....	96
3.3.1.3	Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom.....	96
3.3.2	Az egyes részcélok öt dimenzió szerinti csoportosítása.....	97

3.3.2.1	Prosperáló város	97
3.3.2.2	Zöldülő város.....	98
3.3.2.3	Digitális város	99
3.3.2.4	Megtartó város	100
3.3.2.5	Kiszolgáló város.....	101
3.3.3	Városrészi célok	103
3.3.4	A célrendszer várostérségi összefüggései.....	110

ÁBRAJEGYZÉK

Később kerül beszúrára

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

Később kerül beszúrára

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

fenntartható városfejlesztési stratégia	A megyei önkormányzatok döntése alapján az ERFA rendelet 11. cikke alá tartozó hazai városoktól elvárt területi stratégia dokumentum
fenntartható városok program	A TOP Plusz intézkedése, az ERFA rendelet 11. cikk alapján működtetett egyéb területi eszköz. Az intézkedés a megyei integrált területi programok keretében, azokhoz kapcsolódva valósul meg. Az érintett városok kiválasztása a megyei önkormányzatok bevonásával történik. A forrásfelhasználás a helyi városfejlesztési stratégia alapján történik (FVS).

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

A 2021-27 közötti programozási időszakban nem csak a megyei jogú város, hanem egyéb városi jogállású települések számára is biztosítani lehet a **fenntartható városfejlesztés** eszközének alkalmazását. A programozási ciklusban a fenntartható városfejlesztés módszertana **Baranya megyében** - a Baranya Megyei Önkormányzat döntése alapján - **Pécs, Komló** és **Mohács** városok esetében alkalmazható.

A megye által kijelölt városok a TOP Pluszhoz (Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz) illeszkedő tartalommal elkészített Fenntartható Városfejlesztési Stratégiával (FVS) pályázhatnak a TOP Plusz 1-3. prioritásain fenntartható városfejlesztésre elérhető forráskeretre. **A fenntartható városfejlesztési stratégiát a TOP Plusz illeszkedési tartalommal kiegészített FVS jelenti.**

A Pénzügyminisztérium Regionális Fejlesztési Programok IrányítóHatósága (RFP IH) 2021. októberében adta ki a végleges változatát annak az útmutatónak - Fenntartható Városfejlesztési Stratégia Módszertani Kézikönyve 2021-27. – amely alapján a stratégiát a kijelölt városoknak – köztük Komlónak is - el kell készíteni.

A benyújtott stratégia elfogadásával Komló jogosulttá válik a stratégiában tervezett és a TOP Pluszhoz illeszkedő fejlesztései, beruházásai és projektjei megvalósítására a stratégiában elfogadásra kerülő forráskeretének összegéig. A 2021-27 közötti programozási ciklusban a TOP Plusz Baranya megyei keretén belül **Komló előzetesen meghatározott forráskerete 5,169 milliárd Ft.**

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia azonban nem korlátozódik csupán a TOP Plusz forrásainak a felhasználására, hanem **teljes tervezéssel készül**, ezáltal támogatva a városokat a fenntarthatóság, különösképpen a pénzügyi fenntarthatóság és forráskombináció megvalósításában egy reziliens, zöld- és digitális átmenetet szolgáló, várostérségben gondolkozó városfejlesztési gyakorlat kialakításában. A stratégia tervezése során a város a jelenleg hatályos integrált településfejlesztési stratégiájának adaptációjából indulhat ki, az FVS Kézikönyv módszertana alapján felülvizsgálja, vagy újradefiniálja jövőképét, célrendszerét, cselekvési tervét, ugyanakkor a tervezés során biztosítja az összhangot a későbbi fejlesztési dokumentumokkal. A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia megalapozza a város további, jövőben elkészítendő stratégiai dokumentumait.

Az FVS módszertana **öt tervezési dimenzió**thatároz meg a stratégiaalkotás folyamatában, mely megjelenik mind a helyzetértékelés, mind a stratégiai fejezet célrendszerében, mind a cselekvési terv kidolgozása során:

1. Prosperáló város (helyi gazdaságfejlesztés)
2. Zöldülő város (energetikai átállás)
3. Digitális város (digitális technológia alkalmazása, okos megoldások működési integrációja)
4. Megtartó város (társadalmi folyamatok, beleértve a befogadást és esélyegyenlőséget is)
5. Kiszolgáló város (városi területhasználat, közmű infrastruktúra, épített és természeti környezet)

Az FVS lényegében 6 fő fejezetből áll, melyből jelen dokumentum az 1-2. és részben a 3. fejezet kidolgozott elemeit tartalmazza, azaz a város jövőképének és célrendszerének meghatározásáig tart.

Komló város jövőképe

Komló város településfejlesztési koncepciója megfogalmazta azt a jövőképet, melyet a város 2030-ra szeretne elérni:

Komló 2030-ban

**lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város,
amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.**

A Stratégia célrendszere

Átfogó célok:

A jövőkép elérés érdekében a Komló város településfejlesztési koncepciója és hatályos integrált településfejlesztési stratégiája alapján a krízisből és az elzártságából való kitörés érdekében három átfogó fejlesztési célt jelöl ki:

1. átfogó (stratégia) cél: **A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ**
2. átfogó (stratégia) cél: **Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont**
3. átfogó (stratégia) cél: **Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris fenntartható társadalom**

A stratégia célrendszerét és a célok/részcélok öt dimenziós rendszerezését az alábbi táblázat foglalja össze:

1. táblázat: A komlói Fenntartható Városfejlesztési Stratégia célrendszere

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok
P1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	Z1. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	M3. A népesség csökkenésének megállítása
P2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	Z2. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	M4. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
P3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	D1. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	M5. A társadalmi integráció erősítése
	M1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	
	M2. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	
	K1. Hatékony városüzemeltetés	
	K2. Vonzó városközpont kialakítása	
	K3. Átkötő és havária utak létesítése	

PROSPERÁLÓ VÁROS	ZÖLDÖLŐ VÁROS	DIGITÁLIS VÁROS	MEGTARTÓ VÁROS	KISZOLGÁLÓ VÁROS
-------------------------	----------------------	------------------------	-----------------------	-------------------------

A stratégia ezen felül városrészi és várostérségi célokat is meghatároz, melyek részletes bemutatása a dokumentum vonatkozó fejezeteiben található.

1 A PARTNERSÉGI FOLYAMAT ISMERTETÉSE AZ FVS TERVEZÉS IDŐSZAKÁRA VONATKOZÓAN

partnerségi /érintetti csoport (stakeholder csoport)	Tervezési partnerek (partnerségi csoport) a tervezésbe különböző, az aktív részvételt biztosító eszközökkel sikeresen bevont érintettek. Kellően nyitott tervezési folyamatban valamennyi érintett lehetőséget kap arra, hogy partnerré váljon, ugyanakkor a bevonás eszközein is múlik, hogy az érintettek milyen köré válik aktívvá.
részvételi (participatív) tervezés	Olyan, az érintettek bevonásán alapuló, megtervezett és következetesen felépített tervezési folyamat, amelynek során az érintett szereplők a folyamat korai szakaszától kezdve aktívan részt vesznek az egyes tervezési feladatokban (helyzetértékelés, célok, jövőkép meghatározása, tevékenységek azonosítása stb.), és közben szabadon kommunikálhatják igényeiket és javaslataikat úgy, hogy egymás szükségleteit és ötleteit is megismerve konszenzusos célokat vagy megoldásokat azonosíthassanak. A partnerségi folyamat az egész stratégiai ciklusra is kiterjed, így a bevonásának különféle lehetőségei vannak a terv (stratégia) megvalósítása során is.

Forrás: FVS módszertani kézikönyv 2021-27

A partnerségi folyamat tervezéséhez az alábbi dokumentumok szolgáltak alapul:

- Komló Város Önkormányzat Képviselő-testületének 16/2014 (X. 27.) sz. önkormányzati rendelete (SZMSZ) IX. sz. Függeléke (Partnerségi rend);
- Komló Város Partnerségi Terve (2015).

1.1 Partnerek definiálása

A fent hivatkozott dokumentumokkal és a Módszertani Kézikönyv ajánlásával összhangban az FVS kidolgozása és későbbi megvalósítása során az alábbi partnerek, csoportok bevonása szükséges:

- a város teljes lakossága és a helyi média;
- a város területén működő civil szervezetek;
- az Önkormányzat releváns (pl. stratégiai tervezési, fejlesztési, pályázatos, főépítési, pénzügyi) szervezeti egységei, részönkormányzatai;
- önkormányzati és egyéb, a térségben működő közintézmények, önkormányzati tulajdonú cégek, közszolgáltatók;
- jelentősebb helyi vállalkozások, érdekvédelmi és szakmai csoportok helyi képviselői;
- a környező települések önkormányzatának képviselői, a többcélú kistérségi önkormányzati társulás;

- a Baranya Megyei Önkormányzat.

Komló Város Önkormányzata által jóváhagyott ún. intézményi partnerségi lista az alábbi szervezeteket/személyeket azonosította:

Önkormányzati szervezeti egységek, részönkormányzatok:

1. Önkormányzat – Polgármester: Polics József
2. Önkormányzat – Főjegyző: dr. Vaskó Ernő
3. Önkormányzat - Városüzemeltetési és -Fejlesztési Iroda: Horváth Kata
4. Önkormányzat – Pénzügyi, Költségvetési És Vagyongazdálkodási Iroda: Aladics Zoltán
5. Önkormányzat - Komló Város Önkormányzat Városgondnokság: Bareith Péter
6. Önkormányzat – Szociális iroda: Fritsiné Tímár Adrienn
7. Német Nemzetiségi Önkormányzat: Ábel János
8. Cigány Nemzetiségi Önkormányzat: Orsós Ferenc
9. Horvát Nemzetiségi Önkormányzat: Sarkadi László Alajos
10. Településrészi önkormányzatok:
 - Zobákpusztá-Gesztenyés településrészi önkormányzat: Pálfi László
 - Kisbattyán településrészi Önkormányzat: Jurinovits Miklós
 - Mecsekjánosi településrészi önkormányzat: Jurinovits Miklós
 - Mecsekfalú településrészi önkormányzat: Jégl Zoltán
 - Sikonda településrészi önkormányzat: Gerencsér Ágnes
 - Körtvélyes településrészi önkormányzat: Gerencsér Ágnes
11. Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás: Jégl Zoltán elnök
12. Komlói Járási Hivatal: dr. Hessz Gabriella

Fontosabb közszolgáltató intézmények, szervezetek:

13. Helyi média: Komlói Újság
14. Komlói Egészségcentrum, Bányászati Utókezelő és Éjjeli Szanatórium Egészségügyi Központ (Kórház)
15. Háziorvosi szolgálat (1-10. körzet, felnőtt- és gyermek háziorvos)
16. Védőnői szolgálat (1-3. körzet védőnői)
17. Komlói Rendőrkapitányság
18. Komló Városi Óvodák:
 - Körtvélyesi tagóvoda
 - Kökönyösi tagóvoda
 - Mecsekjánosi tagóvoda
 - Hunyadi tagóvoda
 - Szilvási tagóvoda
 - Gesztenyési tagóvoda
 - Templom Téri tagóvoda
19. Pécsi Tankerületi Központ - Komlói Tankerület:
 - Kenderföld-Somági Általános Iskola
 - Szilvási Általános Iskola
 - Komlói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Kollégium
20. Pécsi Szakképzési Centrum – Komlói tagintézmények
 - Pécsi Szakképzési Centrum Komlói Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma

21. Pécsi Egyházmegye fenntartásába és működtetésébe tartozó komlói intézmény:
 - Komlói Kodály Zoltán Ének-zenei Katolikus Általános Iskola és Óvoda
22. Komlói Fűtőerőmű Zrt.
23. Volánbusz – Komlói kirendeltség (távolsági és helyi buszközlekedés)
24. DRV Zrt. (Pécs-Komló ipari vízellátás)
25. Baranya-Víz Zrt. Komlói Üzemigazgatóság
26. MVM Next Földgázszolgáltató Komlói iroda
27. E-ON Komlói iroda
28. Dél-Kom Komlói Iroda
29. Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Baranya Megyei Igazgatósága
30. Az önkormányzat által megjelölt távközlési vállalatok (Telekom, DIGI, Vodafone)

Jelentősebb vállalkozások, gazdasági szervezetek:

31. Komlói Ipari Park
32. Sikonda Gyógyfürdő - Ambient Hotel & AromaSPA
33. Polytec Komló Kft.
34. Rák Antenna Kft.
35. Rati Kft.

Civil szervezetek:

36. Mecsek-Völgység-Hegyhát Egyesület (HACS)
37. Hétdomb Természetbarát Egyesület
38. Komlói Honismereti és Városszépítő Egyesület
39. Helyiérték Komló és Térsége Egyesülete
40. Komló Térségi Fejlesztési Egyesület
41. Komlói Vállalkozók Klubja Egyesület
42. Magyar Vöröskereszt Komlói Szervezete
43. T 20 Darts Club Egyesület
44. Diák- és Szabadidős Sportegyesület
45. Komlói Tenisz És Sí Klub
46. Komlói Teremlabdarúgó Egyesület
47. Komlói Kyokushin Karate Sport Egyesület
48. Komlói Polgárőr Egyesület

Munkacsoportok:

Stratégiai munkacsoport

A munkacsoport az Önkormányzat releváns szervezeti egységeinek vezetőiből és a Tervezői munkacsoport képviselőjéből áll. A munkacsoport a tervezés során operatív döntéshozók munkát végez. Fontos a kezelhető méret, az elérhetőség, az összeférhetőség és az alapvető tájékozottság a feladatot és a város helyzetét illetően. Az tagok beosztásuknál, gazdasági vagy véleményformáló erejükénél fogva döntéshozói szereppel bírnak.

A munkacsoport tagjai:

- Polics József polgármester
- Horváth Kata irodavezető, Városüzemeltetési és -Fejlesztési Iroda
- Bareith Péter intézményvezető, Komló Város Önkormányzat Városgondnokság
- Kersity Antal főépítész
- Jégl Zoltán Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás elnöke és részönkormányzati képviselő
- Vadász Krisztina projektvezető, MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.

Tervezői munkacsoport

A tervezői csoport a rendelkezésre álló adatokból, információkból elkészíti a város jellemzését, valamint a résztvevők bevonásával kialakítja a város stratégiáját és az annak megvalósulása érdekében elvégzendő feladatokat.

A munkacsoport tagszervezetei:

- MSB Fejlesztési Tanácsadó Zrt.
- Hübner Tervező Kft.
- S-FACT Kft. (antiszegregációs program kidolgozása)
- 5T Építészeti és Városfejlesztési Kft. (amennyiben a településrendezési eszközök kapcsolata miatt szükségessé válik)

1.2 Partnerségi akciók és azok tartalma

Tekintettel a viszonylag rövid tervezési időtartamra, továbbá a tervezés során fennálló aktuális veszélyhelyzeti előírásokra, a megvalósítandó partnerségi akciókat az alábbiak szerint határoztuk meg:

Lakosság bevonása:

- Kérdőíves felmérés a Módszertani Kézikönyvben megadott kérdőív sablon használatával;
- 1. társadalmasítási, véleményezési kör: helyzetértékelés, célrendszer;
- 2. társadalmasítási, véleményezési kör: elkészült FVS.

Intézményi partnerek bevonása:

- Kérdőíves felmérés a Módszertani Kézikönyvben megadott kérdőív sablon használatával;
- Munkacsoport egyeztetések;
- Mélyinterjúk, személyes egyeztetések;
- 1. társadalmasítási, véleményezési kör: helyzetértékelés, célrendszer;
- 2. társadalmasítási, véleményezési kör: elkészült FVS;
- A partnerség speciális esete a megyével történő egyeztetés.

Az alkalmazott munkamódszerek ismertetése:

- **Kérdőíves felmérés:** A lakosság és a partner-intézmények bevonása esetében alkalmazandó kommunikációs eszköz a kérdőíves felmérés (Google Űrlap használatával). A lakosság bevonásának további fontos helyszínei a városi honlap, a helyi újság és a város közösségimédia (facebook) felülete.
- **Online és személyes interjúk:** egy adott kérdéssor, mint vezérfonal köré felépített mélyinterjú, irányított beszélgetés, mely az adott problémakör intenzív elemzésére fókuszál. Célja az interjúalany véleményének részletes megismerése, valamint helyspecifikus információk begyűjtése. A mélyinterjúk során került sor azon adatok, információk megismerésére és elemzésére, melyek nyilvános adatbázisokban nem, vagy csak korlátozottan érhetők el. A megalapozó vizsgálat során mélyinterjúk keretében történt meg az öt területi dimenzió speciális kérdéseinek megvitatása, értelmezése is.
- **Írásos véleményezés:** Két ízben kerítünk sort ezen munkamódszer alkalmazására. Első ízben a helyzetértékelés, szintézis és a célrendszer elkészültével, másodszor az elkészült FVS véleményezése céljából. E munkamódszert mind a lakossági, mind az intézményi partnerek esetén alkalmazzuk. Előbbinél a városi honlap, közösségi média és a helyi újság sajtómegjelenését keresztül, utóbbinál közvetlen megkeresés, megszólítás útján.
- **Honlap, weboldal, facebook, média:** Az Önkormányzat a partnerek tájékoztatásának elősegítésére a <http://www.komlo.hu> honlapján biztosít tárhelyet a partnerségi egyeztetés tárgyát képező és az egyeztetés során keletkező dokumentumok megjeleníthetősége érdekében.

A helyi újság támogatja a társadalmasítás, partnerségi egyeztetés lépéseit saját facebook oldalán:
<https://www.facebook.com/onlinekomloiujsg/>

- **Munkacsoport egyeztetések:** A tervezési folyamat során rendszeresen, de szükségszerűen kerül sor – elsősorban online formában – a munkacsoport egyeztetésekre. Ezek célja elsősorban a döntési pontokon a szükséges döntések meghozatala, a tervezési részterületek egymásra épülésének, koherenciájának biztosítása, az elkészült anyagok minőségbiztosításának előkészítése.
- **Megyével történő egyeztetés:** az elkészült FVS és TVP tervezetét véleményezésre meg kell küldeni a Baranya Megyei Önkormányzatnak. A Megyei Önkormányzat nyilatkozatát a TOP_Plusz-1.3.1-21 pályázati támogatási kérelemhez csatolni szükséges.

1.3 Partnerségi akciók ütemezése a tervezési folyamatban

Az FVS tervezése 2021. év végén indult meg, azonban a stratégia alapját az alábbi meglévő városfejlesztési dokumentumok adják, hiszen ezek még ma is hatályosak és relevánsak:

- Településfejlesztési koncepció (TK);
- Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS);
- TK és ITS Megalapozó dokumentuma (MD).

Ezen fejlesztési dokumentumok a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012 (XI. 08.) Kormányrendelet alapján készültek, betartva az abban foglalt partnerségi egyeztetési és társadalmasítási követelményeket, így mindhárom dokumentum széleskörű társadalmi és intézményi egyeztetésen alapul, amelyek lehetőséget biztosítottak az érintettek véleményének megismerésére.

A jelen stratégia készítése során az alábbi partnerségi akciók megvalósítása tervezett:

2. táblázat: Az FVS kidolgozása során tervezett partnerségi akciók és azok ütemezése

Partnerségi akció típusa	Tervezett dátum
Kérdőíves felmérés (lakossági és intézményi)	2021. december – 2022. január
Online és személyes interjúk	2022. február
Lakossági egyeztetés 1. kör (honlapon és közösségi médián keresztül)	2022. március
Írásos partnerségi véleményezés 1. kör	2022. március
Munkacsoport egyeztetések (folyamatosan)	2021. november – 2022. április
Lakossági egyeztetés 2. kör (honlapon és közösségi médián keresztül)	2022. április
Írásos partnerségi véleményezés 2. kör	2022. április
Baranya Megyei Önkormányzattal történő egyeztetés	2022. április

2 MEGALAPOZÓ MUNKARÉSZ: HELYZETFELTÁRÁS ÉS HELYZETÉRTÉKELÉS

2.1 Helyzetfeltárás

2.1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Komló a Dél-dunántúli régióban, Baranya megye északi szegletében található. A város környezetét a hegyvidéki elhelyezkedésből adódóan az aprófalvas, kistelepülésszerű, relatíve fejletlen városhálózat jellemzi. Az aprófalvas jelleg az is jól bizonyítja, hogy a dél-dunántúli régiót összesen 656 település alkotja, melynek csupán 6,25 %-a (41 db) rendelkezik városi jogállással. Ebből is következik, hogy a városi lakosság részaránya a régiók rangsorában Észak-Magyarország után Dél-Dunántúlon a legalacsonyabb, ugyanis a lakosságnak jelen állapotok szerint csak 55%-a él ilyen jellegű településeken (főként kisvárosokban). Emellett a régióra általánosan jellemző jelenség, hogy a társadalmi-gazdasági élet összefonódásából, a lakossági szolgáltatások koncentrációjából fakadóan meghatározó szerepet töltenek be a megyeszékhelyek (Pécs, Szekszárd, Kaposvár).

1. ábra: Komló város országon belüli elhelyezkedése

A dél-dunántúli régió városhálózatának gerincét a megyeszékhelyek mellett 11 db 10–30 ezer fő közötti lakosságszámú kisváros alkotja. Ebbe a kategóriába tartozik Komló városa is a 22 ezer fő körüli lakosával, mellyel Baranya második legnagyobb lélekszámú települése is egyben. A városnak a járason és a megye észak-keleti részén, a Mecsek és a Mecsekhát szabdalta térségben relatíve kiterjedt vonzáskörzete és jelentősége van a helyi társadalmi-gazdasági viszonyok alakításában. Ez Komló státuszára is mindenképp pozitív hatást gyakorol. A város intézményrendszere és infrastrukturális ellátottsága a többi, a régióban elhelyezkedő, hasonló méretkategóriát képviselő településhez képest kiemelkedő, a konvencionális szolgáltatásokat a helyi és környezetben élő lakosok helyben is igénybe tudják venni.

A fentiek ellenére azonban kiemelendő, hogy a Baranyára és a Komló járásra is általánosságban érvényes aprófalvas térségi számos tényező mentén determinálja Komló fejlesztési lehetőségeit. A régió településhálózatának körülbelül 55 százalékát kitevő aprófalvakban ugyanis a lakosságnak hozzávetőlegesen 10 százaléka él, mely kifejezetten periférikus gazdaságföldrajzi környezetet teremt

Komló közvetlen szomszédságában, ahol a falvak nagyságrendileg 55%-a 500 fő alatti lakossággal rendelkezik.

A Komló által vezetett járást összesen 20 település alkotja, melyek egyben a város társadalmi és gazdasági vonzáskörzetét is jelentik. Tekintettel járásszékhely státuszára, az összes járási hatókörű igazgatási, oktatási, egészségügyi stb. szervezet is a településen található, mely a város gazdasági és társadalmi pozícióit tovább erősíti. A járás területén, annak két ellentétes szegletében még Magyarország (956 fő) és Szászvár-Máza (2237 fő + 1156 fő) jelent kiemelendő térszervező erőt. Gyakorlatilag a járásban Komló kivételével csupán ezen három település bír 1000 fő körüli, vagy azt meghaladó lakosságszámmal. További, a helyi viszonyokat figyelembe véve „népesebb” falu még Bikal, melynek viszont gazdasági (turizmus) szerepköre kiemelkedő a térségben. Az információk és statisztikai adatok ismeretében tehát kijelenthető, hogy Komlót egy dominánsan (2000 lakos alatti) „kisfalvas” térség öleli körbe.

Komló kettős szerepkörben jelenik meg a foglalkoztatás terén a térben. Egyrészt a jellemzően aprófalvas járásban foglalkoztatási központként is azonosítható, ugyanakkor jelentős azon napi ingázók száma, akik a városból a relatíve közeli megyeszékhelyre ingáznak. Komló a korábban lüktető jellegű státusza egyre inkább fordul át munkaerő-kibocsátóvá.

Maga a város pedig regionális, illetve megyei szerepkörrel nem rendelkezik, vagyis a magasabb színvonalú oktatási, adminisztratív és ellátó-jellegű szolgáltatásokat leginkább Pécsset lehet igénybe venni.

A Komló járásban található települések eltérő intenzitással kapcsolódnak a városhoz. A város társadalmi és gazdasági vonzerejének perspektívájának szempontjából egy délnyugat–északkeleti megosztottság azonosítható a térségen belül. A járás nyugati szegletében elhelyezkedő települések erősebben kötődnek a Komlóhoz, míg az északkeleti területeken található települések (Bikal, Egyházaskozár, Szászvár, Máza) inkább a szomszédos megyében (Tolna) található járásszékhelyekhez, Bonyhádnak és a Dombóvárhoz kötődnek jobban. Ez elsősorban a terület morfológiájának és a települések közötti relatív távolságnak köszönhető.

2. ábra: Komló és járásának elhelyezkedése Baranya megyén belül (2015)

Társadalmi Információs Rendszer (TÁRSIR) adatbázisok és a VÉTI Nemzeti Közlöny információinak alapján

Forrás: Térport (Baranya megye: 4429,8 km², 392.917 fő, 10 db járás, 301 település)

2.1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Konceptióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata

Komló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának megtervezésekor alapvetően az alábbi három, a helyi fejlesztési törekvéseknek keretet szabó fejlesztéspolitikai stratégiai alapidokumentum iránymutatásait vettük alapul, melyek egyben a Fenntartható Városfejlesztési Stratégia végrehajtása kapcsán is követendő célkitűzéseket fogalmaznak meg:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
- Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptiója 2030
- Baranya Megyei Területfejlesztési Program

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

A 2014-ben elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) Magyarország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből alapozva fekteti le az ország 2030-ig szóló fejlesztési jövőképét, melyben külön célokat és elveket fogalmaz meg a 2014-2020, illetve a 2021-2027 közötti európai uniós források felhasználását illetően. Az OFTK 2030-as céldátummal összesen 4 hosszú távú, illetve további 7 specifikus hosszú távú célt jelöl ki, melyek az alábbiak:

- Átfogó célok:
 - értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
 - népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
 - természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
 - térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
- Specifikus célok (szakpolitikai és területi):
 - versenyképes, innovatív gazdaság,
 - gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
 - életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás, az élelmiszerfeldolgozóipar fejlesztése,
 - kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
 - érték tudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom,
 - jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
 - stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme.

Mindezen célkitűzésekkel szoros logikai összefüggésben az OFTK az alábbi köztes célokat tűzi ki a 2021-2027 közötti uniós fejlesztési időszak tekintetében:

- patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben,
- fordulat a teljes foglalkoztatottság és tudástársadalom felé,
- útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé,
- népesedési és közösségi fordulat,
- területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán.

Térségspecifikus célkitűzésként pedig Baranya megye viszonylatában az OFTK a következő célkitűzéseket fogalmazta meg a megyei fejlesztéspolitikai törekvések koordinálása számára:

- A kedvező mező- és agrárgazdálkodásban rejlő potenciál jobb kihasználása.
- A rugalmasan reagálni képes szak- és felnőttképzési rendszer fejlesztése.
- A foglalkoztatottak létszámának és arányának növelése, a képzetlen vagy alacsonyán képzett munkaerő foglalkoztatásának segítése a munkaigényes mezőgazdasági kultúrák és az erre épülő feldolgozó-ipar kialakításával, fejlesztésével, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével.

- A megye közlekedési zártaságának oldása, a megyén áthaladó TEN-T közlekedési korridorok valamint ezek csomópontjai és a kapcsolódó hálózat fejlesztése, különös tekintettel a horvátországi, illetve bosznia-hercegovinai összeköttetésekre.
- Intermodális közlekedési csomópont és logisztikaiközpont kiépítése a pécsi agglomerációban, a pécsi befektetési és tudásövezet fejlesztése. A megyei fejlesztési pólus központi és idegenforgalmi funkcióinak megerősítése és a megye városainak képessé tétele az innováció befogadására.
- A helyi természeti, környezeti és gazdasági erőforrásokon alapuló komplex önfenntartó fejlesztési programok megvalósítása (pl. Ős-Dráva program).
- Turisztikai fejlesztések: világörökségi helyszín/helyszínek, bor, kulturális, gyógy- és termálturizmus. Az építészeti értékek védelme, az épített örökség megőrzése.
- A Pécsi Tudományegyetemben rejlő lehetőségek kihasználása, K+F tevékenység színvonalának jelentős emelése a minőségi oktatás, kutatás és innováció területén.

Baranya Megye Területfejlesztési Koncepciója 2030

A 2021 júliusában elfogadott Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció kiemelt célja, hogy megalapozza a 2021-2027 uniós fejlesztési ciklus során – és azt követően 2030-ig – a lehetőségekhez mérten és helyi adottságokra és szükségletekre alapozottan a megye számára dedikált fejlesztési forrásokat. Stratégiai jellegű célkitűzés, hogy az elkövetkezendő hét évben a rendelkezésre álló fejlesztési programokból a Baranyába érkező forrás legalább elérje, de mindinkább meghaladja a korábbi fejlesztési időszakban elnyert támogatások mértékét.

A Koncepció egyértelműen törekszik arra, hogy keretet biztosítson mindazon fejlesztési elképzeléseknek, melyek hosszú távon biztosítani tudják a megyében élő társadalmi rétegek életminőségének és működő vállalkozások gazdasági feltételeinek javulását. A megye fejlesztéspolitikai kulcsszereplői által közös alapvetésként elfogadott Koncepció – mint területfejlesztési alapidokumentum – arra ad lehetőséget, hogy a jövőre nézve koordinált és koherens formában valósulhassanak meg a fejlesztési törekvések megvalósulásához szükséges közös lépések.

A megye gazdaságának erősödése – mint a megye fejlesztésének egyik legfőbb központi célja – a gazdasági aktivitás, a tökevonzó képesség és a versenyképesség erősödését, valamint a termelési kapacitások és a piacok bővülését jelenti. A termelés bővülésével növekszik a megye gazdaságában rendelkezésre álló tőke, ezáltal javul a megyében működő vállalkozások technológiai színvonala, ami hozzájárul új munkahelyek létesítéséhez, a reálbérek, az életszínvonal és az életminőség növeléséhez. Mindezek hatására pedig a megyei piac növekedése során bővül a helyi fogyasztás, növekszik a turisztikai volumen, továbbá egyre több és jobb minőségű szolgáltatás áll a baranyaiak rendelkezésére.

A koncepció átfogó céljai a következők:

- Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása
- Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom
- Környezet- és energiatudatos megye

A koncepcióban megfogalmazott átfogó célok elérését a célrendszer részeként meghatározott 7 stratégiai cél és Baranya megye sajátos térszerkezetéhez illeszkedő 3 területi célkitűzés szolgálja:

Stratégiai célok:

- Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása,
- Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése,
- A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés,
- Társadalmi felzárkózás elősegítése,
- Stratégiai erőforrások fenntartható használata,
- Elérhetőség és mobilitás javítása,
- Nemzetközi növekedési centrummá válás.

Területi célok:

1. Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya megye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része),
2. **Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtárság Baranya megye központi és keleti részén,**
3. Dél-baranyai határtárság (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése.

Baranya Megyei Területfejlesztési Program

A 2021. júliusában elfogadott megyei területfejlesztési program legfőbb szakpolitikai motivációja, hogy az OFTK 2030-as céldátumával egyhangúan fogalmazzon meg Baranya megye számára reális, a térség adottságaihoz illeszkedő, azokra fokozottan építő fejlesztési irányvonalakat, amelyek a 2021-2027-es uniós költségvetési ciklus során, illetve azon túlmenően nyújtanak majd koherens alapot a megyei fejlesztéspolitikai törekvések sikeres végrehajtásához, valamint a rendelkezésre álló források hatékony és célzott felhasználásához.

A Baranya Megyei Területfejlesztési program szakmai alapvetése szerint Baranya megye az ország központi jelentőségű pontjaitól távol fekvő terület, amely ugyanakkor számos még kihasználatlan potenciállal rendelkezik. Éppen ezért a Fejlesztési Program szempontjából a legfontosabb kihívás, hogy miként lehet az erős helyi kultúrában és a környezetben rejlő lehetőségeket kiaknázni, és olyan reális fejlesztési elképzeléseket megfogalmazni és összehangolni, amelyek eredményességre vezethetnek Baranya megyét és településeit.

Baranya Megyei Területfejlesztési Programjának célrendszere a következő célokat fogalmazza meg a koncepcióval összhangban:

- Átfogó célok:
 - Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása
 - Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom
 - Környezet- és energiatudatos megye
- Stratégiai és területi célok:
 - Helyi gazdaságok fejlesztése, körforgásos gazdaság kialakítása,
 - Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése,
 - A jelenlegi és jövőbeni piaci igényekhez illeszkedő emberi erőforrás fejlesztés,
 - Társadalmi felzárkózás elősegítése,
 - Stratégiai erőforrások fenntartható használata,
 - Elérhetőség és mobilitás javítása,
 - Nemzetközi növekedési centrummá válás.
 - Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya megye nyugati, északnyugati és délnyugati felén (Sellyei Járás, Szigetvári Járás, Hegyháti Járás, Szentlőrinci Járás nyugati része),
 - Gazdasági szerkezetváltó, növekedési centrumtárság Baranya megye központi és keleti részén,
 - Dél-baranyai határtárság (az Ormánságtól Mohácsig, illetve a Villányi-hegységtől délre található területek) fejlesztése.

2.1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

Összefüggések vizsgálata az Országos Területrendezési Tervvel (OTrT)

Komló alapvetően az M9-es tervezett nyomvonala kapcsán jelenik meg az Országos Területrendezési Tervben (OTrT), ugyanakkor az országos gyorsforgalmi út- és vasútpályák továbbra is elkerülik a várost és térségét. Bár az M9-es autópálya/gyorsforgalmi út nyomvonala továbbra is vitatott.

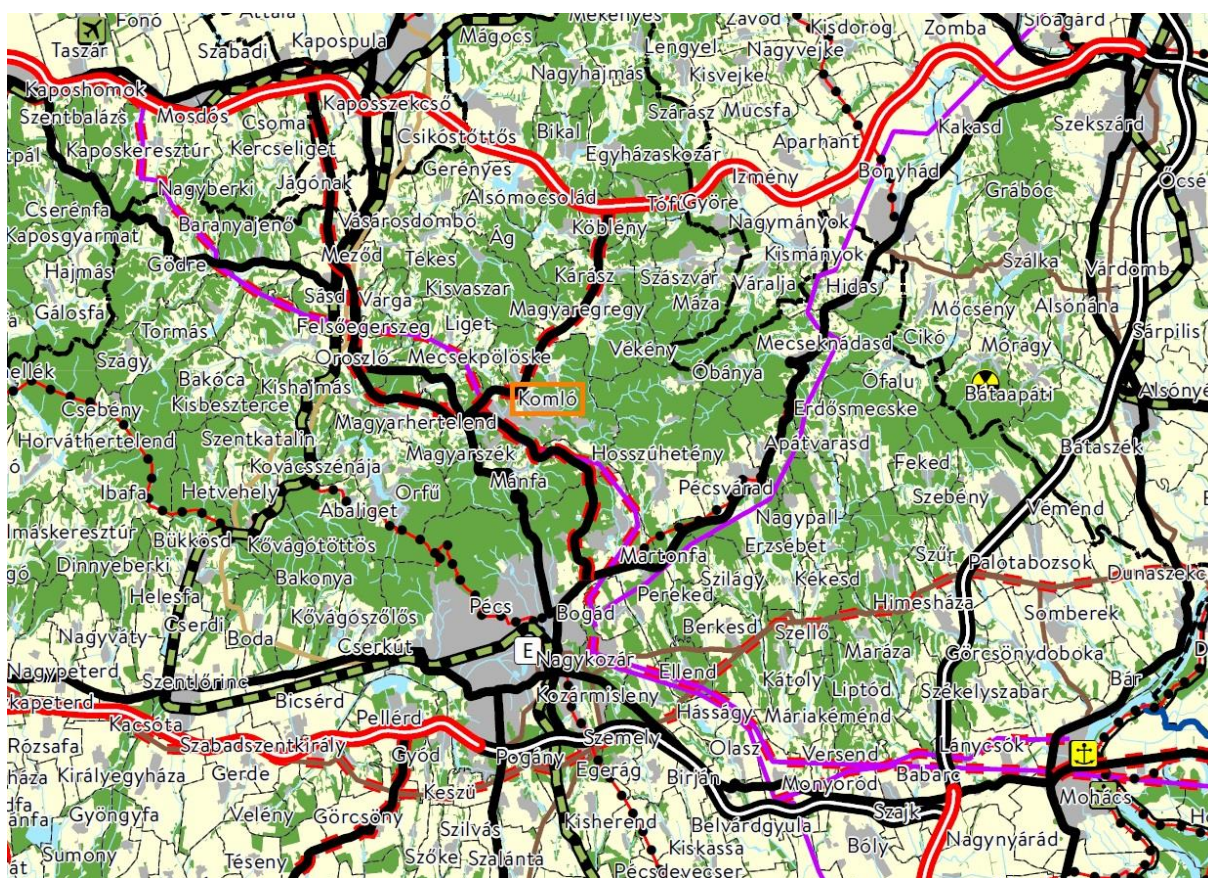
A Baranya megyei területrendezési tervben Komló a korábban tervezett, de manapság háttérbe kerülő M65-ös Pécs-Székesfehérvárral összekötő gyorsforgalmi út kapcsán, mint esetleges csomópont említik meg. Emellett a város alapvetően a közlekedési és tájrehabilitáció kapcsán jelenik meg.

Közlekedési hálózatok:

- M9-M65 csomópont,
- Térségi jelentőségű kerékpárutak:
 - Vásárosdombó – Kisvaszar – Mecsekjánosi – Komló – Hosszúhetény – Dél-Dunántúli kerékpárút
 - Komló – Sikonda – Magyarszék – Magyarhertelend – Orfű – Abaliget – Okorvölgy
- Vasúti mellékvonal: Dombóvár – Godisa – Komló,

Tájrehabilitációt igénylő területkén a több évtizedes ipari termelés és az azt kiszolgáló bányászat együttes jelenléte okán.

3. ábra: Komló az országos Szerkezeti Tervben

Forrás: OTTr

Komló megjelenését a Baranya megyei térségi szerkezeti tervben az alábbi ábra tartalmazza:

[illegible]

A szerkezeti tervlap a következő infrastrukturális elemeket tartalmazza a terület vonatkozásában:

- 16

- Sajátos területfelhasználású övezetek
- Hagyományos gyümölcsstermesztési térség övezete

2.1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai

Komló közigazgatási területe 7 településsel határos (Kisvaszar, Magyaregregy, Hosszúhetény, Pécs, Mánfa, Magyarszék, Magyaregregy). Ezen települések rendezési terveiben rögzített, a város településfejlesztését befolyásoló tényezők a következők lehetnek:

Mánfa

A község és a város külső területein található, bányászati múltból visszamaradó meddőhányók tájba illesztése, földtakarása, növényesítése kiemelt feladata volt az utóbbi éveknek. A tájrendezés befejezése, az utógondozási munkák egyes területeken még tartanak. Ezen tevékenységek befejezésével a terület használati joga visszakérül Komló Város Önkormányzatához.

Magyaregregy

Magyaregregy tervdokumentumában rögzíti, hogy településfejlesztési céljainak megvalósításában szükséges a térségi együttműködés, különösen Komló városával. A térség fejlesztése, a funkciómegosztásban rejlő előnyök kiaknázásával válhat lehetővé. Magyaregregy tervdokumentuma javaslatot tesz a Komló és Köblény között, a területrendezési tervekben szereplő főút (M9) nyomvonalán egy a községhez vezető bekötő út helyére és annak csomópontjára.

Hosszúhetény

Hosszúhetény és Komló közötti közúti kapcsolatok lazák. A 6541. és 6542 számú utak fejlesztésével ezen kapcsolatok erősebbé válnának.

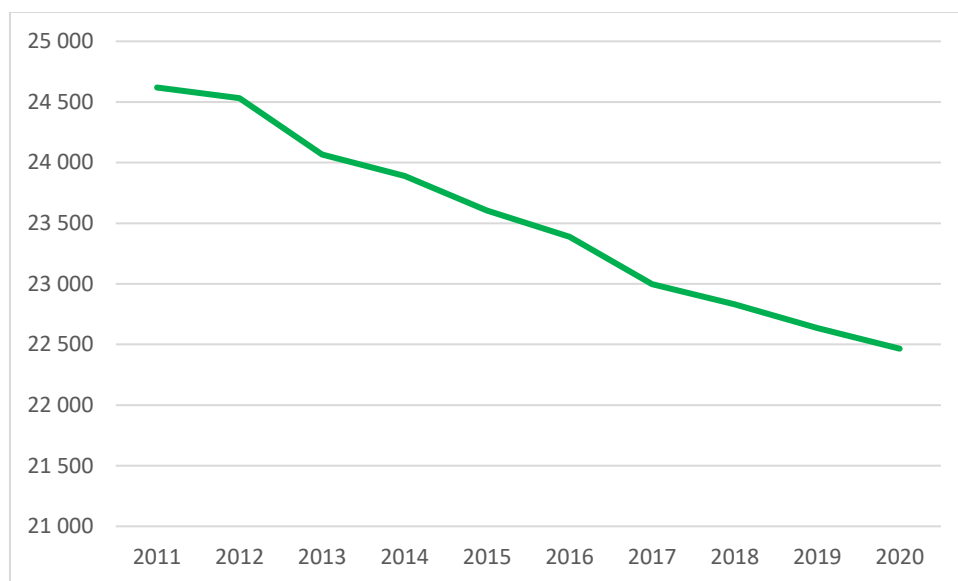
2.1.5 A település társadalma

2.1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Komló városának társadalmi viszonyait és jellemző trendjeit a település demográfiai sajátosságainak elemzésével, a jelenlegi helyzetképével feltárásával mutathatjuk be. A település lakosságszáma a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2020-ban 22 465 fő, ami a megye népességszámának körülbelül a 6,2%-a. A város területe 46,55 km², melyhez így jelenleg 482,6 fő/km²-es népsűrűségi mutató társul.

A KSH által kiadott statisztikai évkönyvek alapján megállapítható, hogy a város lakosságszáma – az általános hazai trendekhez is igazodva – folytonos csökkenést mutat. Mindennek következményeként, 2011 és 2021 között Komló lakónépessége 24.619 főről 22.465 főre csökkent, ami közel 9%-os demográfiai fogyást eredményezett (ábra).

5. ábra: A lakónépesség számának alakulása Komlón 2011-2020 között (fő)

Forrás: KSH

3. táblázat: A baranyai járásszékhelyek lakosságának alakulása 2011 és 2020 között (fő)

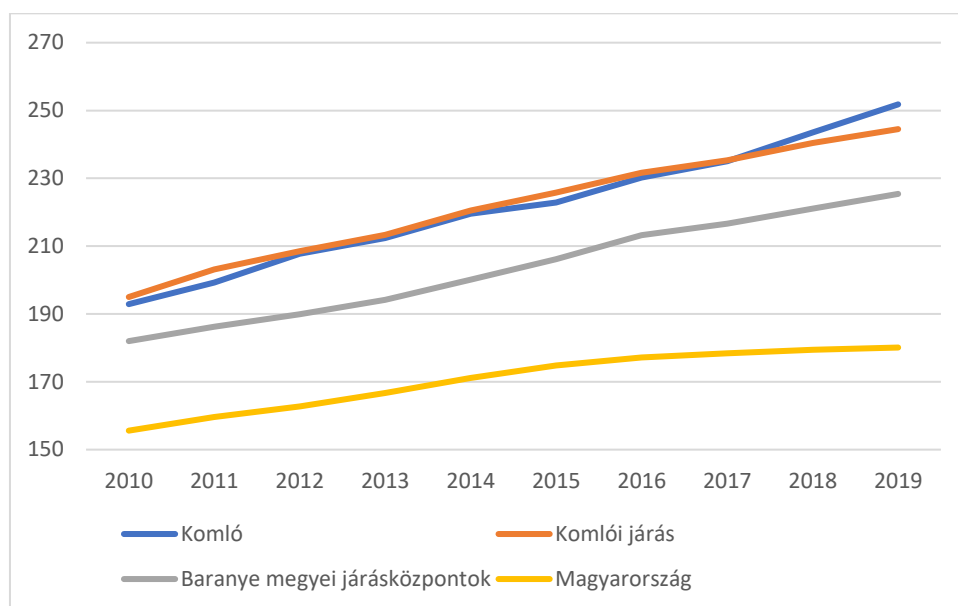
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Lakosságszám- változás %
Bóly	3 992	4 009	3 974	3 915	3 887	3 874	3 851	3 823	3 824	3 820	4,31
Komló	24 619	24 531	24 066	23 889	23 604	23 388	22 997	22 832	22 635	22 465	8,75
Mohács	18 000	17 811	17 738	17 612	17 433	17 355	17 278	17 143	17 089	17 025	5,42
Pécs	150 027	149 992	147 719	146 581	145 985	145 347	144 675	144 188	142 873	141 843	5,46
Pécsvárad	4 075	4 042	4 051	4 027	4 026	3 994	3 985	3 953	3 982	3 965	2,70
Sásd	3 257	3 227	3 165	3 124	3 094	3 053	3 000	2 964	2 935	2 964	9,00
Sellye	2 757	2 763	2 727	2 672	2 614	2 548	2 495	2 479	2 448	2 405	12,77
Siklós	9 608	9 533	9 501	9 402	9 248	9 147	9 080	8 999	8 912	8 826	8,14
Szentlőrinc	6 819	6 807	6 750	6 577	6 465	6 401	6 311	6 233	6 184	6 124	10,19
Szigetvár	10 816	10 757	10 755	10 728	10 656	10 585	10 572	10 545	10 421	10 287	4,89

Forrás: KSH

A fenti ábrák által nyújtott információk ismeretében kijelenthető, hogy Komlónál csupán 3 járásszékhely (Sellye, Szentlőrinc és Sásd) szenvedett el az utóbbi tíz esztendőben nagyobb arányú népességszám-csökkenést.

Komló demográfiai helyzetét jellemző tendenciák mögött alapvetően két háttértényező azonosítható; a város lakosságának fokozatos elöregedése, valamint – ennél kisebb mértékben – az elvándorlás jelensége. Igen kedvezőtlen a népesség korösszetétele, hisz a 65 év felettiiek száma több mint két és félszerese a 15 évnél fiatalabb korosztálynak, így a városi lakosság öregedési index 252 %. Ez az érték szinte megfelel a Komlói járásnál tapasztalható adatnak, de lényegesen rosszabb a megyei és országos mutatóknál.

6. ábra: Az öregedési mutató alakulása Komlón 2010-2019 között (fő)

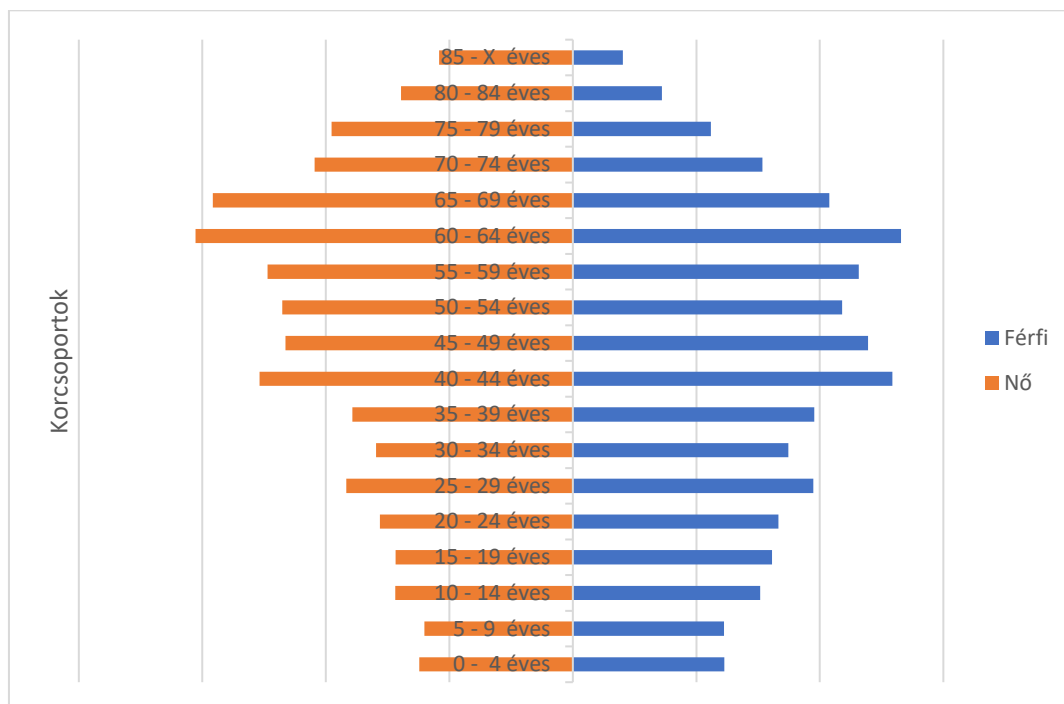

Forrás: TelR

Megjegyzés: Az öregedési mutató 100 fő 15 évnél fiatalabb lakosra jutó 65 évnél idősebb lakos számát mutatja

A fokozódó előregedés ténye a Komló járás korfájának szerkezetében is egyértelműen megmutatkozik. A KSH 2020-as kimutatásai alapján elmondható, hogy a járás lakosságának több, mint 32%-a 60 év, illetve nagyságrendileg 46,5%-a 50 év feletti lakosnak minősül, miközben a 30 évnél fiatalabb lakosok aránya összesen 27,5%-ot tesz ki (ábra). Mindezen információk és a fokozódó öregedési trend ismeretében Komlónak és környezetének a jövőbeli fejlesztései során kellő hangsúlyt szükséges helyezni az idősebb korosztályok igényeinek kielégítésére, elsősorban a szociális és kulturális szférán belül, mely a város „nyugdíjasbarát” szolgáltatásaiban eredményezhet érdemi előrelépést. Ezzel egyidőben a fiatalabb korosztály helyben tartására is szükségszerű reflektálni a városi fejlesztések esetében – kiváltképpen versenyképesebb munkahelyek és szolgáltatások biztosításával – mely a fiatalok elvándorlásának mérséklésében eredményezhetne előrelépést.

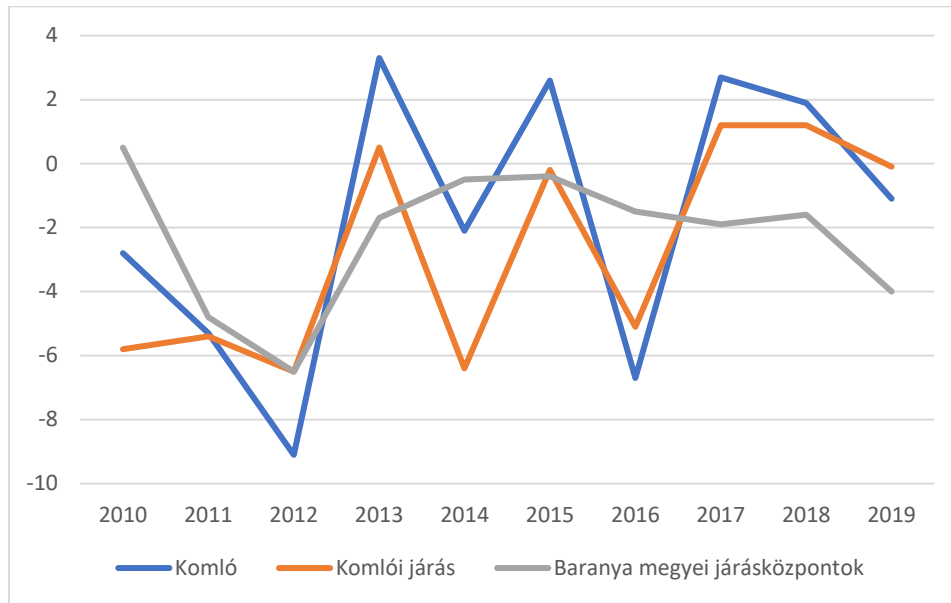
7. ábra: Komlói járás lakosságának korfája 2020-ban (fő)

Forrás: KSH

Komló népességszámbeli csökkenésének hátterében álló másik tényező, az elvándorlás (pontosabban a negatív belföldi vándorlási különbözet), mely ugyan az egyre fokozódó ütemű előregedési tendenciához képest mérsékeltebb módon érezteti negatív hatásait, de ezzel együtt tagadhatatlanul hozzájárulása a város lakosságszámának fogyatkozásához. A KSH ide vonatkozó kimutatásaiból megállapíthatjuk, hogy 2010 és 2019 között folyamatosan stagnáló értéket mutatott a vándorlási különbözet, de a negatív évek és értékek mértéke jelentősebb volt (ábra). Mindennek eredményeképpen a várost, a vizsgált időszak során éves szinten átlagosan 10 fő hagyta el, melyek számottevő részét elsősorban azok a fiatal egyetemisták és pályakezdő fiatalok alkotják, akik számára a felsőoktatási és foglalkoztatási téren Komló kevésbé versenyképes perspektívát és vonzerőt tud nyújtani. Ez a tendencia pedig kifejezetten kedvezőtlen hatást gyakorol a helyi társadalmi viszonyok megújítására, valamint a fiatalabb generáció folyamatos újratermelődésére. Mindez pedig kihívások elé állítja a várost a fejlesztéspolitikai jövőképek megalkotásában, valamint a gazdasági és szociális intézkedések meghozatalában egyaránt. Ennek okán nélkülözhetetlen fejlesztési elemként jelenik meg a város vonzerejének növelése, valamint a település általa nyújtott életminőségi szolgáltatások javításának szükségessége.

8. ábra: A belföldi vándorlási különbözet alakulása Komlón 2010-2019 között (fő)

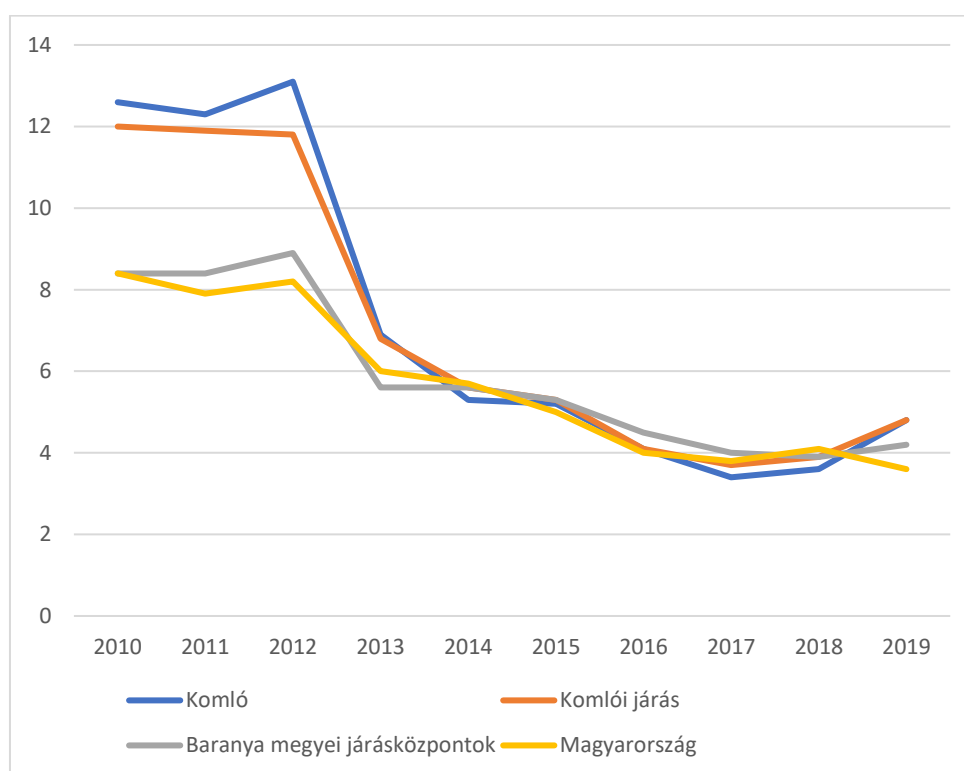

Forrás: KSH

A demográfiai helyzetkép további feltárásában, a helyi társadalmi státuszának megállapításában a munkaerőpiaci és jövedelmi/jóléti mutatók nyújtanak segítséget. Ezen mérőszámok releváns képet adnak még Komló népességmegtartó erejéről és életminőségéről is a megfogalmazott következtetések mentén.

A munkaerőpiaci helyzetkép elemzésével megállapítható, hogy a nyilvántartott álláskereső aránya Komló esetében, a hazai és térségi trendekkel nagyjából megegyező mértékben folyamatos csökkenést mutatott 2012 óta (ábra). E pozitív munkaerőpiaci folyamatnak eredményeként a városban a regisztrált álláskereső aránya a 15-64 éves korosztályon belül 2012 és 2019 között 12,6%-ról 4,8%-ra zsugorodott. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a további foglalkoztatásbővítésre már csak korlátozott humánkapacitás áll rendelkezésre.

9. ábra: Nyilvántartott álláskeresők arányának alakulása Komlón
a 15-64 éves korosztályon belül, 2010-2020 között (%)

Forrás: TelR

Hasonlóan pozitív eredményeket figyelhetünk meg, amennyiben a 180 és 360 napnál hosszabb ideje munkanélküli státuszban élő lakosok számában bekövetkezett változásokat vizsgáljuk. A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott munkanélküliek száma 2010-ben még 1375 fő volt, ami 2020-ra 475 főre zsugorodott. Vagyis kijelenthető, hogy az utóbbi 10 év foglalkoztatáspolitikai eszközeinek hatására a városban is jelentős mértékben éreztették hatásukat.

Amennyiben a munkanélküliségi viszonyokat végzettség szerint vizsgáljuk, akkor elmondható az is, hogy szinte minden státusznál a csökkenő tendencia volt jellemző, egyedül az egyetemi végzettséggel rendelkezők körében volt tapasztalható stagnálás az elmúlt 10 évben. Minden valószínűséggel ez utóbbi jelenség vezethető vissza a fentebb említett adott korcsoporton belül jellemző elvándorlási folyamatokra.

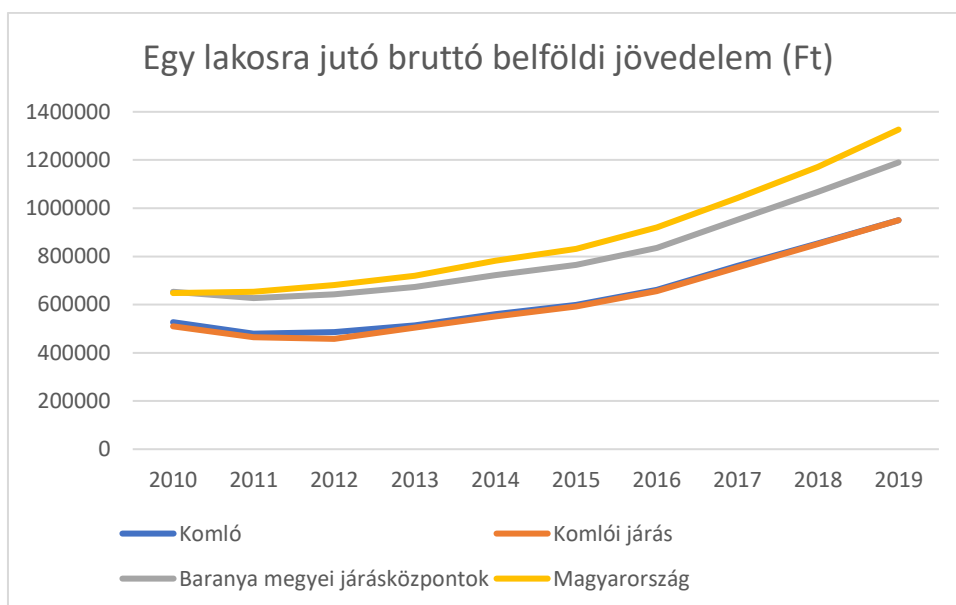
Az ismertett folyamatok tükrében kijelenthető, hogy bár Komló erősödő foglalkoztatási státusza nem eredményezett minden szegmens tekintetében javulást, ami ilyen módon nem is járult hozzá a fiatalok munkaerőpiaci integrációjához, illetve a foglalkoztatás minőségi szintjének emelkedéséhez. Ezen oknál fogva a város foglalkoztatási szerkezetét továbbra is a magasabban képzett fiatalok nehézkes belépése, valamint a konvencionális (alacsony hozzáadott értéket előállító) foglalkoztatási formák jellemzik, melyek a város gazdaságfejlesztési törekvései számára jelentős gátat szabhatnak.

A képzettségi szint megállapításának tekintetében – frissebb adatok hiányában továbbra is – a 2011-es népszámlás során felvett információk szolgálnak. Ezek értelmében Komló városának lakossága képzettségi, végzettségi mutatói – a 10 év feletti népességen belül az általános iskola első osztályát el nem végzettek kivételével – minden szegmens tekintetében kedvezőbbek a járási adatoknál, viszont jelentősen elmaradnak a megyei, regionális és országos mutatóktól.

Amennyiben a végzettségi szintet a nemek közötti megoszlás tekintetében vizsgáljuk, akkor látható, hogy a járási és komlói tendencia megegyezik. Az általános iskola első évfolyamát nem elvégzők között egyértelmű nőbőbbség jelentkezik, viszont az általános iskolát elvégzők, érettségivel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében járási és városi szinten is kedvezőbb mutatókkal rendelkeznek a nők férfiaknál (2011-ben felsőfokú végzettséggel rendelkező férfiak: 708 fő, nők :1 138 fő).

A jóléti státusz megítéléséről Komlói esetében is a rendelkezésre álló TelR adatok függvényében a legkézzelfoghatóbb következtetéseket az egy lakosra jutó jövedelmi kimutatással fogalmazhatjuk meg, amely a lakosság által előállított fajlagos jövedelem mértékét jelzi. E tekintetben negatívként említendő, hogy mind a komlói, mind a járási adatok elmaradtak az elmúlt 10 év táblatában a megyei és országos eredményektől, sőt jövedelmi viszonyokat reprezentáló olló az évek előrehaladtával kis mértékben ugyan, de folyamatosan nyílik a dimenziók között. Az egy főre jutó bruttó jövedelmek az elmúlt 10 évben 526.500 Ft-ról 950.000 Ft-ra növekedtek, de ez jelentősen elmarad az országos 1,3 millió Ft-os értéktől (ábra).

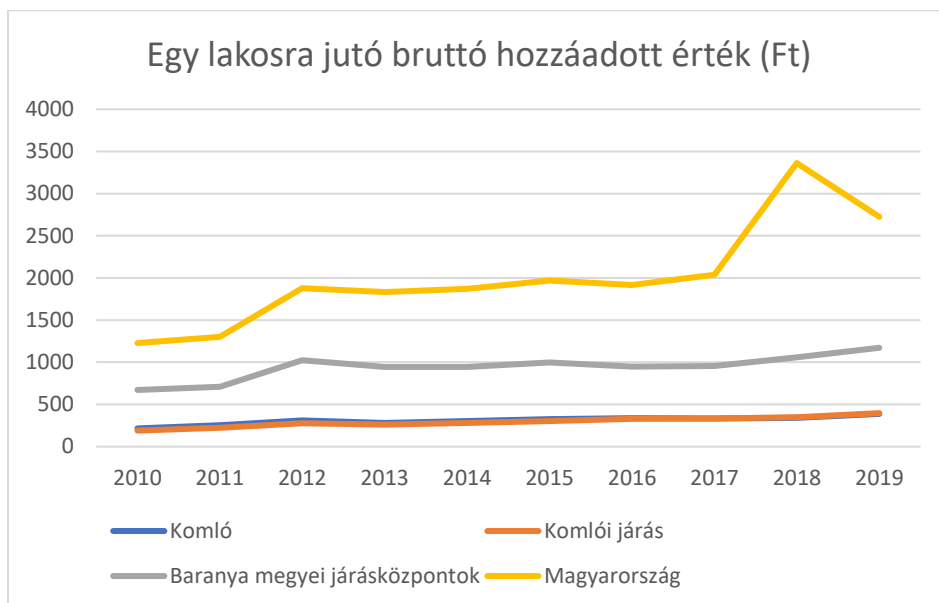
10. ábra: Egy lakosra jutó nettó jövedelem 2010-2019 között (Ft)

Forrás: TelR

Ezzel párhuzamosan az egy főre jutó bruttó hozzáadott érték esetében is jelentős a lemaradás az országos, de még a megyei értékektől is. A komlói és a járási adatok szinte azonosan alakultak, a növekedés az elmúlt 10 év távlatában minimális volt. Míg 2019-ben egy helyi lakos esetében a bruttó hozzáadott érték 388.000 Ft volt, addig a Baranya megye járásközpontjaiban élő lakosság átlagában 1.172.000 Ft, országosan pedig 2.725.000 Ft volt (ábra).

11. ábra: Egy főre jutó bruttó hozzáadott érték különböző dimenziókban

Forrás: TelR

2.1.5.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A városban a lakosság fogyása és előregedése tapasztalható, ez komoly kihívás elé állítja Komlót. Mindezen információk és a fokozódó öregedési trend ismeretében Komlónak és környezetének a jövőbeli fejlesztései során kellő hangsúlyt szükséges helyezni az idősebb korosztályok igényeinek kielégítésére, valamint a fiatalabb korosztály helyben tartására, kiváltképpen versenyképesebb munkahelyek és magas színvonalú szolgáltatások biztosításával, mely a fiatalok elvándorlásának mérséklésében eredményezhetne előrelépést. Hangsúlyos feladat az aktív korú lakosság növelése, a város vonzóná tétele a helyben maradás és a bevándorlás, Komlón való letelepedés céljából, hiszen ha a lakosság előregedése tovább folytatódik, a születéskor várható élettartam pedig tovább növekszik, az nagymértékben növeli az aktív korúak terheit az idős korú lakosság ellátásában.

A lakosság előregedése egy olyan településimázs fenntartásához és megerősítéséhez is hozzájárulhat, amely kevésbé fogja vonzani a potenciális beköltözőket, ebből a szempontból tehát a probléma öngerjesztő jellegűvé válhat. A munkaerőbázis demográfiai okokra visszavezethető zsugorodása önmagában riasztó lehet a befektetők számára, amely rontja a kilábalás esélyeit. A város gazdaságának állapota alapján a munkanélküliség rövid távon történő felszámolására nem lehet számítani.

A város egészére értelmezhető problémák mellett külön is említeni kell a deprivált helyzetben lévő, a város szegregátumaiban élő mintegy 850 – 950 főt, akik Komló népességének 4-5%-át alkotják.

Komló speciális földrajzi adottságai és történelmi fejlődési folyamatai okán a városrészek között jelentős eltérések vannak. A település területén kiterjedt szegregátum nem található, azonban a felhagyott ipari és szegregációval veszélyeztetett területek fejlesztése, felzárkóztatása, átalakítása komplex programok, beavatkozások megvalósításával elengedhetetlen és szükségszerű.

2.1.5.3 *Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)*

A települési identitást erősítő tényezők függvényében célszerű vizsgálni és értékelni a városi etnikai, vallási és kulturális tényezőket is. Komló etnikai helyzetéről és folyamatairól szintén – frissebb adatközlés hiányában – a 2011-es népszámlálási adatok nyújtanak tájékoztatást. A népszámlálása alkalmával a megkérdezettek 82,4%-a vallotta magát magyarnak, 4,7%-a cigánynak/romának, 2,8%-a németnek. Kisebb arányban a településen még jelen vannak bolgárok, görögök, románok, szerbek, szlovákok (0,1-0,1%), illetve horvátok (0,3%). Ennek fényében kijelenthető, hogy Komló városának társadalma viszonylag homogén képet mutat a nemzetiségi-etnikai összetétel esetében.

A vallási összetétel már jóval differenciáltabb. A lakosok többsége (30%-a) római katolikusnak, 3,5%-a reformátusnak, 0,8%-a evangélikusnak, 0,2%-a görögkatolikusnak, 1,5%-a pedig egyéb felekezethez tartozónak vallotta magát. Az ateisták részaránya igen jelentős, 35,5%-os.

A városban aktív civil és kulturális élettel rendelkezik, melyet az önkormányzattal együttműködő 50 civil szervezet gazdagít. A komlói önkormányzat strukturált együttműködést alakított ki a helyi szervezetekkel, melyben pénzügyi, szakmai és infrastrukturális támogatást nyújt számukra tevékenységeik és törekvéseik megvalósításában. Mindez a helyi civil közelet számára relatíve stabil háttérrel nyújt a város kulturális és szabadidős programjainak szervezése terén.

Az önkormányzat által biztosított támogatások elsősorban a helyi hagyományőrző-, szociális és sportéletben mutatkoznak meg legmarkánsabban.

A településen élők identitásának jövőbeni erősítése terén fontos potenciálok rejlenek a város ipartörténelmi múltjának felelevenítésében, a nemzetiségekhez, jelentős eseményekhez köthető tradíciók ápolásában, és azok turisztikai célú fejlesztésében. Ilyen városi identitásképző desztinációként említhető a szénbányászat és emlékei, a bányásznapok, a Komlói Kolbásztöltő Fesztivál, Komlói Amatőr Színház Találkozó (KASZT), vagy a sikondai termálfürdő. Mindezen tényezők együttes fejlesztése biztosíthatja Komló társadalmi kohéziójának, illetve a város imázsának erősítését, mely a város jövőképében újabb perspektívákat nyithat meg a településen élők számára.

2.1.6 A település humáninfrastruktúrája

2.1.6.1 *Humán közszolgáltatások*

A komlói és a járási lakosság életminőségét alapjaiban meghatározza a városban elérhető humáninfrastrukturális közszolgáltatások (oktatási, egészségügyi, szociális, sport és kulturális) jelenléte és színvonala. A település központi, térszervező szerepét jól reprezentálja, hogy Komló – mint járásközpont – a járásban elhelyezkedő 20 település, valamint az itt élő, nagyságrendileg 36.000 lakos számára nyújt ellátást, vagyis a város humáninfrastruktúrájának működése az egész térség fejlődési kilátásaira, jóléti helyzetére közvetlen hatást gyakorol.

Köznevelés

A város köznevelési rendszere Komlón teljes értékűnek tekinthető, vagyis a bölcsődei neveléstől a középfokú oktatásig minden szegmenst lefed. A település oktatási-nevelési hálózatát az alábbi intézmények alkotják:

- Óvodák
 - Komló Városi Óvoda
 - Komló Városi Óvoda telephelye
 - Komló Városi Óvoda Körtvélyesi Tagóvodája
 - Komló Városi Óvoda Kökönyösi Tagóvodája
 - Komló Városi Óvoda Mecsekjános Tagóvodája

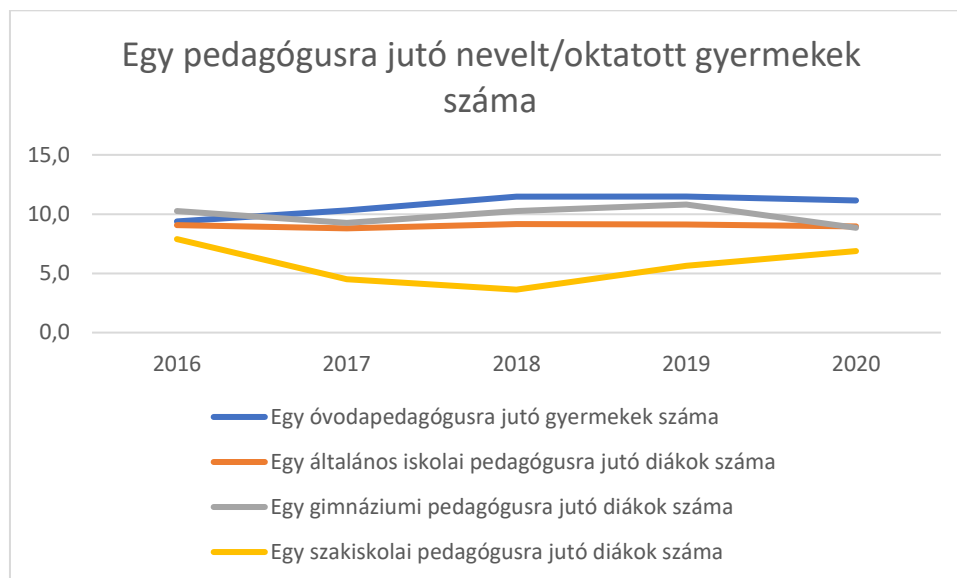
- Komló Városi Óvoda Hunyadi Tagóvodája
- Komló Városi Óvoda Szilvási Tagóvodája
- Iskolák
 - Kenderföld-Somági Általános Iskola
 - Szilvási Általános Iskola
 - Szilvási Általános Iskola Felsőszilvási Általános Iskolája
 - Komló Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Kollégium (EGYMI)
 - Kökönyösi Gimnázium
 - Kökönyösi Gimnázium Gagarin Általános Iskolája
 - Kökönyösi Gimnázium Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Iskolája
 - Pécsi Szakképzési Centrum Komló Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma szakiskola: 7300 Komló, Vájáriskola u. 1. titkarszakkepzo@pszckomlo.hu
 - Komló Kodály Zoltán Ének-zenei Katolikus Általános Iskola és Óvoda

4. táblázat: Az egyes oktatási intézményi típusokba járó óvodások és diákok száma 2010-2019 között (fő)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	795	770	740	666	657	635	591	587	631	643	613
Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	1747	1710	1668	1682	1657	1605	1551	1513	1493	1442	1453
Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban (a hat- és nyolcévfolyamos gimnáziumok adataival együtt) (fő)	266	257	249	232	226	225	236	259	267	281	283
Szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)*							71	54	58	62	62
Szakképző iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)*											155
Szakképző iskolai tanulók száma a nem nappali oktatásban (fő)*											6
Technikumi tanulók száma a nappali oktatásban (fő)*											174
Technikumi tanulók száma a nem nappali oktatásban (fő)*											19

Forrás: KSH (*Hiányos KSH adatbázis)

12. ábra: Az egy pedagógusra jutó óvodás/diák számának alakulása 2016-2020 között (fő)

Forrás: KSH

Komlón a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás működteti a járás egyetlen bölcsődéjét. A Társulás Szilvási Bölcsődéjében 68 férőhely áll rendelkezésre, melyet összevetve az érintett 0-2 éves korú gyermekek számával (csak Komlón 2020-ban 539 fő) megállapítható, hogy rendkívül kevés a rendelkezésre álló férőhely. Az alacsony kapacitás ellenére a bölcsőde kihasználtsága csupán 93%-os, köszönhetően a gyermekükkel otthon maradó szülőknek.

Komlón 7 óvoda (feladat-ellátási hely) működik. Az óvodákban 2020-ban összesen 613 gyermek került beíratásra. A férőhelyek számát (872) összevetve az érintett 3-5 éves korú lakosok létszámával (719 fő) elegendő, sőt, az óvodai férőhelyek bizonyos része évek óta kihasználhatatlan. A csökkenő tendenciát mutató gyermekszámmal ellentétben az óvodai férőhelyek száma az utóbbi években folyamatos növekedést mutatott, ami miatt csökkent az intézmények kihasználtsága. Figyelembe véve ugyanakkor a település járásközponti szerepkörét, a szabad kapacitások biztosítani tudják a megfelelő feladatellátást.

A településen 6 általános iskolai feladat-ellátási hely működik. A KLIK Komlói Tankerületéhez tartozik a járás összes intézménye, egy a Pécsi Egyházmegye által fenntartott intézmény kivételével. Az általános iskolák közül egy szegregáltan oktatható, sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek oktatását végzi. Az intézményekben 2020-ban 1453 tanuló oktatása zajlott, így az egyes feladatellátási helyek átlagos létszáma 242 fő volt.

A városban a középfokú oktatást a Kökönyösi Szakközépiskola látja el, amely a településen 3 telephelyen működik, egy gimnáziumi és kettő szakközépiskolai, szakiskolai feladat-ellátási hellyel. A középiskolai tanulók száma az utóbbi évtizedben stagnálást mutatott, 2020-ban 699 fő volt a tanulói létszám.

Komlón a kollégiumi ellátás is elérhető a más településekről érkező diákok számára. Egyrészt a „Kökönyösi Oktatási Központ” Kollégiuma biztosít 40 lány és 32 fiú számára ilyen jellegű szolgáltatást, másrészt a Komlói Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium nyújt kollégiumi ellátást a saját tanulói számára.

Egészségügy

A városban 11 felnőtt és 5 gyermek háziorvosi, valamint 6 fogorvosi körzet működik. Így a település minden városrésze megfelelően ellátott háziorvosi szolgálattal. A háziorvosi ügyelet a belvárosban működik, fogorvosi ügyelet csak Pécsen elérhető. A folyamatosan csökkenő gyerekszámot és a házi gyermekorvosi körzetek számát figyelembe véve megállapítható, hogy egy házi gyermekorvosra egyre kevesebb ellátandó gyermek (0-17 év) jut (2010: 4044 fő, 2020: 3488 fő).

Komlón valamennyi szakterületen működik járóbeteg-ellátás, így a legfontosabbak területeken teljes körű az ellátás. A Komlói Egészségcentrum, Bányászati Utókezelő és Éjjeli Szanatórium Egészségügyi Központ mintegy 40 000 fő számára biztosítja a járó- és fekvőbetegellátást. A kórházi ágyak száma 184.

Szociális ellátás

A nyújtandó és nyújtható szociális közszolgáltatásokat a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szabályozza. Az utóbbi években zajlott jogszabályi változások a szociális közszolgáltatások rendszerét is érintették, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvény hatálya alól kikerült a segélyezés, így a juttatások ezen részét az önkormányzat helyi rendeletben állapítja már meg. Ugyanakkor a korábbi állami, majd városi feladatok közül az aktív korúak ellátásával kapcsolatos feladatok átkerültek a Járási Hivatalhoz. A településen igénybe vehető szociális ellátás jelentős része térségi együttműködés keretein belül zajlik. Ezek az igényelhető szolgáltatások az alábbiak:

- családsegítés, gyermekjóléti alapellátás,
- szociális alapellátás,
- idősök nappali ellátása,
- házi segítségnyújtás,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- étkeztetés,
- szociális szakellátás,
- családok átmeneti otthona,
- hajléktalanok átmeneti szállása.

Komlón és a környezetében található településeken a Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulás fenntartásában működő Szociális Szolgáltatások Központja, valamint a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat biztosít szociális alapszolgáltatásokat. Előbbi Komlón nyújt étkeztetési, házi segítségnyújtási és jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, míg utóbbi a kistérségben három helyen működtet a Szociális Szolgáltató Központot az idősök nappali ellátására:

- „Arany Alkony” Idősök klubja (Komló, Hosszúhetény, Magyarszék, Mecsekpölöske, Liget, Magyarhertelend, Bodolyabér, Mánfa, Oroszló),
- Szászvári Idősök klubja (Szászvár, Magyaregregy, Kárász, Köblény, Vékény, Szalatnak, Máza),
- Egyházaskozári Idősök klubja (Egyházaskozár, Szárász, Tófű, Hegyhátmaróc).

Szintén a Szociális Szolgáltató Központba integráltan működik a Hajléktalanok Átmeneti Szállása. A családsegítő és gyermekjóléti feladatellátást a Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat végzi a kistérség teljes területén.

A Szent Borbála Otthon Nonprofit Közhasznú Kft. három idősök otthonát is működtet három telephelyen összesen 220 fő ellátásával. Emellett Mecsekjánosiban működik egy 48 fő befogadására alkalmas idősök otthona. Szintén a Szent Borbála Otthon Kft. működteti a Családok átmenti otthonát, melynek befogadóképessége 40 fő.

A főbb szociális juttatásokat, azok 2010-2020 közötti alakulását az alábbi táblázat tartalmazza:

5. táblázat: A szociális ellátásban részesülők száma Komlón

	Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	Idősek nappali ellátásában engedélyezett férőhelyek száma (db)	Idősek nappali ellátásában részesülők száma (fő)
2010	168	148	26	26
2011	125	156	26	40
2012	186	232	26	38
2013	240	267	26	35
2014	276	285	40	35
2015	312	300	40	32
2016	312	312	40	46
2017	339	295	40	46
2018	215	284	40	50
2019	167	280	40	47
2020	368	274	44	49

Forrás: KSH

2.1.6.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Komló Város Önkormányzata és annak fenntartásában álló intézmények kiemelt figyelmet fordítanak az esélyegyenlőség érvényesítésére. A település az egyenlő bánásmód érvényesítése érdekében esélyegyenlőségi tervvel rendelkezik. Komló Város Önkormányzatának Képviselőtestülete a 129/2013. (VII. 29.) számú határozatával elfogadta a 2018-2023-as időszakra vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programot (HEP), amelyben a rögzítésre kerültek az esélyegyenlőség biztosítását gátló problémák, valamint annak megvalósulása érdekében végrehajtandó feladatok. Komló városa a HEP-et az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebtv.) előírásai alapján készítette el.

A dokumentum kiemelten foglalkozik a területi sajátosságot is jelentő, leginkább érintett célcsoportok (idősek, fogyatékkal élők, gyerekek, nők, mélyszegénységben élők) helyzetének, életkörülményeinek javításával. A Komló Város Önkormányzata a HEP elfogadásával érvényesíteni kívánja: az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét, a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét, a diszkriminációmentességet, szegregációmentességet, a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

„A város alapvető célja, hogy olyan település legyen, ahol érvényesül az az elsődleges alapelv, mely szerint minden embert egyenlőnek kell tekinteni. Közvetlen vagy közvetett diszkrimináció vagy hátrányos megkülönböztetés senkit ne érjen sem faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerint.” (Komló – HEP)

A HEP IT célja olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

13. ábra: Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémák és megoldási elképzelések Komlón

Az esélyegyenlőség szempontjából beazonosított problémák és fejlesztési lehetőségek	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A szegénység oka és következménye a tartós munkanélküliség, számuk nem csökken.	Közfoglalkoztatás továbbfolytatása. Egyéb helyi foglalkoztatási lehetőségek felkutatása.
A hátrányos helyzetek generációkon keresztül átöröklődése, mely leginkább a szegregált területeken jelentkezik.	Szegregáció oldása, lakhatási integráció erősítése. Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítése. Felzárkóztatási, fejlesztési programok szervezése.
A védelemben vett gyermekek száma megnövekedett	A működő gyermekvédelmi jelzőrendszer fenntartása, működésének javítása.
A mélyszegénységben élők egészségügyi állapota elmarad az országos átlagtól.	Az egészségügyi szűrések népszerűsítése. Az egészségtudatos életmódra nevelés a felnőttek körében is, annak tudatosítása, hogy a szűrővizsgálatokon való mind nagyobb számú megjelenés az egészségesebb életet, a várható élettartam megnövekedését eredményezheti.
Digitális írástudás hiánya akadályozza a munkanélküliek munkaerő-piacon történő elhelyezkedést.	Képzések bővítése a munkanélküliek körére.
A szegregált lakókörnyezetben lévő, vagy szegregációval veszélyeztetett területen lévő lakások leromlott állapotúak.	Szegregált lakókörnyezetben leromlott állapotú ingatlanok részleges felújítása, energiahatékonyság növelése
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése. A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.
A védelemben vett gyermekek száma megnövekedett	A működő gyermekvédelmi jelzőrendszer fenntartása, működésének javítása.
A szocializációs hátrányok erősödése, gyermeknevelési készségek romlása a családokban.	Hatékony iskolai szociális munka bevezetése és fenntartása
A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számának emelkedése	Felzárkóztató, hátránykompenzáló programok szervezése
A tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magasabb.	Bővíteni kell a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiactól hosszabb időre távol maradó aktív korú családtagok által kedvezményesen igénybe vehető, korszerű ismeretek megszerzését célzó speciális képzési programok körét.
A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.
A GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát.	Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése. Rugalmas

Az esélyegyenlőség szempontjából beazonosított problémák és fejlesztési lehetőségek	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
	foglalkoztatás, részmunkaidős foglalkoztatás elősegítése
Magas az egyedül élők aránya.	Az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése. Képzések igény szerinti bővítése.
A morbiditási statisztikák rangsorában - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák - mellett pszichés problémák leggyakrabban előforduló betegségek.	Rendszeres mozgást biztosító szolgáltatások bővítése. Szűrővizsgálatok biztosítása. Prevenációs szemlélet erősítése, az egészségtudatos magatartás fejlesztése
Gyakran válnak áldozattá.	Idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló intézkedések bővítése.
Az idős lakosság körében egyre növekvő tendenciát mutat a demenciával élők száma.	Demens betegek nappali ellátásának preferálása. Szakemberek célzott továbbképzése.
Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége.	Generációs programok szervezése.
Közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os.	Fizikai környezetben található akadályok megszüntetése, információs és kommunikációs akadályok megszüntetése, lakókörnyezet akadálymentesítését szolgáló program.
A fogyatékkal élők munka-erőpiaci helyzetének javítása	Foglalkoztatási programok
Az egészségügyi preventív szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk (eljuttatásuk) terén.	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon
A szenvedélybetegek száma nő	Prevenció hatékonyságának növelése, KEF Fórum munkájának felülvizsgálata.
Pszichiátriai problémával élők munkaerőpiaci jelenléte alacsony. Megváltozott munkaképességű pszichiátriai betegek elhelyezkedési esélyei szűkösek.	Munkáltatók érzékenyítése a célcsoportot illetően. Munkaerőpiaci készségek fejlesztése a célcsoport igényeinek megfelelően. Fejlesztő foglalkoztatás bevezetése.
Pszichiátriai betegek részére olyan napközbeni ellátások nyújtásának hiánya, amelyek elősegítik az ellátottak komplex pszichoszociális rehabilitációját. Jelenleg nem elérhető szakirányú, célcsoport tiszta pszichiátriai nappali ellátás a területen.	Pszichiátriai nappali szolgáltatások biztosítása amivel a kliensek azt a szükséges rehabilitációs támogatást kapják, amivel segítjük a saját sorsuk feletti felelősségnek újraélésében, az önálló döntéseinek meghozatalában. A pszichiátriai betegek számára közösséget teremteni, ahol a kapcsolatteremtés készségével nyitottabbá válhatnak, közelebb kerülhetnek a társadalomba való reintegrációhoz is.
Pszichiátriai betegek számára nem elérhető védett lakhatási forma, ahol rehabilitációs segítségnyújtásban részesülnek.	Védett lakhatás szolgáltatás biztosításával az eredeti lakóközösség tagja maradhat a pszichiátriai problémával élő. Napi szintű

Az esélyegyenlőség szempontjából beazonosított problémák és fejlesztési lehetőségek	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
	pszicho-szociális tevékenységekkel, a terápiás közösség erejével fejlődhetnek, élhetnek méltó életet a célcsoport tagjai.

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program

2.1.7 A település gazdasága

A város gazdasági berendezkedésének alakításában a mai napig jelentős szerepet tölt be a bányászváros múlt, valamint a viszonylagos elszigeteltség. Annak ellenére, hogy a település a megyeszékhelytől csupán 20 km-re fekszik mégis periférikus helyzetű. Ennek hátterében elsősorban a közlekedési kapcsolatok korlátozottsága áll. Pécs „munkaerő-elszívó” ereje a várost szinte alvóvárossá alakította.

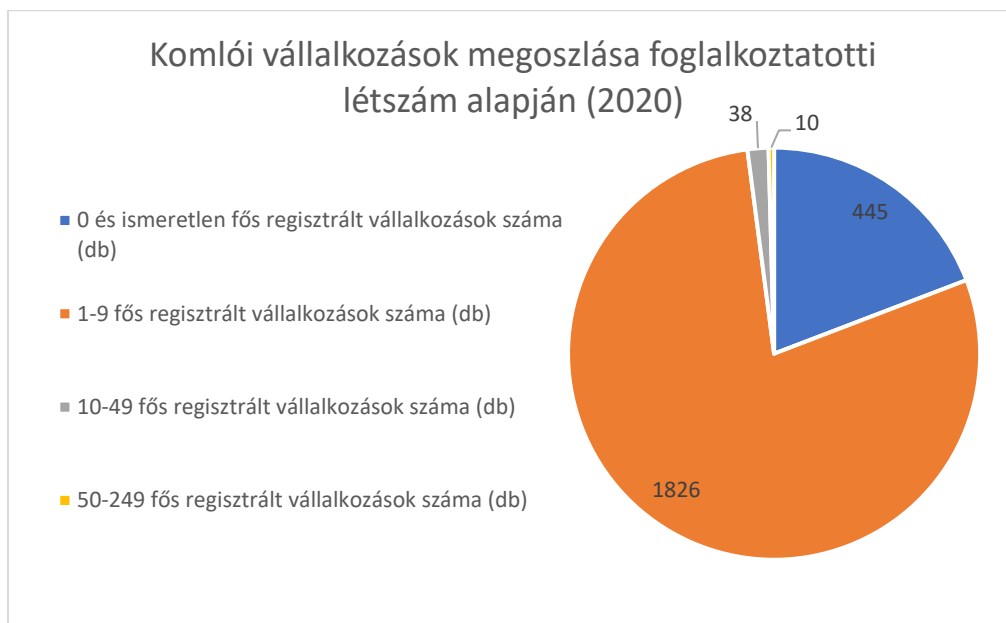
A Komlói járás lakossága a hazai átlaghoz képest kevésbé kvalifikált, így elsősorban betanított, vagy legfeljebb érettségihez kötött munkaköröket töltenek be. A jelenlegi gazdasági berendezkedés is leginkább ezen csoportokra támaszkodik. A magasabban képzettséggel rendelkezők a lehetőségek korlátozottsága miatt többnyire elhagyják a települést, vagy folyamatosan ingáznak a megyeszékhelyre.

Az elszigeteltség és a munkaerő képzettségi szintje kihívások elé állítja a város gazdaságát, így Komlónak olyan gazdaságfejlesztési programokat szükséges végrehajtania, ami kitörést jelent a jelenlegi helyzetből.

2.1.7.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Komló gazdasági súlya csupán lokális, a járás határain túl folyamatosan gyengül. Ennek oka egyrészt az infrastrukturális hiányosságokban keresendő, másrészt pedig a településen nem működik olyan különleges, egyedi, vagy nagy foglalkoztató, ami a városba vonzaná a távolabbi területekről a munkaerőt. A jelenlegi gazdasági szerkezetben a foglalkoztatás terén a helyi tulajdonú közép- és nagyvállalkozások dominálnak, azonban ezek köré nem csatlakozik széles beszállítói kör.

14. ábra: Komlói vállalkozások megoszlása foglalkoztatotti létszám alapján (2020)

Forrás: KSH

Komlón a bányák bezárásával a struktúraváltás nem zajlott le teljes mértékben, a munkanélkülivé vált réteget pedig a megtelepedett KKV-k nem tudták maradéktalanul felszívni. A helyzetet súlyosbítja, hogy máig alacsony szintű maradt a vállalkozási kedv. A középvállalkozások mellett számosságát tekintve a mikro- és kisvállalkozások dominálnak. Ez egyben a vállalkozások általánosan alacsony tőkeerejét is jelenti, ami szintén gátat képez a város fenntartható és fejlődő gazdaságának kiépítésében. A város gazdaságát és annak alakítását így elsősorban a néhány nagyobb foglalkoztató határozza meg.

2.1.7.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Mezőgazdaság

Komlón a primer szektor alulreprezentált, ami elősorban a bányásmúltból fakadó területhasznosításnak és a hegyvidéki környezetnek köszönhető. A klasszikus mezőgazdasági művelés kevésbé jellemző a városra, ugyanakkor egyre jelentősebb szerepet tölt be az erdőgazdálkodás. Ezutóbbi tevékenységet a Mecsekerdő Zrt. végzi elsősorban a település környezetében.

Ipar

A bányászat fokozatos leépülését követően mára már csak a kőbánya működik Komló, ami a legnagyobb adófizető is a városban. A település alatt és környezetében elhelyezkedő szénvagyon még mindig jelentős kiaknázásának csupán gazdaságossági feltételei vannak.

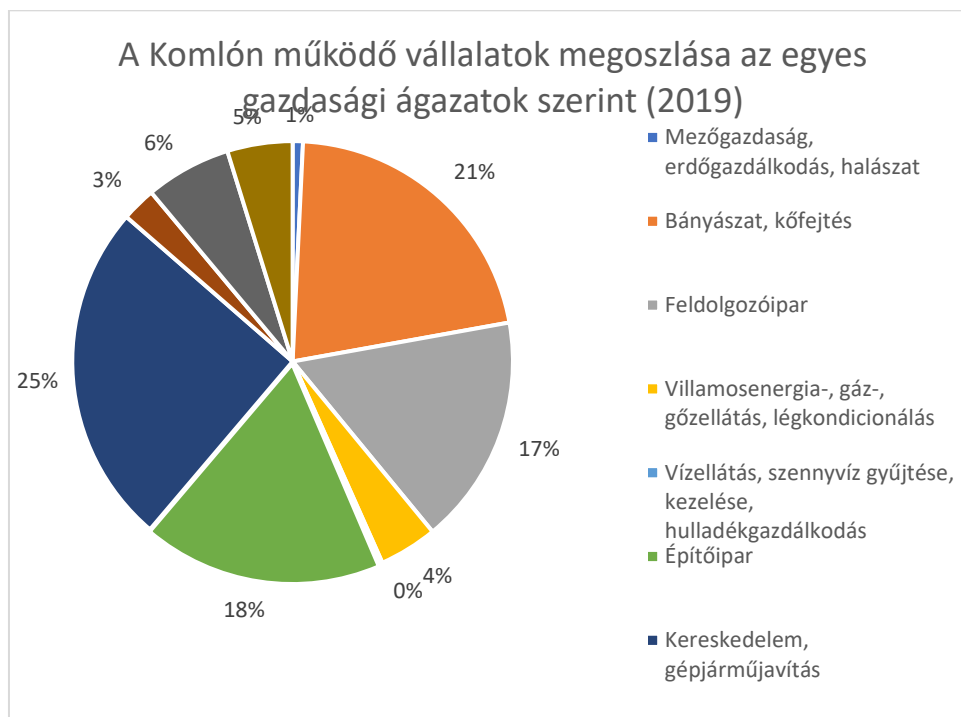
A városban még a feldolgozóipar és az autóalkatrész gyártás mondható jelentősnek. A rendszerváltást követően többnyire ezeken a területeken jelentek meg nagyobb foglalkoztatók a városban, akik többnyire beszállítói funkciót töltenek be más, az ország, vagy nemzetközi nagyvállalatok számára.

Hazánkban általában a turizmusra húzóágazatként tekintenek, ugyanakkor ez Komló esetében nem jellemző. A város jelenlegi attrakciói nem képviselnek olyan vonzerőt, amivel folyamatosan és nagy tömegeket lehetne a településre vonzani. Ugyanakkor ki kell emelni Sikondát és a városrészben található termálfürdőt, ami lokális szinten, de közkezdvelt úticél a turisták körében. A turizmus területén Komlónak a természeti környezetre építve még igen komoly kihasználatlan potenciáljai vannak.

Szolgáltatások

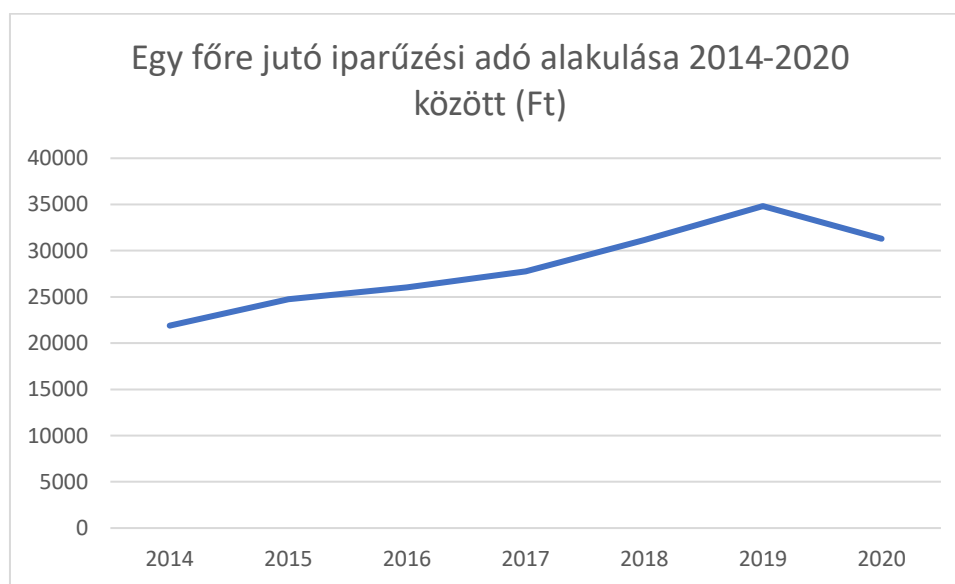
Komlón a legtöbb vállalkozás tevékenysége a terciér szektorhoz köthető, igaz ezek többnyire a mikro- és kisvállalkozások közül kerülnek ki. Komló gazdasága tehát a jelentős ipari múlt ellenére ma már a szolgáltatói szektorra épül. A vállalkozások döntő többségben a kereskedelem, az ingatlan és pénzügyi szektorban működnek. A szolgáltatások azonban korántsem teljeseek, mivel azok egy részét a lakosság továbbra is Pécsen veszi igénybe.

15. ábra: A Komlón működő vállalatok megoszlása az egyes gazdasági ágazatok szerint (2019)

Forrás: KSH

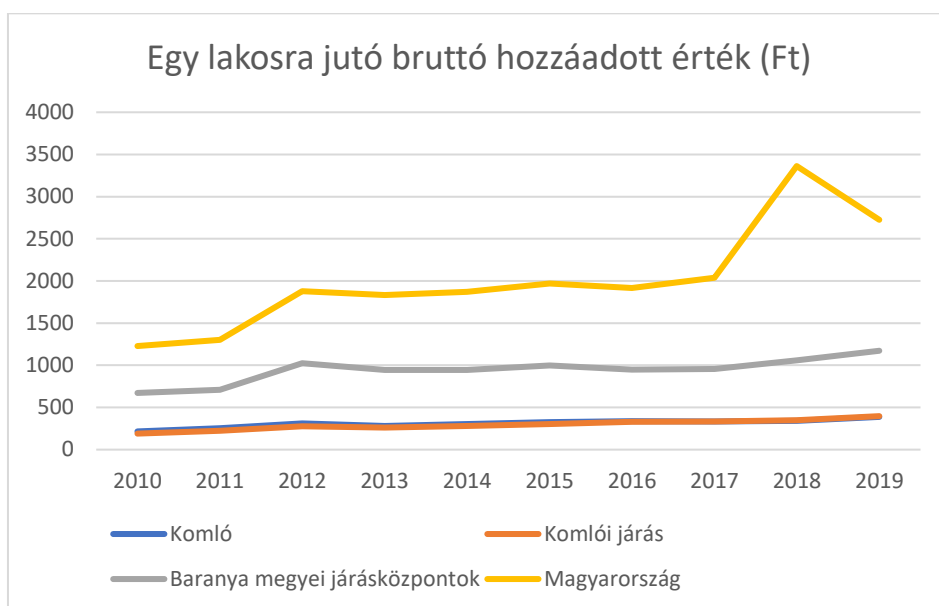
16. ábra: Egy lakosra jutó iparűzési adó értékének alakulása 2014-2019 között (1000 Ft)

Forrás: KSH

Az egy főre eső iparűzési adóbevételek 2019-ig folyamatosan növekedtek, majd 2019-ben – a koronavírus okozta piaci helyzetnek köszönhetően visszaesett a 2020-as évre. A korábbi években tapasztalható emelkedő tendenciában közrejátszott a lakosságszám egyenletes csökkenése és a helyi vállalkozások prosperálása. Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték viszont jelentősen elmarad a baranyai és az országos átlaghoz képest.

17. ábra: Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték (1000 Ft)

Forrás: TelR

2.1.7.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

Komlón és a járásban, a 2014-2020-as időszakban több KKV is sikeres projektet hajtott végre (Komlói járás: 232 db, ebből Komló: 176 db) uniós támogatással összesen 15,39 milliárd Ft értékben. A nagyarányú támogatottság ellenére ugyanakkor a városnak még mindig nem sikerült komoly előrelépést tennie a munkaerő képzettségi és számbeli javulásában. A jelenlévő nagyobb foglalkoztatók többsége elkötelezett Komló mellett, ugyanakkor a munkaerő képzettségi színvonala komoly gátat képez a további fejlődésben. A képzett humánerőforrás városban tartása, illetve vonzása érdekében Komlónak olyan körülményeket kellene biztosítani, amelyek versenyképessé tudnák tenni a települést. A probléma kezelésére a városnak a képzett munkaerő letelepedését szükséges elősegítenie, melyben a helyi vállalkozásoknak is szerepet kell vállalniuk.

Új vállalatok fogadására az önkormányzatnak megfelelő méretű, sík területeket szükséges biztosítani, ami a sajátos morfológia miatt szintén akadályokba ütközik, így barnamezős beruházásokkal lehetséges „új” iparterületeket kialakítani. Továbbá a megyeszékhellyel való kapcsolatot, együttműködést is érdemes még jobban elmélyíteni a városnak.

2.1.7.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Komló versenyképességét több, már korábban is említett tényező is befolyásolja, melyek az alábbiakban kerülnek részletesebben is bemutatásra:

Megközelíthetőség

A város külső megközelíthetősége, ami erősen korlátozott, hisz a város távol esik a fő közlekedési folyószoktól. Budapest közúton 2,5 óra alatt érhető el. Péccsel való összeköttetése közúton megfelelő, így Baranya gazdasági centrumával a kooperáció fizikai lehetősége adott. A város vasúti kapcsolata gyenge, ugyanakkor a közúti személy- és áruszállítás megfelelőnek tekinthető. Légit közlekedés Péccsett érhető el, viszont a légitikötő szintén további fejlesztéseket igényel.

Munkaerő

A helyi munkaerő képzettségbeli problémái komoly korlátozó tényezőt jelentenek a helyi gazdaságfejlesztésben. Emellett a lakosság gazdasági aktivitása a megyei átlaghoz hasonló, de a magyarországi átlagnál rosszabb, viszonylag magas a munkanélküliek száma és alacsony a foglalkoztatottsági szint. Ezek a nem túl kedvező mutatók a munkaerő képzettségi szintjével hozhatók összefüggésbe. A helyben rendelkezésre álló munkaerő végzettségét tekintve alacsonyan kvalifikált, ami komoly gátját képezi a gazdaságfejlesztésnek.

Gazdasági berendezkedés, összetétel

Komló gazdaságát a mai napig a bányászat (kőbánya) és a feldolgozóipar határozza meg. Általánosságban Magyarországra, de a komlói vállalkozásokra kiemelten jellemző a K+F+I alacsony jelenléte. A település vállalatai közül egyedül a Rati Kft. esetében említhető meg jelentősebb kutatás-fejlesztési kapacitás. Az alacsony K+F+I volumen összefüggésbe hozható a magasan képzett szakemberek, mérnökök általános hiányával.

2.1.7.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Komló ingatlanpiaca a Pécs melletti fekvés ellenére sem jelentős, nem tartozik szorosan a megyeszékhely agglomerációjához, a nagyvárosból kiköltözők fő célterületévé. Az egykori bányászváros ingatlanállománya előregedett, a településen az elmúlt évtizedekben csekély számú új ingatlan épült. Ezt bizonyítja az a tény is, hogy a városban tapasztalható ingatlanárak jelentősen elmaradnak a pécsiekétől.

Az ingatlanpiac egyik speciális szegmensét képviselik a bérlemények, melyek száma szintén alacsony a településen. Ez főként a beruházók számára negatív jelenség, hisz ez szintén gátját képezi a munkaerő városba csábításának.

Ezen okoknál fogva a város ingatlanguzálkodását és lakáspolitikáját érdemes lenne új alapokra helyezni.

2.1.8 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

2.1.8.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Komló Város Önkormányzata jogszabályi kötelezettségének eleget téve önkormányzati ciklusonként elkészíti gazdasági programját. A dokumentum kimutatásai alapján megállapítható, hogy a város pénzügyi helyzete stabil, és nem küzd likviditási problémákkal. A pénzügyi beszámolókból látható, hogy a város hitelállománya jelentősen lecsökkent, azonban hitel felvétele nélkül nem tud gazdálkodni, beruházásokat végrehajtani. A felvett kölcsönök leginkább az állami és uniós pályázatok önértékének biztosításához szükségesek.

A pozitív mérleg ellenére ki szükséges emelni, hogy bár Komló komoly összegekkel gazdálkodik, jelentős támogatáshoz is jut, anyagi lehetőségei mégis szűkösek, ami korlátozza a város fejlesztési lehetőségeit is.

A projektek egymásutánisága, egymásra épülésének tervezése jelentős energiaráfordítást igényel az önkormányzat szakértői részéről, mivel egy nem várt probléma, beruházás a város költségvetését jelentős mértékben is befolyásolhatja.

A szűkös kerettel való gazdálkodás, valamint a bevételi-kiadási oldal közötti egyensúly megteremtése mellett a folyamatos fejlesztések végrehajtása kizárólag csak nagyobb tőkebevonással válik lehetségessé. Ezt az összeget azonban a helyi és a betelepülni kívánó vállalkozásoknak kell előteremtenie, ami a korábban bemutatott korlátozó/befolyásoló tényezők miatt ugyancsak nehézséges.

A város területén működő közszolgáltatásokat az állami támogatások mellett az önkormányzati saját erőből finanszírozza. Ez Komló költségvetésének nagyjából 5%-át emészt fel. A költségvetés kiadási oldalának 2/3-át a kötelező feladatok ellátása adja. Ezen belül a legjelentősebb tételt a pályázatok

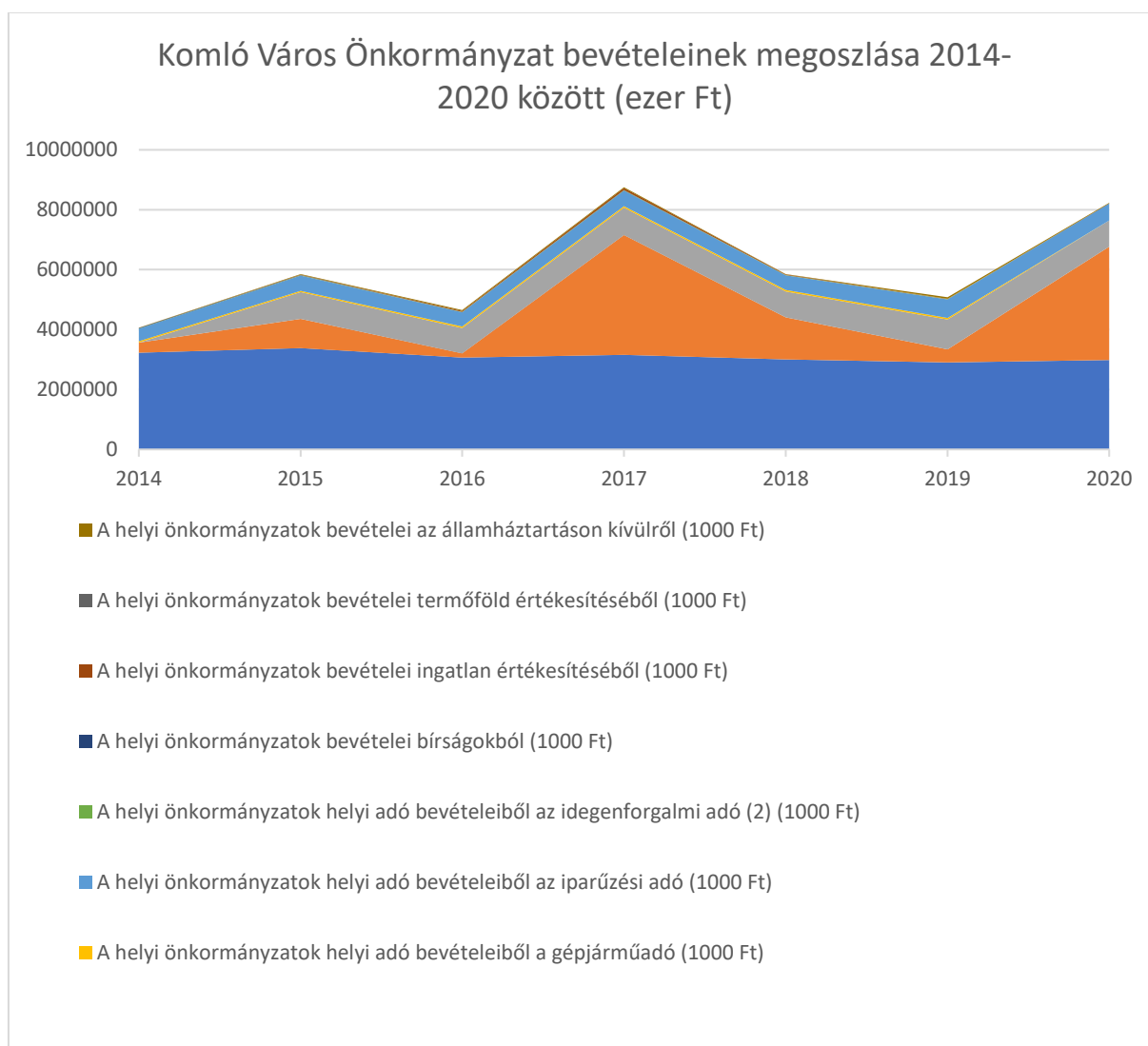
önerejének előteremtése, valamint az oktatásra és közművelődésre fordított összegek jelentik, de jelentős kiadásnak minősülnek a szociális, igazgatási és rendészeti feladatok ellátása is.

Komló gazdálkodását a költségvetés bevételi oldalán nagymértékben erősítheti, hogy az önkormányzatot lehetőség kaptak 2015. január 1-től új helyi adók bevezetésére. Így felelős adópolitika mellett javítható a város likviditása és gazdasági versenyképessége. Az új helyi adókra így érdemes településfejlesztési eszközként is tekinteni.

Komló város saját bevételei a teljes bevételi oldal nagyjából 19%-át teszik ki. Ez legnagyobb részt a helyi iparűzési adóból származik. A településen az alábbi helyi adók kerülnek kivetésre:

- építményadó,
- magánszemélyek kommunális adója,
- idegenforgalmi adó,
- iparűzési adó,
- telekadó,
- gépjárműadó.

18. ábra: A Komló Város Önkormányzat bevételeinek megoszlása 2014-2020 között (ezer Ft)

Forrás: KSH

2.1.8.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Komlón a településfejlesztés intézményrendszere két részterületre bontható: az egyik a város önkormányzata a másik az önkormányzati közös hivatal illetékes irodái. Az önkormányzat szervezetén belül működik a Gazdasági és Településfejlesztési Bizottság. A Bizottság hatáskörébe tartoznak a településfejlesztési és a helyi gazdasági kérdések. A képviselőtestület elé már csak a Bizottság által véleményezett anyag kerül felterjesztésre.

Az önkormányzati közös hivatal szervezetén belül a városüzemeltetéssel, az adóügyekkel és az ingatlangazdálkodással foglalkozó irodák hatásköre állást foglalni, döntéseket meghozni.

A fent bemutatottak mellett a településen városfejlesztő társaság, illetve városüzemeltetési társaság nem működik. Ezen tevékenységekhez kapcsolódó feladatokat az önkormányzati közös hivatal munkatársai látják el.

2.1.8.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Komlón a gazdaságfejlesztési tevékenység korábban a bányászatra és a kapcsolódó ipar köré épült, így viszonylag egyoldalúvá vált a település gazdasága. A bányászat leépülésével párhuzamosan relatíve hamar kialakult a helyi tulajdonú kis- és középvállalkozások rendszere. A Komlói Ipari Park létrehozásával a városvezetés célja a külső tőke térségbe vonzása volt, azonban a várt eredmények elmaradtak. Ugyanakkor az iparterület a helyi vállalkozások egyik célterületévé vált, ami viszont a település szempontjából sikerként könyvelhető el. A városban ugyanakkor csak néhány nagyobb helyi vállalkozás működik, a vállalkozásszerkezetben a mikro- és kisvállalkozások dominálnak.

Komló infrastruktúrája viszonylag fejlett, azonban a munkaerő kvalitása alacsony, valamint a város marketingje, kommunikációja is gyengének mondható. A települést körülölelő természeti környezetben viszont még rengeteg kihasználatlan potenciál rejlik.

A város energiagazdálkodása szempontjából fontos kiemelni a biomasszával működtetett erőművet, és a város több pontján megtalálható napelemparkokat.

A térség gazdasági erejét jelentheti még a máig intenzíven érzékelhető bányász és szocialista iparvárosi múlt és annak épített emlékei.

Komló mára már szinte alvóvárosként működik a megyeszékhely árnyékában, hisz lakosainak jelentős része napi szinten ingázik pécsi munkahelyére, illetve számos szolgáltatást is a régióközpontban vesz igénybe. Ezáltal a megtermelt javak nem Komlón érvényesülnek, miközben a városi infrastruktúra elemeit többnyire helyben veszik igénybe. Mindez a környezetterhelés szempontjából sem elhanyagolható, hisz jelentős mennyiségű utazást generál Komló és Pécs között.

A helyi javak jobb elosztásának elérése érdekében a belső erőforrásokra érdemes a jövőbeli fejlesztéseket alapozni. Ehhez pedig a városvezetésnek a helyben előállított termékek helyben történő hasznosulási feltételeit kell megteremtenie. Mindezt az Önkormányzatnak prioritásként kell kezelnie a helyi gazdaságfejlesztést.

2.1.8.4 Foglalkoztatáspolitikai

Komló Város Önkormányzata foglalkoztatáspolitikájának alapköveit gazdasági programjában rögzíti. A városi vezetés prioritásként kezeli, hogy megelőzze, csökkentse a munkanélküliséget és növelje a foglalkoztatást. A munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése érdekében az Önkormányzat az alábbiakat támogatásokat nyújtja a helyi vállalkozások számára:

- ingatlan kedvezményes vagy ingyenes tulajdonba adása,
- ingatlan kedvezményes bérbeadása vagy ingyenes használatba adása,
- az előző pontokba foglalt támogatásokkal együtt vagy önállóan kedvezményezett részére
- vételi jog biztosítása,

- kamattámogatás,
- beruházással, munkahelyteremtéssel kapcsolatos kiadások, díjak (részbeni) átvállalása,
- beruházáshoz szükséges munkák, tanulmányok elvégztetése,
- munkahelyteremtéssel érintett leendő foglalkoztatottak képzési, helyi lakhatási
- kiadásaihoz történő hozzájárulás, amennyiben ezen kiadások a munkáltatót terhelik,
- tőkejuttatás,
- pályázati önerő kiegészítése,
- egyéb, nem pénzbeli juttatás.

A munkanélküliek munkába való visszavezetése érdekében az önkormányzat a közmunka programban is részt vesz. A tevékenység Komló esetében értékteremtéssel is párosul: energiafű termesztés, szociális bolt üzemeltetés.

A város igyekszik a helyi képzési palettát a helyi vállalatok és piaci igényekhez igazítani, ugyanakkor a képzett szakemberek helyben tartása továbbra is gondot jelent.

2.1.8.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

A lakás- és helyiséggazdálkodással kapcsolatos feladatokat az Önkormányzat Városgondnoksága látja el. A tevékenységgel kapcsolatos rendelkezések és koncepció megalkotása is a szervezet feladatát képezi. Az önkormányzat a lakás és az egyéb, nem lakáscélú helyiségei kihasználtságát, fejlesztési lehetőségeit folyamatosan monitorozza. Az ingatlanok hasznosítás során prioritásként kezelik a közszolgáltatások biztosításának lehetőségeit, a fenn maradó kapacitásoknál pedig a maximális kihasználtságra törekednek.

A város tulajdonában jelenleg 559 bérlakás van. Méretük, komfortfokozatuk eltérő, így széles igények kielégítésére is alkalmas. A lakások és helyiségek bérbeadásáról önkormányzati rendelet értelmében a Szociális Bizottság pályáztatás útján felállított névjegyzék sorrendisége alapján dönt, amelyet a képviselőtestület hagy jóvá.

2.1.8.6 Intézményfenntartás

Komló Város Önkormányzata törvényi kötelezettségein túlmutatóan lát el intézményfenntartási feladatokat. A város óvodai és bölcsődei intézmény fenntartásában is részt vállal, utóbbi köznevelési szolgáltatás pedig csak a járásszékhelyen érhető el.

A működéshez szükséges feltételrendszer megfelelő és folyamatos javulást mutat. Ez részben az energiahatékonysági fejlesztéseknek köszönhető, amelyek a fenntarthatóságot segítik elő.

Komló város önkormányzata a következő intézmények és szervezetek esetén lát el fenntartói feladatokat, illetve vállal bennük működtetési szerepet:

- Komlói Közös Önkormányzati Hivatal
- Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet
- Komló Város Önkormányzat Városgondnokság
- Német Nemzetiségi Önkormányzat
- Cigány Nemzetiségi Önkormányzat
- Horvát Nemzetiségi Önkormányzat
- Komlói Egészségcentrum, Bányászati Utókezelő és Éjjeli Szanatórium Egészségügyi Központ
- Kökönyösi Általános Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola tagintézményei
- Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ
- Komló Térségi Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat
- "Szent Borbála Otthon" Nonprofit Közhasznú Kft. által üzemeltetett intézmények
- Közösségek Háza
- Színház- és Hangversenyterem
- Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény
- Sikondai Pihenőpark

- Komló Városi Rendőrkapitányság
- Országos Mentőszolgálat – Komló Mentőállomás
- Pécsi Katasztrófavédelmi Kirendeltség Komló Hivatásos Tűzoltóparancsnoksága

2.1.8.7 Energiagazdálkodás

Komló városa energiastratégiával és energiagazdálkodást szabályozó tervdokumentummal nem rendelkezik, ugyanakkor az energia megfelelő hasznosítására a fejlesztések során különös figyelmet fordít a város. Az utóbbi évtizedben az energiahatékonyságot illetően jó néhány intézményfejlesztés történt. A beruházások során az önkormányzati fenntartás alatt álló épületek komplex energetikai korszerűsítésére került sor (hőszigetelés, nyílászáró csere, gépészeti korszerűsítés, illetve több ingatlanra is napelemes rendszer került telepítésre). Ezek a fejlesztések többnyire pályázati forrásból valósulhattak meg, továbbá jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz is, hogy a város csökkenthesse energiaköltségeit. A költségmegtakarítást elsősorban a villamosenergia esetében, a napenergia hasznosítására révén érték el.

Komlón energiatüzelvény is létesült, melyet a városi fűtőerőmű biomassza blokkja hasznosít.

A város törekszik az energiavásárlás során – jogszabályi kötelezettségéből fakadóan is – közbeszerzés keretében versenyt teremteni a szolgáltatók között, ezzel is biztosítva a jobb szolgáltatási színvonalat és a kedvezőbb árat.

2.1.9 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény értelmében az önkormányzat kötelezően ellátandó, településüzemeltetéssel összefüggő tevékenységei a következők¹:

- köztemetők kialakítása és fenntartása (Komló Városgondnokság),
- a közvilágításról való gondoskodás (Komló Város Önkormányzata az E.ON Dél-Dunántúli Áramszolgáltatóval kötött közszolgáltatási szerződés alapján),
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása (Baranya Megyei Önkormányzata, vállalkozóval kötött közszolgáltatási szerződés alapján),
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása (Komló Városgondnokság),
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása (Komló Városgondnokság),
- gépjárművek parkolásának biztosítására kijelölt fizetőparkoló övezet nincs a városban;
- környezet-egészségügy (Komló Városgazdálkodási Nonprofit Zrt.)
 - köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása,
 - rovar- és rágcsálóirtás;
- A helyi közösségi közlekedést a Dél-Dunántúli Közlekedési Központ Zrt. biztosítja hasonlóan a közúti helyközi és távolsági közlekedéshez, vasúton ugyanezt a MÁV-Start Zrt. biztosítja;
- hulladékgazdálkodás (Komló Városgazdálkodási Zrt., illetve a Komlóról való hulladékelszállítást a szekszárdi székhelyű REKOM Kft. végzi);
- távhőszolgáltatás (Komló Fűtőerőmű Zrt.);
- víziközmű-szolgáltatás (Baranya-Víz Zrt. Komló Üzemigazgatóság)
- városfejlesztés (Komló Városgondnokság, Komló Városgazdálkodási Nonprofit Zrt.).

Okos város települési szolgáltatások: még kidolgozás alatt.

¹ Zárójelben a városban feladatot ellátó szervezet kerül nevesítésre

2.1.10 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

2.1.10.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Komló városa nem rendelkezik átfogó zöldfelületi koncepcióval. A település több pontján megtalálhatók zöldterületek és (közkert, közpark, fasorok), a zöldterület jellegű területek, intézményi zöldfelületek (temető, sport- és szabadidős területek), illetve a belterületen művelt kertes mezőgazdasági területek. A tagolt városszerkezetben a környező erdők képezik az összefüggő zöldfelületi rendszert, amit kiegészítenek a már említett közparkok, fasorok, az intézményi zöldfelületek, vízpartok, és a kertes mezőgazdasági területek. A település területe 46,55 km², a zöldterületek aránya 4,37% (2,038 km²). A kialakított játszóterek, sportpályák, pihenőhelyek száma 60 db, területük pedig 42 137 m².

Zöldterületek

A város több pontján megtalálhatók a közparkok, melyek állapota elfogadhatónak mondható. Ezen területek a város erdei közegben való fekvése okán többnyire csak esztétikai, rekreációs és közösségi funkciója van. A parkok fenntartását, karbantartását az önkormányzat végzi. A településen található közparkokat az alábbi táblázat tartalmazza:

6. táblázat: Komló zöldfelületi és zöldfelület jellegű területei

Városrész	Közpark, közkert elhelyezkedése	Közpark területe (m ²)
Belváros	Bányáspark (3603 hrsz.)	13 285
	48-as tér (3837 hrsz.)	5 700
Szilvás	Arborétum (3651; 3676/11)	75 936
	Alkotmány u. (3796/4 hrsz.)	18 339
	Vértanúk u. 2-8. (3740 hrsz.)	18 514
Kenderföld	Petőfi u. (3532/1 hrsz.)	10 813
	Tompa M. u. (3515/2 hrsz.)	12 854
	Petőfi utca (3505 hrsz.)	15 927
	Vörösmarty utca (2984 hrsz.)	11 882
	Eötvös L. u. (3479/9 hrsz.)	41 598
	Hunyadi – Irinyi u. (3105/23 hrsz.)	28 844
Kökönyös	Jószerecsét u. (1325/5 hrsz.)	14 325
	Bányász u. (1137/19 hrsz.)	25 842
	Bányász u. – Jószerecsét u. (1180/2 hrsz.)	28 382
	Mikszáth K. u. – Móricz Zs. u. (1283 hrsz.)	4 500
	Nagy László u. (2326 hrsz.)	23 868
	Gorkij u. (1310/28 hrsz.)	50 615
Dávidföld	Székely B. utca (1359/14 hrsz.)	16 895
	Munkácsy M. utca – Benczúr u. (1902/10 hrsz.)	2 025
	Mecskfalui út – Erkel F. u. közötti tér (1673/2 hrsz.)	66 245
Körtvélyes	1521/68 hrsz.	168 367
Sikonda	6039/103 hrsz.	14 890
Gesztenyész	Rozmaring-Nefelejcs utca 165 hrsz	6 875

Zöldterület jellegű területek

Ebbe a kategóriába sorolhatók azok az intézményi zöldfelületek, amelyek kiterjedése jelentősnek mondható és alacsony beépítettséget igénylő létesítmények elhelyezésére szolgálnak. Ezen kategória tagjai az alábbiak:

- Sport- és szabadidős létesítmények:
 - Komló Városi Sportközpont (3 700 m²)
 - Komlói Bányász Sport Klub (4 200 m²)
 - Sikondai gyerektábor
 - Temetők:
 - Mecsekjánosi temető
 - Új köztemető
 - Régi temető
 - Komló Városi Kórház
 - Bányászati Utókezelő és Éjjeli Szanatórium Sikondán
 - Sikondai strand és termálfürdő
 - Sikondai Kemping
 - Napelem parkok

Élővizek és azok környezete

A város környezetében található vízfolyásoknak és tavaknak több funkciójuk is van. A mikroklíma alakításában betöltött szerepük mellett jelentős esztétikai és ökológiai szerepet töltenek be. A Sikondai településrészen kiemelt zöldfelületi érték a Sikondai-tavak és környezetük. Emellett említésre méltó még a Gadányi tavak, a Szopoki-patak és Kaszárnya-patak környezete.

Erdőterületek

A völgyekben szétterülő és a hegyoldalakra felkúszó települést egybefüggő erdőség öleli körbe. Az erdők többsége külterületen található, de belterületi erdők találhatók:

- Sikondán
- Szopoki-réttől délre
- Gesztenyésnél a Köves tető alatt
- Szilvás településrésznél, a Baranya Megyei Vízmű területtől északra
- Újteleptől délre
- Kenderföld településrésztől északra

Belterületen művelt kertes mezőgazdasági területek

A belterületi mezőgazdasági területek a kertes házzal rendelkező lakosság udvaraiból és a várost övező, mozaikosan elhelyezkedő gyümölcsösökből, kiskertekből, gyepekből és szántóterületekből tevődik össze.

Zöldfelületi ellátottság értékelése

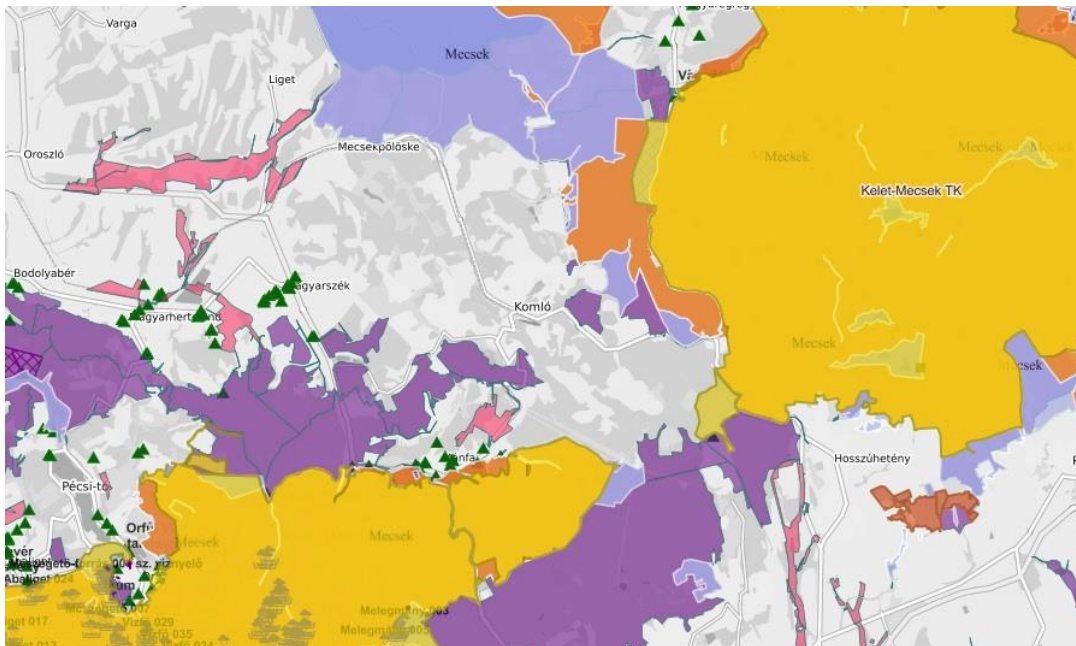
Komló belterülete morfológiáját és zöldterületi eloszlását tekintve is igen tagolt. A zöldfelületek kapcsolatrendszerét a várost körülölelő, külterületi erdőségek jelentik. Az egykoron önálló egységet képviselő településrészek eltérő fejlődési utat jártak be, és a város kialakulásával, ezen részek eggyé olvadásával szembetűnőbbé vált a zöldterületi aránytalanságok. Ennek ellenére összességében a település elhelyezkedése miatt is Komló zöldfelületekkel jól ellátott település.

A zöldfelületek jelentős része parkerdő jellegű. A város legjobb adottságokkal és természeti értékekkel jellemezhető területe Sikonda városrész, ahol a természetes erdők, a vízfelületek és zöldterületek aránya egyaránt magas. Az iparterületek melletti parkerdők jellemzően véderdőként funkcionálnak, amire nagy szükség is van a levegő- és zajszennyezés okán.

Az utcák fásítási aránya a városközpontban igen alacsony, a Belváros településrészen a kulturális -, oktatási és közigazgatási intézmények és üzletek közelében erősen hiányosnak mondható aminőségi zöldterületek jelenléte.

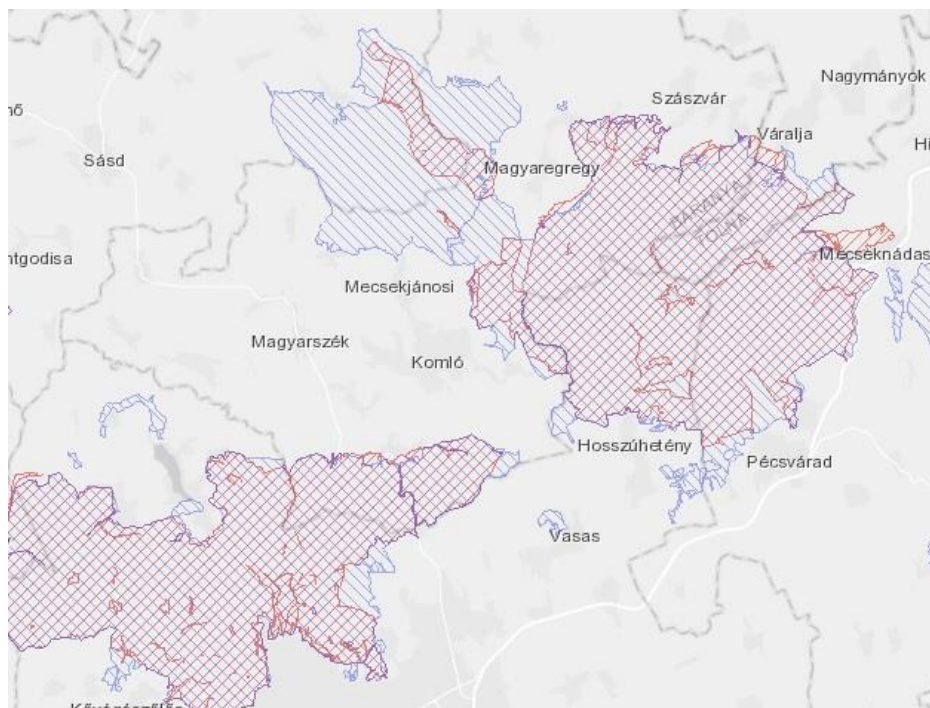
Korábban már említésre került, hogy a város nem rendelkezik koncepcióval a zöldfelületek fejlesztésére vonatkozóan, viszont hosszú távon érdemes lenne egy átfogó terv mentén végiggondolni a zöldfelületek használatát, hasznosításának lehetőségeit. A városban a rendezett és magas minőségű zöldfelületekre nagy igény mutatkozik a lakosság részéről, hisz ezen elemek az életminőség javításának tényezői is. A zöldfelületi fejlesztések kedvező benyomást keltenek még a várost felkereső turisták esetében is.

19. ábra: Az Nemzeti Ökológiai Hálózathoz tartozó területek Komló környékén

Forrás: TIR

20. ábra: Natura 2000 területek elhelyezkedése Komló környezetében

Forrás: <https://natura2000.eea.europa.eu/>

2.1.10.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A város zöldfelületi rendszerénél tapasztalható konfliktusok és problémák eredője elsősorban a város történeti fejlődése és a bányászat fellendülésének időszakában tapasztalható ugrásszerű növekedés volt. A település egyfelől kedvező helyzetben van a táji-, természeti adottságai miatt, ugyanakkor a bányásmúlt, az ipari, üzemi területek és a vizuálisan szennyező elemek magas száma és aránya miatt jelentős igény mutatkozik a zöldfelületek kiegyenlítő hatására, minőségi jelenlétére.

Komló város esetében feltárt konfliktusok az alábbiak:

- inaktív területek nagy aránya a városközpontban
- jól megfogalmazott, körülhatárolható városközpont hiánya
- infrastrukturális elemek elválasztó hatása
- koncepcionális arculat hiánya
- zöldfelületi rendszer felmérésének hiánya
- zöldfelületi stratégia hiánya
- alacsony minőségű zöldfelületek aránya
- tájkarakter elemek hiánya
- az arborétum korszerűsítésének elmaradása

2.1.11 Közlekedés

2.1.11.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A járást a páneurópai közlekedési rendszerbe („helsinki folyosók”) a Budapestet Ploče-val összekötő, V/c számú folyosó csatornázza be, de ez a közúti/vasúti nyomvonal Komlót, mint várost közvetlenül nem érinti. Az országos közlekedési vérkeringésébe a települést a 47-es számú vasúti mellékvonal, valamint a 6542-es és 6543-as számú mellékút kapcsolja be. A különböző szintű térségi központok elérhetősége Komló irányából rossznak mondható.

2.1.11.2 Közúti közlekedés

Komló és térségének feltárását csupán negyedrendű utak biztosítják. A város térségében elhelyezkedő közúti mellékvonalak, alsóbbrendű utak viszonylatában az infrastruktúra színvonala gyenge, sugaras szerkezetű. A közúthálózat jelentőségét azonban növeli azon tényező, hogy a 4z-es számú vasúti mellékvonal csupán minimális személyszállítási funkciót lát el. A 40. sz. Budapest-Pécs vonal ugyan a járást nyugati felén fut, viszont megállóhellyel nem rendelkezik, így Komló elérhetőségét ez a vonal nem segíti oly mértékben elő. Ennek megfelelően a város elérhetőségét az egyéni közlekedés mellett autóbuszjáratok biztosítják.

A közúti balesetek száma országosan és régiós szinten is folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, ami elsősorban a vezetéskultúra javulásának, közlekedésbiztonsági fejlesztéseknek és a változó jogszabályi környezetnek köszönhető. Az imént leírt tendencia azonban nem érvényes Baranya megyére, ahol stagnálás volt tapasztalható az elmúlt évtizedben. Ennek oka elsősorban a sok veszélyes útszakasz, mint például a Komlót Péccsel összekötő, serpentinrel tarkított, a sokszor változó időjárási körülmények között síkossá váló 66-os számú főút. Emellett természetesen a szabálytalan közlekedés is jelentős szerepet tölt be az olykor kimagaslóan magas balesetek esetében.

2.1.11.3 Községi közlekedés

Közúti közösségi közlekedés

A távolsági közúti tömegközlekedési kapcsolatokat a MÁV Zrt. tagvállalataként működő Volánbusz Zrt. menetrendszerű autóbuszai biztosítják. A környező falvakkal és városokkal való kapcsolatteremtésben, a korlátozott kötöttpályás kapcsolatok okán az utóbbi időben egyre inkább felértékelődött a távolsági buszközlekedés. A közösségi közlekedést igénybe vevő helyi lakosság igényeit egy rugalmasabb, az iskola- és munkakezdés, illetve befejezés időpontjához igazodó menetrend szolgálja ki.

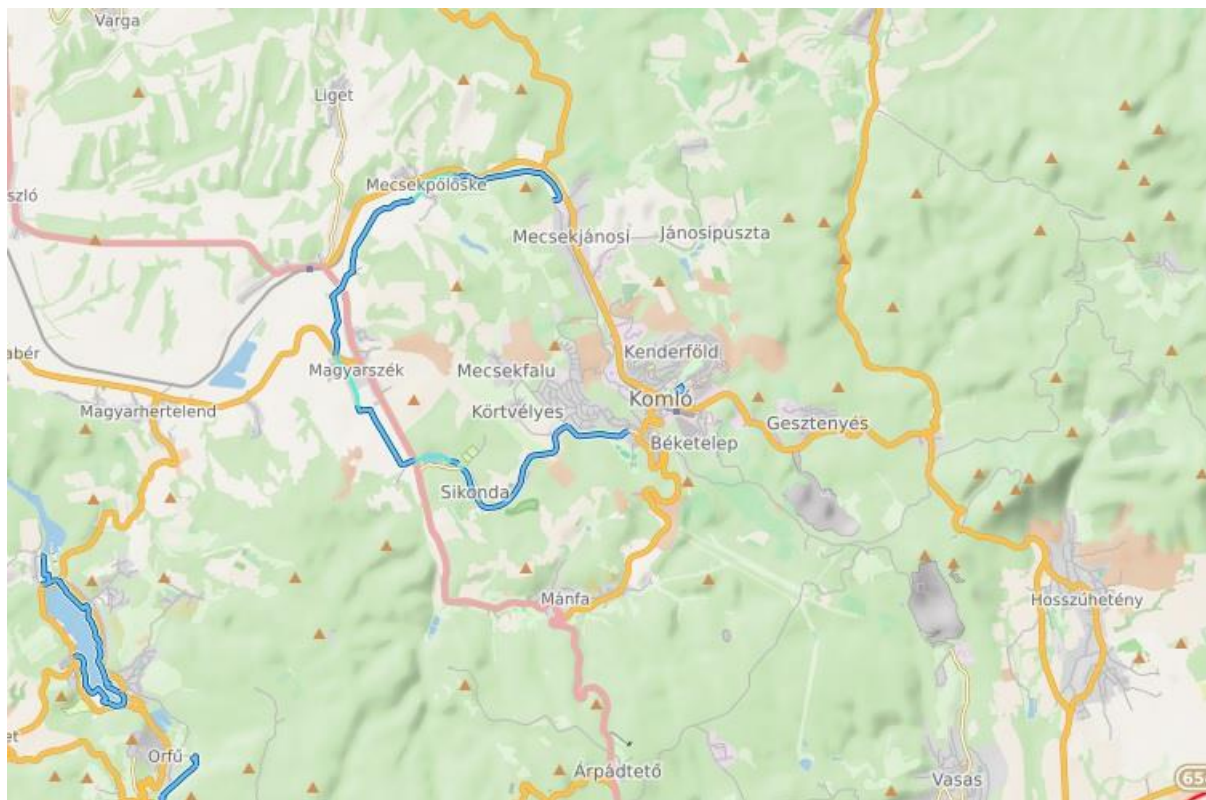
A közelmúltban európai uniós támogatással megújult a város buszpályaudvara, aminek köszönhetően az induló és érkező utasokat már egy modern környezet fogadja. Az összesen 920 millió forintos fejlesztésnek részét képezte egy 4 járműből álló buszbeszerzés is. Az új buszok már támogatják az okos szolgáltatásokat, hisz az elektronikus utastájékoztató rendszer, a fedélzeti kamerarendszer és az USB-töltőpontok is már a felszereltségük részét képezik. A Társaság 2022-ben folytatni kívánja helyi járműparkjának megújítását, így év végére a buszflotta 40%-a megújul.

A járás határában fut a Budapest–Pécs 40. sz. vasútvonal, amelyhez a Dombóvár–Komló 47-es számú mellékvonal nyújt összeköttetést. A 18,8 km hosszú szárnyvonalat 1896-97-ben elsősorban az aktív szénbányászat és szénszállítás nyomán építették ki. A vasútvonal forgalma jelenleg minimális, személyi közlekedést 2021. december 12-től naponta négy pár vonat biztosít. Ennek ellenére a szárnyvonal igen fontos kapcsolatot jelent Komló életében a fővárossal való kapcsolatteremtésben. A Budapest–Pécs vasútvonal egyvágányos szerkezetű, 21 tonna engedélyezett tengelyterhelésű, 120 km/h pályasebességű, villamosított transzeurópai vasúti hálózatba tartozó vonalnak minősül. A vonalon naponta 10 pár intercity járat közlekedik, melyek csak Simontornyán állnak meg a járás területén. Emellett a 40. sz. vasútvonalon személyvonatok is közlekednek Dombóvár–Budapest Déli pu. (1 járatpár), Dombóvár–Pusztaszabolcs (7 járatpár), valamint Sárbogárd–Dombóvár (1 járat) viszonylatokban.

2.1.11.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

- (Komló) Mecsekjánosi városrészről Sikondáig
- Sikondától Vágotpusztáig

45

Forrás: www.merretekerjek.hu

2.1.11.5 Parkolás

Ahogy országos szinten, úgy Komlón is folyamatosan problémát okoz a parkolóhelyek hiánya főként a központi és lakótelepi területeken a lakossági és gazdasági szereplők részéről megszorodó gépjárműállomány miatt. Mindezt a város folyamatosan bővíti a lehetőségekhez mérten a parkolóhelyek számát.

A parkolás városszerte ingyenes, az egyetlen fizetős parkoló az egyik kereskedelmi üzlet területén található, ahol az 1 órát meghaladó tartózkodás esetén szükséges díjat fizetni.

2.1.12 Közművesítés

Komló közműhálózata a folyamatos fejlesztések révén fokozatosan épült ki, a település közművesítettségi mutatói jelenleg is országos átlag felettinek mondhatók. A város beépített területének döntő hányadán a teljes közműellátás már biztosított, ugyanakkor valamennyi városrészben akadnak még közműellátottsági hiányosságokkal rendelkező ingatlanok, amelyek további beruházásokat kívánnak meg az önkormányzat és szolgáltatók részéről.

Az elmúlt 10-20 évben (2001-2020 között) jelentős közműfejlesztéseket valósítottak meg, amelynek köszönhetően nőtt azon lakások száma, melyek teljes közművel rendelkeznek, ugyanakkor egyes városrészekben még mindig maradtak alacsony komfortfokozatú, illetve hiányosan közművesített ingatlanok. A település külterületi és beépítésre nem szánt térségeiben élő lakosok számára jelenleg közszolgáltatásként jellemzően csak a villamosenergia áll rendelkezésre.

Az egyes közművek városi ellátottsági szintjét a következő alfejezetek mutatják be.

2.1.12.1 Vízközművek

Vízgazdálkodás és vízellátás

Komló vízellátó hálózatának üzemeltetője jelenleg a Mohácsi központú Baranya-Víz Zrt Komlói Üzemigazgatósága. Komló és térsége ellátására létesített regionális ellátó rendszer Komló közigazgatási

területe, a hozzá tartozó külterületi városrészek, valamint Bodolyabér, Magyarhertelend, Magyarszék, Mecsekpölöske, Mánfa. Emellett Hosszúhetény irányából a pécsi és a dunai vízbázisok felé is rendelkezik számottevő kapacitású csatlakozással.

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat összesen 117 km hosszban épült ki, ezzel a vízvezeték kiépítettsége a beépítésre szánt településrészekben teljes körűnek tekinthető. Komlón a hálózati ivóvízzel ellátott lakások aránya 2019-ben 91% volt (TeIR).

Azon lakók és lakások számára, ahol nem biztosított a közüzemi vezetékes ivóvíz ellátás, a közhálózatra telepített 9 db közkifolyó áll rendelkezésre. A külterületeken élők számára a közkifolyókon kívül, házi kutakat is biztosítanak vízellátást, viszont ezek vízminősége bizonytalannak mondható. A közüzemű vízellátásban részesülő, de házi kúttal is rendelkezők a kinyert vizet többnyire locsolásra hasznosítják.

23. ábra: Komló ivóvízhálózatának főbb mutatói

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	648,7	632,9	617,8	535,1	533,78	549,21	550,57	551,49	556,1	651,99
Üzemelő közkifolyók száma (db)	4	4	3	8	8	9	7	7	9	9
Közüemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)	122,2	114,2	114,2	114,2	114,4	114,4	114,4	116	117	117
Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m ³)	806,8	781,9	748,7	762,3	763,49	772,99	770,6	770,53	769,42	777,31
Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	10988	11096	11204	11204	11198	11200	11212	10237	10240	10250
Az év folyamán a közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	2	108				12		25	3	20

Forrás: KSH

A szolgáltatott víz mennyisége az utóbbi 10 évben stagnálást mutatott, ami összefüggésbe hozható az utóbbi évek időjárásával.

A tűzivíz ellátás az előírások szerint a vízelosztó hálózatra telepített tűzcsapokon keresztül biztosított.

Az ivóvízhálózat esetében folyamatos a fejlesztési igény, mivel a jelenlegi hálózat elemei már nem korszerűek és a modern fogyasztói igényeket nem minden esetben szolgálják ki. Éppen emiatt - a régi, sok hibaforrással rendelkező azbesztcement gerinc kiváltására – az Önkormányzat KEHOP-2.1.11 projekt keretében tervezi megvalósítani a közeljövőben a Kossuth Lajos utcai, továbbá az erre csatlakozó Zrínyi téri és 48-as téri vízvezetékek rekonstrukcióját, a szolgáltatás egyenletes biztosítása érdekében új gerincvezeték és kapcsolódó bekötések kiépítését.

A vízellátás esetében szót kell ejteni még a város termálvízkészleteiről is. Komlón a Sikondai városrészen 1928-ban tartott szénvagyon felmérésére tett próbafúrás során termálvizet találtak. Az 500 m mélyről

érkező hévízi forrást 1929-ben gyógyvízzé is nyilvánították. A termálkút vízhozama jelenleg 1500 l/perc. Ennek hasznosítását jelenleg a Sikondai gyógyfürdő végzi.

Szennyvízelvezetés

Komlón a vízellátáshoz hasonlóan a szennyvízelvezetés rendszerének üzemeltetését is a Mohácsi központú Baranya-Víz Zrt Komlói Üzemigazgatósága végzi. A Társaság üzemelteti város és környezetében található települések szennyvízgyűjtő hálózatát, valamint az összegyűjtött szennyvizek kezelését szolgáló Komlói regionális szerepkörű szennyvíztisztító telepet.

Komlón a szennyvíz elvezetésére elválasztott rendszerű közcatorna hálózat került kiépítésre. A szennyvízcsatorna-hálózat hossza 87,1 km, ami nagyjából a Belváros és a hozzá kapcsolódó városrészek utcáinak területét, valamint fedi le. A külterületi városrészek közül csupán Kisbattyán és Zobák-pusztá területén nincs kiépített közcatorna.

24. ábra: Komlón elvezetett szennyvíz mennyisége

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m3)	732,7	707,1	671,5	1543,1	1492,43	1388,75	1306,36	1548,59	1522,53	1169,24
A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban tisztítottan elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m3)	732,7	707,1	671,5	1543,1	1492,43	1388,75	1306,36	1548,59	1522,53	1169,24
A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat hossza (km)	105,6	83,4	86,3	86,3	86,3	86,3	86,3	87	87,1	87,1
Az év folyamán újonnan fektetett közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat hossza (km)	0,2							0,7	0,1	

Forrás: KSH

Szükséges megemlíteni, hogy a közcatorna hálózatra nem csatlakozó ingatlanokból a szennyvíz döntő hányadát a talajba szikkasztják. Az ezzel okozott szennyezés a csatornahálózat fejlesztésével és a rácsatlakozások számának növelésével érhető el.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Komlón lehulló csapadék elvezetése döntő mértékben nyílt árkokban történik, melyek hidrológiai rendezettsége nem mindenütt jellemző. Az árokhálózat vízelvezető képessége korlátozott, bizonyos szakaszai szikkasztó árokként funkcionálnak. Az árkoknál jellemzőek az árokfeltöltések, a feliszaposodások, valamint a növényzettel való benövés.

Zárt csapadékvíz elvezetés csupán csak a 61. sz. főút mentén került kialakításra. Az alacsonyabb rendű utakon a kiemelt szegélyekkel igyekeznek a nagyobb utak árkaiba vezetni a csapadékvizet.

A város területén lehulló és elvezetett csapadékvizek elsődleges befogadója a Kaszánya-patak és a Kisvaszari vízfolyás. Komló külterületi városrészein a sajátos morfológiai viszonyoknak köszönhetően a természet alakította mélyvonalakon haladó, jellemzően a településen eredő vízfolyások gyűjtik össze a csapadékvizeket. A Sikonda városrészben a termálkútból származó vízre és a Baranya-patak Sikondai mellékágának vizére alapozva létesült egy duzzasztott tó. Összességében a város teljes területe vízerózióknak kitett területen fekszik.

2.1.12.2 Energia

Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

Földgázellátás

Komló földgázhálózatának kiépítése az 1990-es évek óta folyamatosan épült ki, az ellátást pedig a pécsi központú E.ON Dél-Dunántúli Gázhálózati Zrt. biztosítja.

A gázellátás bázisa a kozármislenyi gázátadó állomás, ahonnan a kiinduló nagyközép-nyomású vezeték képezi a település ellátásának gerincét. Ez táplálja a település gázfogadóját és elosztóját, illetve a helyi nagyobb fogyasztók ellátása is közvetlenül a gerinchálózatról történik.

A földgázbekötések elsődleges célja a lakások fűtési korszerűsítése, ami jelentős mértékben csökkentette a város környezetterhelését a hagyományos energiahordozókkal való fűtési módokkal szemben.

25. ábra: Komlón szolgáltatott földgáz főbb mutatói

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Háztartási gázfogyasztók száma (db)	3374	3373	3406	3377	3395	3402	3432	3512	3571	3618
Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	8739,3	7140,2	4887,5	4778,3	6041,6	6042,6	4972,9	4548,8	6801	6280,3
Az összes szolgáltatott gáz mennyiségéből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (átszámítás nélkül) (1000 m ³)	3501,5	2734,1	3034,2	2536	2939,8	3082,5	3272,5	3035,2	3180	3339,3
Az összes gázcsőhálózat hossza (km)	85	85	85	85,1	84,8	85,2	85,7	82,4	83,6	85,5
Összes gázfogyasztók száma (db)	3522	3529	3532	3509	3527	3549	3579	3651	3724	3771
A háztartási gázfogyasztókból a fűtési fogyasztók száma (db)	2652	2879	2867	2838	2849	3402	3432	3508	3566	3613

Forrás: KSH

Villamosenergia

Komló városának villamosenergia igényeit a pécsi központú E.ON Dél-Dunántúli Áramhálózati Zrt. biztosítja. A villamosenergia ellátottsági teljes körű. A villamosenergia 132 kV-os főelosztó hálózaton keresztül érkezik a település Sikonda városrészében található 132/22 kV-os alállomáshoz, ahonnan induló közép feszültségű elosztóhálózatról történik a település jelentős részének ellátása. A város dél-nyugati részén áthaladó 132 kV-os hálózatról táplálják a Komló közigazgatási határától néhány száz méterre délre kialakított bányaterület ellátására létesített 132/22 kV-os nagy-/közép feszültségű alállomást, ahonnan pedig a bányaterület, illetve a város déli területének kiszolgálása történik. Az alállomásokról kiinduló közép feszültségű hálózatra kerültek felfűzésre a fogyasztói transzformátorállomások. az ezekből kiinduló kisfeszültségű elosztóhálózatról történik a lakosság közvetlen ellátása. A kiépített hálózatok jellemzően föld feletti vezetésűek.

A fejlesztési tervek között szerepel egy 400 kV-os átviteli hálózat létesítése is.

26. ábra: Komlón szolgáltatott áram főbb mutatói

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Háztartási villamosenergia fogyasztók száma (db)	14116	14319	14227	14198	14184	14203	14195	14255	14321	14386
A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	24370	23243	23041	22191	22228	21807	21805	21684	21765	23493
Villamosenergia-fogyasztók száma (db)	15517	15600	15673	15635	15626	15675	15722	15783	15854	15946
Szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége (1000 kWh)	46243	45184	44252	45408	47377	46636	46034	46303	45133	47001
A kisfeszültségű villamosenergia-elosztóhálózat hossza (km)		138,7	138,8	138,8	138,8	138,7	138,7	138,7	139,5	140,1

Forrás: KSH

A település közvilágítása változatos képet mutat. A település külső területein a kisfeszültségű hálózat tartóoszlopaire szerelt lámpafejek biztosítják a kellő megvilágítást, viszont ezek korántsem korszerűek. A város belső területein viszont már modernebb, energiatakarékosabb világítótestek találhatók fém vagy beton lámpaoszlopokon.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A megújuló energiaforrások hasznosítása napjainkban egyre inkább előtérbe kerül, és így van ez Komló társadalmi-gazdasági életében is. A tendenciát a hagyományos energiahordozók véges és rohamosan fogyatkozó készlete és hasznosításának környezetszennyező hatása indította el. Időközben pedig megszületett a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók relatíve alacsony fajlagos ráfordítás mellett szinte kifogyhatatlan mennyiségben rendelkezésre állnak, és használatuk nem jár környezetkárosítással. Hasznosításuk egyértelműen a fenntartható fejlődés szolgálja.

Ugyanakkor megemlítendő, hogy a jelenleg ismert és hasznosításra kerülő megújuló energiaforrások az ország területén nem egyenletes és állnak rendelkezésre. Ezek felhasználásának lehetőségét Komló vonatkozásában az alábbiak jellemzik:

Szélerenergia

A morfológiai viszonyok, valamint az időszakosan és nem állandó sebességgel fújó szelek okán Komlón és térségében a szélerőművek gazdaságosan nem üzemeltethetők. Ez nem csupán helyi sajátosság, hisz Magyarországon is csupán kevés helyen találhatók szélerőművek.

Napenergia

Bár Komló és szűkebb térsége a hegylancok között, illetve hegyoldalakban helyezkedik el a napenergia hasznosítása mégis rendkívül jó lehetőséget biztosít a villamosenergia, vagy éppen meleg víz előállítására. Erről tanúskodnak a város határában elhelyezkedő napelemparkok és a lakossági és gazdasági szereplők által telepített háztartási méretű kiserőművek.

Vízenergia

Komlón és környezetében nincs olyan jelentősebb felszíni vízfolyás, amely lehetőséget biztosítana a vízenergia hasznosítására.

Biomassza-biogáz

Országos viszonylatban és Komlón is egyre népszerűbbé válik a növényi termésből, növényi, állati hulladékokból, melléktermékekből, erdőgazdasági hulladékokból, energiaültetvényekből előállított energiahordozó a biomassza és biogáz. Ezek eltüzelésével hő- és villamosenergia is előállítható. A Komlói Fűtőerőmű is a hőenergia jelentős részét már biomassza blokkjával állítja elő.

Geotermikus energia

A geotermikus energia hasznosítása Komló térségében is adott lehetőség. A földhő által felmelegített felszín alatti vizet jelenleg csupán a Sikondai gyógyfürdő hasznosítja. Hőszivattyú használatával a környező telkek épületeinél lennének biztosíthatók a fűtési szükségletek.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása jelenleg a közműhálózatok révén biztosított. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgáz, vagy távhő hasznosításával biztosított a Komlói Fűtőerőmű által. Az önkormányzati tulajdonban lévő épületek energiahatékonysági javítása folyamatos. A városban már több energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházást (szigetelés, épületgépészeti felújítást) hajtottak végre. A 2014-2020-as időszakban a Komlói Önkormányzat a hozzá tartozó intézményeken az alábbi energiahatékonysági fejlesztéseket hajtotta végre:

7. táblázat: A 2014-2020-as időszakban Komlón végrehajtott épületenergetikai fejlesztések

Pályázati kiírás	Pályázó	Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Projekt összköltség
TOP-3.2.1-15-BA1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT	Szent Borbála Otthon épületenergetikai korszerűsítése Komlón	2017.06.13	396 723 800 Ft
TOP-3.2.1-16-BA1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT	Épületenergetikai korszerűsítés Komlón	2018.06.18	194 718 007 Ft
TOP-3.2.1-16-BA1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	KOMLÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT	Energetikai korszerűsítés a komlói sportközpont és futófolyosó épületében	2018.12.18	188 530 260 Ft

Forrás: www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso

Terveik szerint az energiahatékonysági korszerűsítéseket az intézmények esetében tovább folytatják a 2021-2027 időszakban is, ahol a fejlesztések fókuszában a megújuló energia, elsősorban a napenergia hasznosítása fog állni.

2.1.12.3 Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

Komló városa az elektronikus hírközlést, mint gazdasági eszközt a település fejlődésének egyik kitörési pontjaként nevesíti. További célkitűzés, hogy az IKT széleskörű alkalmazása biztosított legyen a helyi lakosság és részben a turizmus számára. Elmondható, hogy az infokommunikációs technológiák alkalmazására jelenleg is nyitott és fogékony a helyi lakosság, amelyet statisztikai adatok is alátámasztanak. A városban az internet előfizetők száma folyamatosan növekszik. Az ellátottsági szintet tovább emeli a mobilinternet szinte korlátlan elérhetősége a város területén.

2.1.13 Környezetvédelem és településüzemeltetés

2.1.13.1 Talaj

Komlón és környezetében a mezozoos mészköveken, főként a meredek, déli kitettségű lejtőkön rendszina talajok, míg más területeken a barna erdőtalajok a jellemzőek. Az agyagpalákon és a kevés meszet tartalmazó homokköveken és vulkáni eredetű kőzeteken kisebb mésztartalmú agyagos, agyagbemosódásos barna erdőtalajok, valamint ezek podzolos változatai találhatók meg. A környező talajok vízvezető képessége gyenge, víztartó képessége erős. A talajok kémhatása általánosságban savanyú. A város és szűkebb térségének morfológiai adottságaiból fakadóan a felszínt jelentős arányban meredek, 12 %-os lejtők alkotják, melyek okán fennáll a fokozott erózió veszélye. A környező mezőgazdasági hasznosítás alatt álló földterületek jó termőhelyi adottsággal bírnak.

2.1.13.2 Felszíni és a felszín alatti vizek

A település keleti részén elhelyezkedő Gesztenyés városrésztől északi irányban található az OTRT-ben nevesített országos vízminőség védelem alatt álló övezet, ugyanakkor a Baranya megye területrendezési terve szerint a település területét a felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete nem érinti. Ugyanakkor kiemelendő, hogy a város közigazgatási területének keleti határában kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területi övezet jelöl, ami az országos övezetnél nagyobb területet, a Gesztenyés városrészt és a Macskalik-patak völgyét is magába foglalja. Ezen területek védelméről a 2019/2004. (VII.21.) felszín alatti vizek védelméről szóló kormányrendelet rendelkezik.

Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer szerint Komlót felszíni vízbázis védőterület övezete nem érinti. A település felszíni élővizeit a sikondai és gadányi tavak, a magyaregregyi völgyben lévő víztározó, valamint a Kaszánya-patak, a Baranya-csatorna és mellékvizei alkotják. A térség vízgyűjtő területén jelenleg is számos – jórészt még feltáratlan – szennyező forrás található. A városi kommunális szennyvizek ugyanakkor zárt csatornában kerülnek elvezetésre. Komló ivóvízellátása javarészt a térségi vízbázisra (Mánfa, Liget, Magyarország) támaszkodik.

A felszíni vízfolyások minőségét elsősorban a szennyvíztisztító-telepekről bevezetett tisztított szennyvíz minősége és mennyisége befolyásolja, amely a hosszúhetényi telepről a Hosszúhetény-Hirdi vízfolyásba, a komlóiról a Kaszánya-patakba, a mázairól a Völgységi-patakba, valamint a sikondairól a Baranya-csatornába kerül. A Kaszánya-patak vízminőségére negatív hatást gyakorol, hogy a város ipari övezetén folyik keresztül, melyet az ott található cégek folyamatosan szennyeznek. A többi felszíni vízfolyást ipari létesítmény jelenleg nem terheli.

A város közigazgatási területe víztisztaság-védelem szempontjából „A”, vagyis fokozottan érzékeny besorolású kategóriába tartozik.

Az erózióveszélyeztetett, még megoldatlan vízelvezetésű domboldalak a felszíni vizek minőségében okoznak problémát. Ezen rendellenesség a bányászati létesítmények és üzemek területén fokozza a talajszennyezés veszélyét.

2.1.13.3 Levegőtisztaság és védelme

A város levegőminőségének alakulása folyamatosan monitorozásra kerül a település található légszennyezettséget ellenőrző állomások által. A létesítményekben (belváros, Juhász Gyula utca, Toldi Miklós utca, Városháza tér) folyamatosan vizsgálják Komlón a levegő szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-dioxid, szálló por és ózonszennyezettségének mértékét. A monitorállomások által nyert adatok alapján egyértelműen megállapítható, hogy Komlón a levegő NOx és por koncentrációja évente több alkalommal is túllépi az egészségügyi határértéket. A domborzati adottságok (szűk völgyek) miatt jellemző a városra a rossz átszellőzés, ami nem segíti a levegő folyamatos megtisztulását.

A településen a levegőszennyezettség fő okozó tényezői a következők:

- közúti közlekedés
- fűtés
- egyes ipari, szolgáltató és mezőgazdasági üzemek levegőszennyezése
- parlagfű és egyéb allergén növények elszaporodása

2.1.13.4 Zaj- és rezgésterhelés

Komló és környezetében elsősorban a közúti közlekedésből eredő zaj- és rezgésbocsátás, valamint az ipari területeken elhelyezkedő üzemek jelentenek mérsékelt mértékben terhelést. Ebből fakadóan a város jelenlegi zajterhelése (az ingázásból, szállítmányozásból fakadóan) jól azonosítható időszakokban, a forgalmasabb órákban a főbb közlekedési útvonalak menti területeken jellemző.

2.1.13.5 Sugárzás védelem

Komló sugárzás védelmi jellemzőiről elmondható, hogy a település közigazgatási területén 5 db Vodafone, 1 db Telekom, és 4 db Telenor antenna működik. Ezek méretéről, kapacitásáról és védőtávolsággal kapcsolatos feltételrendszeréről további információ nem áll rendelkezésre. Sugárzás esetében rögzítendő még, hogy Komló városa beleesik a Bátaapátiban létesített kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok tárolójának 30 km-es kiterjedésű védőzónájába.

2.1.13.6 Hulladékkezelés

Komlón és térségében a hulladékok elszállítását és kezelését a Dél-Kom Nonprofit Kft. társvállalata a KVG Zrt. végzi. A Társaság tevékenységi körébe tartozik a nem veszélyes, kommunális hulladékok menetrendszerinti gyűjtése és elszállítása, a szelektív hulladékok gyűjtése és szállítása, építési- és bontási törmelékek elszállítása, valamint komposztálás. A városban keletkező kommunális hulladékot Cikói hulladékkezelő telepre szállítják 2012 óta. A településen önálló hulladékudvar is működik, ahová további 3 település (Mecsekpölöske, Mánfa, Hosszúhetény) is tartozik.

2.1.13.7 Vizuális környezetterhelés

Komló esetében vizuális környezetterhelési elemeket a Komló Fűtőerőmű kéménye, a fűtési rendszert biztosító közművezetékek, a Komló víztorony, a városközpontban elhelyezkedő bevásárlóközpontok, valamint a korai bányászati művelés során visszamaradt bányaterületek jelentik.

2.1.13.8 Árvízvédelem

Komlót a vízügyi hatóság nem tartja számon az árvízvédelmet igénylő települések között, vagyis a város nem árvíz-veszélyeztetett település. Ennek ellenére az egyre szélsőségesebbé váló időjárás miatt kialakuló zivatarok Komlón is okozhatnak a hegyvidékről lezúduló villámárvizeket és az alacsonyabban fekvő területeken vízelöntést. A jelentkező vízkár elsősorban a vízelvezető rendszer kialakításának és karbantartásának hiányosságából eredhet.

2.1.13.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Az utóbbi évek általános tapasztalatai alapján az egyes emberi tevékenységből és szennyezési forrásokból fakadó terhelések a következők:

- közúthálózat rossz állapota és abból eredő zaj- és rezgésterhelés;
- ipari létesítmények okozta zaj-, rezgés- és levegőterhelés;
- még működő andezitbányászatból eredő terhelés;
- az intenzív bányaművelés következtében nagy kiterjedésű sérült és szennyeződött a talajréteg;
- allergén gyomnövények elterjedése, és nem megfelelő megelőző intézkedések kialakítása;
- alacsonyfokú együttműködés lakossági részről a szelektív hulladékgyűjtés terén;
- fűtési eredetű légszennyezés.

Ezek a káros tényezők visszahatnak a helyi társadalom egészségügyi- és a természet állapotára is. A fent felsorolt tevékenységek részletesebben kibontva a város környezeti elemeire az alábbi káros hatásokat gyakorolják:

- Közlekedés:
 - a forgalomból eredően a gépkocsik által kibocsátott kipufogógázoknak a levegőminőségre gyakorolt hatása és a zajterhelés a legfontosabb környezeti hatás;
 - a légszennyező anyagok kibocsátása nem csak a alkosság egészségügyi állapotára, hanem az utak menti zöldterületekre is kedvezőtlen hatást gyakorolnak, ezért az ide telepített növények megválasztása is fontos szempontot képvisel;
 - a gépjárművekből esetlegesen szivárgó anyagok (olaj, üzemanyag) és kikerülő veszélyes anyagok potenciális veszélyt jelentenek a környezetre.
- Ipar, kereskedelem:
 - a fűtésből eredő légszennyezőanyag-kibocsátások, az ipari és kommunális szennyvizek, a tevékenység jellegétől függő hulladéktermelés és a zaj minősül környezetterhelő hatásúnak;
 - az ipari és kereskedelmi létesítmények nem megfelelő telepítése esetén a burkolt és beépített felületek a zöldterületek rovására kedvezőtlen mértékűek lehetnek.
- Egészségügy:
 - az egészségügyi intézményekben keletkező veszélyes hulladékok (gyógyszermaradékok, köztözszeresek, egyszer használatos tűk stb.) jelentenek környezetterhelő hatást.
- Szennyvízkezelés:
 - a szennyvíztisztítás során keletkező aeroszolok és a bűz terhelik a környezet levegőjét;
 - a tisztított szennyvíz a befogadó felszíni élővizet (Kaszárnya-patak) terheli;
 - a szennyvíztisztítóban keletkező szennyvíziszap elhelyezése is terheli a talajt.
- Mezőgazdaság:
 - a város tágabb környezetében a nagyüzemi növénytermesztés és állattenyésztés légszennyezése (bűz, porszennyezés stb.), a felszíni és felszín alatti vizek szennyezésével (vegyszermaradékok, hígtrágya-kezelés stb.) jár;
 - jelentős a veszélyes hulladékok képződése (növényvédőszer maradékok és göngyölegek, állati tetemek, gépjávitási hulladék).
- Épített környezet:
 - az ember élőhelye minden környezeti elemre terhelő hatást jelent: fűtési eredetű légszennyezés, szennyvízkezelés, talaj és vízszennyezés, zöldterületek igénybevétele, hulladékkezelés és zajkibocsátás;
 - a városszerkezet és a beépítési sajátosságok az átszellőzési viszonyokon keresztül a környezeti levegő minőségét jelentősen befolyásolják, ami az átgondolt és a környezet-egészségügyi szempontokat figyelembe vevő településtervezés fontosságát támasztja alá.

Komló városának környezetvédelmi problémái alapvető kezelési lehetőségei az alábbi fő kategóriákba sorolhatók:

- légszennyező forráspontok kibocsátásainak csökkentése;
- a területek védelme, a környezetminőség megőrzése;
- a terület-, környezetminőségi célzatú fejlesztések;
- a környezeti problémák megfelelő menedzselése.

2.1.14 Városi klíma

Komló és környezetének éghajlatát kiegyenlített hőmérsékleti és csapadék-viszonyok jellemzik, ugyanakkor az utóbbi évek, évtizedek során a globális klímaváltozás hatásai, az egyre inkább fokozódó, szélsőségesebbé váló időjárás a térségben is megfigyelhető volt (aszály, villámárvizek, fagykár). Az évi átlagos középhőmérséklet az átlagos hazai trendektől némiképp (1 °C) eltérően, a Mecsek hegyláncolatai közötti fekvés okán 9–10 °C között alakulnak. A napsütéses órák száma éves viszonylatban 2030-2050 óra közötti értéket mutatnak, míg a csapadék évi összege 750 mm. Az uralkodó szélirány jellemzően észak-

nyugati. Az éghajlat a hegyláncolatok közötti völgy-jellegű területeken a mezőgazdasági művelés szempontjából kedvezőnek mondható.

Az erdőgazdálkodás a hegyvidéki környezet miatt jelenleg is aktív. A város és térségében található erdőségek kezeléséért, többnyire a Mecsekerdő Zrt. (Sásdi és Pécsváradi erdészet) felel. A Társaság erdőtelepítési tevékenysége során törekszik arra, hogy a területen az őshonosnak tekinthető fafajták (tölgyfélék, cser) kerüljenek elültetésre. A szervezet jelentése alapján a térségben az erdőségeket leginkább az aszály veszélyeztette az elmúlt években.

A Komlói-járás területén található a Kelet-Mecsek Tájvédelmi körzet jelentős része is, ami közkedvelt úti cél az aktív turizmust űzők számára. A természetvédelmi terület állapotának és minőségének megőrzése így nem csupán a Mecsekerdő Zrt. számára kiemelt cél, hanem a járás települései számára is.

Klíma- és környezetvédelmi szempontból a város területén a legnagyobb problémákat a korábbi időszakra jellemző intenzív bányaművelésből visszamaradt területek rekultivációja, a jelenlegi ipari üzemek tevékenységéből fakadó terhelések, valamint a szorosan melléjük települt lakóterületek még megoldatlan környezeti problémái jelentik. Emellett a térségben az intenzív mezőgazdasági művelésben tartott földterületeken a felszín alatti vízkészlet szennyeződésének lehetősége is fennáll. A város környezetében található felszíni és felszín alatti vizek legfőbb szennyezői a szikkasztott és elszivárgó szennyvizek és a mezőgazdaságban használt kémiai anyagok.

Az összes légszennyezőanyag kibocsátása stagnál, de alapvetően kedvező hatást gyakorolt a térség levegőminőségére, hogy a helyi fűtőerőmű a korábbi szénfelhasználásról áttért a gáz- illetve biomassza üzemeltetésre. A fűtésből származó levegőszennyezés fajlagosan alacsony, de továbbra sem elhanyagolható. Komlón a háztartások és az intézmények hőenergia szükségletüket a vezetékes hálózat által, vagy fatüzeléssel biztosítják. Főként a lakosság körében okoz jelentős problémát a környezetterhelést, hisz sok háztartásban még régi, rossz minőségű fa- és széntüzelésű kazánok működnek, ami a város károsanyag kibocsátásában szignifikáns módon jelenik meg.

Az országos trendet lekövetve Komlón is növekedett az utóbbi évtizedekben az egy háztartásra jutó gépjárművek száma, amivel párhuzamosan a hazai tendenciát lekövetve azok átlagéletkora is növekedett. Így a városban is túlnyomó részt idősebb, nem a legmodernebb technológiával szerelt motorú gépjárművek tehetők felelőssé a légkörbe jutó károsanyagok kibocsátásáért. Komlón összesen 7 bejelentett légszennyező telephely (ún. pontforrás) található. A légszennyező telephelyek sűrűsödése a fő közlekedési tengelyek (6542. és 6543 sz. út) figyelhető meg.

Komló esetében a településközponti egyes területeken, a sűrűn beépített lakótelepeken (Kenderföld, Kökönyös) és az ipartelepeken várható városi hősziget kialakulása. A települést keresztező 6542. és 6543 sz. út forgalomterhelése szintén kedvezőtlenül hat a terület hőháztartására.

A városi klíma alakítása szempontjából kedvezőtlen, hogy a belső területeken erősen hiányos, és nem alkotnak összefüggő rendszert a zöldfelületek. Ennek okán a településen található zöldfelületek kevésbé tudják segíteni a levegőáramlást és az egyes városrészek átszellőzését. Mindezek okán a kedvezőbb városi klíma kialakítása érdekében javasolt a közparkhiányos városrészek zöldfelületi részarányának növelése, a burkolt felületek arányának csökkentése, valamint a homlokzati zöldfelületek és tetőterek kialakítása.

Komló esetében is a klímatudatos energetikai célú fejlesztések az utóbbi években előtérbe kerültek. A város környezetében immáron több napelempark is található, és egyre bővül az ingatlanoka szerelt kiserőművek és háztartási méretű kiserőművek (HMKE) száma is. Ugyanakkor a település esetében még tudatos, koncepciózusan végig gondolt és a különböző szabályozási elemeken „végigvezetett” klímatudatos építészetről még nem beszélhetünk. A klimatikus viszonyok alakítása érdekében a Komlón hosszú évtizedeken, évszázadokon át létrejött városszerkezetének átalakítása nem reális cél. Továbbá a közösségi közlekedés bizonyos szegmense, valamint a környezetbarát járművek támogatási rendszere nem települési hatáskör, ezért ilyen irányú fejlesztési elképzeléseket csak korlátozott mértékben tudja

érvényesíteni a város. A klímabarátabb mobilitást elősegítését szolgálná a térségi és települési kerékpáros kapcsolatok fejlesztése. A jelenlegi kerékpárút hálózatban nagy hiányosságok mutatkoznak, ami egyrészt érthető is a városra jellemző morfológiai viszonyok okán, ugyanakkor az infrastruktúra hiányában nem adott a lehetőség a helyi és térségi lakosság számára, hogy biztonságos és környezetbarát módon, kerékpárral közlekedhessenek.

Komló városa jelenleg nem rendelkezik a településre, illetve annak környezetére vonatkozóan klímastratégiával. Így konkrétan a klímavédelemre vonatkozó dokumentumban nem kerültek meghatározásra a káros hatások mérséklése (mitigáció) és a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás (adaptáció) érdekében javasolt intézkedések. Ugyanakkor a város és térsége számára is fontos szempontot képvisel a globális éghajlatváltozás elleni küzdelem, így a probléma leküzdése, hatásainak mérséklése érdekében lokális jelleggel az alábbi célok határozhatók meg:

- klímabarát településszerkezet, területhasználat,
- zöldfelületek fejlesztése,
- klímatudatos, környezetbarát építészeti megoldások,
- energiagazdálkodás, intenzívebb megújuló energia hasznosítás,
- klímabarát mobilitás,
- fenntartható vízgazdálkodás és települési kommunális infrastruktúra.

2.2 Területi lehatárolás

2.2.1 A várostérség lehatárolása, bemutatása

Komló a Dél-Dunántúli régióban, azon belül is Baranya megyében, a Komlói járásban helyezkedik el. A város területe 46,55 km², amelyből 9,04 km² tekinthető belterületnek és 37,51 km² pedig külterület. A település lakosságszáma 22 235 fő (KSH helységnévtár, 2020), ami a járás lakónépességének közel 69%-a. A település a megyeszékhelytől viszonylag kis távolságra, 20 km-re fekszik. Pécs mellett szomszédos járásközpont Sásd és Bonyhád, előbbi 20 utóbbi pedig 36 km-re található.

A Komlói járásban 20 település található, melyek közül csupán Komló rendelkezik városi ranggal. A járásközpont a járásának délkeleti szegletében fekszik. A településhez viszonyítva a térség periferiáján elhelyezkedő Bikal, Hegyhátmaróc, Szárász, a járásközponttól már 30-37 km-es távolságra helyezkedik el.

A térség településeit az alábbi táblázat mutatja be:

8. táblázat: A Komlói járás települései

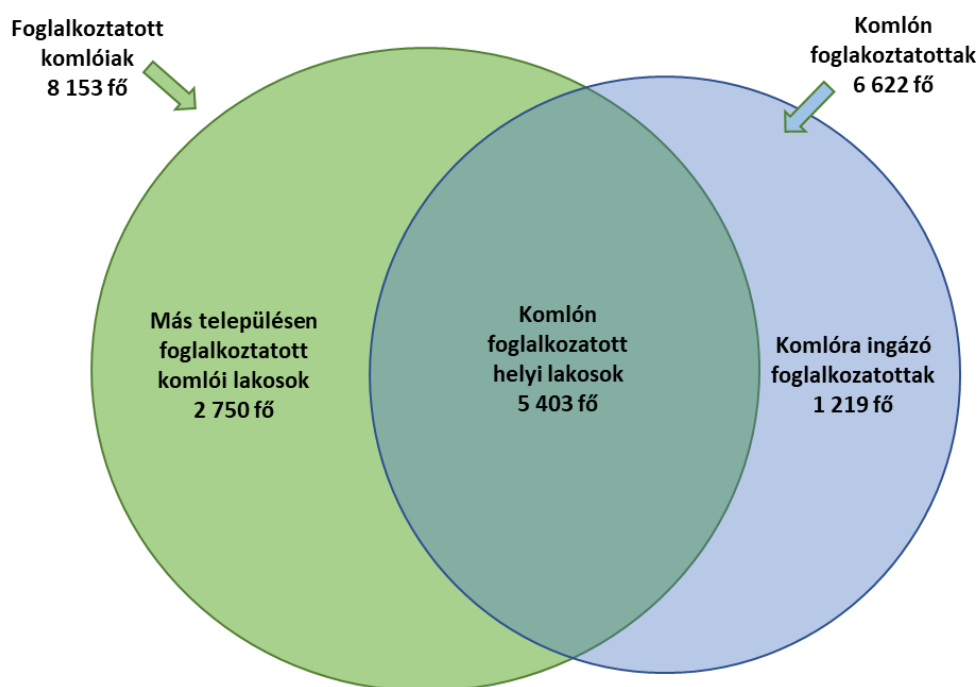
	Település neve	Település jogállása	Lakosságszám (fő)	Terület (km ²)	Járásközponttól való távolság
1.	Komló	város	22 235	46,55	-
2.	Szászvár	nagyközség	2 237	21,17	22,5
3.	Bikal	község	686	17,03	34,1
4.	Bodolyabér	község	210	9,09	15,3
5.	Egyházaskozár	község	701	24,31	31,1
6.	Hegyhátmaróc	község	118	7,59	30,8
7.	Kárász	község	289	8,02	17,7
8.	Köblény	község	195	8,04	24,5
9.	Liget	község	377	12,07	12,9
10.	Magyaregregy	község	703	26,81	15,3
11.	Magyarhertelend	község	581	16,16	12,8
12.	Magyarszék	község	956	13,86	8,1
13.	Mánfa	község	749	27,7	7,2

14.	Máza	község	1 156	10,69	25,9
15.	Mecsekpölöske	község	368	7,31	7,8
16.	Oroszló	község	255	6,12	15,7
17.	Szalatnak	község	271	10,28	22,6
18.	Szárász	község	44	5,98	36,7
19.	Tótfű	község	102	4,34	26,9
20.	Vékény	község	112	9,36	19,8

Forrás: saját szerkesztés, KSH adatok felhasználásával

A város járáson belüli méretdominanciája és széleskörű infrastruktúrája nyomán a térség egyértelmű központja. A klasszikus értelemben vett agglomerációját a járás települései jelentik, ugyanakkor a megyeszékhely közelsége, illetve a peremterületen elhelyezkedő falvaknál a szomszédos járásközpontok közelsége miatt a vonzáskörzeti jelleg meggyengül. Ez megnyilvánul a napi ingázások számában és a mobilitás irányában is.

27. ábra: A foglalkoztatási helyzet viszonyrendszere Komló és a komlói lakosok esetében (2011)

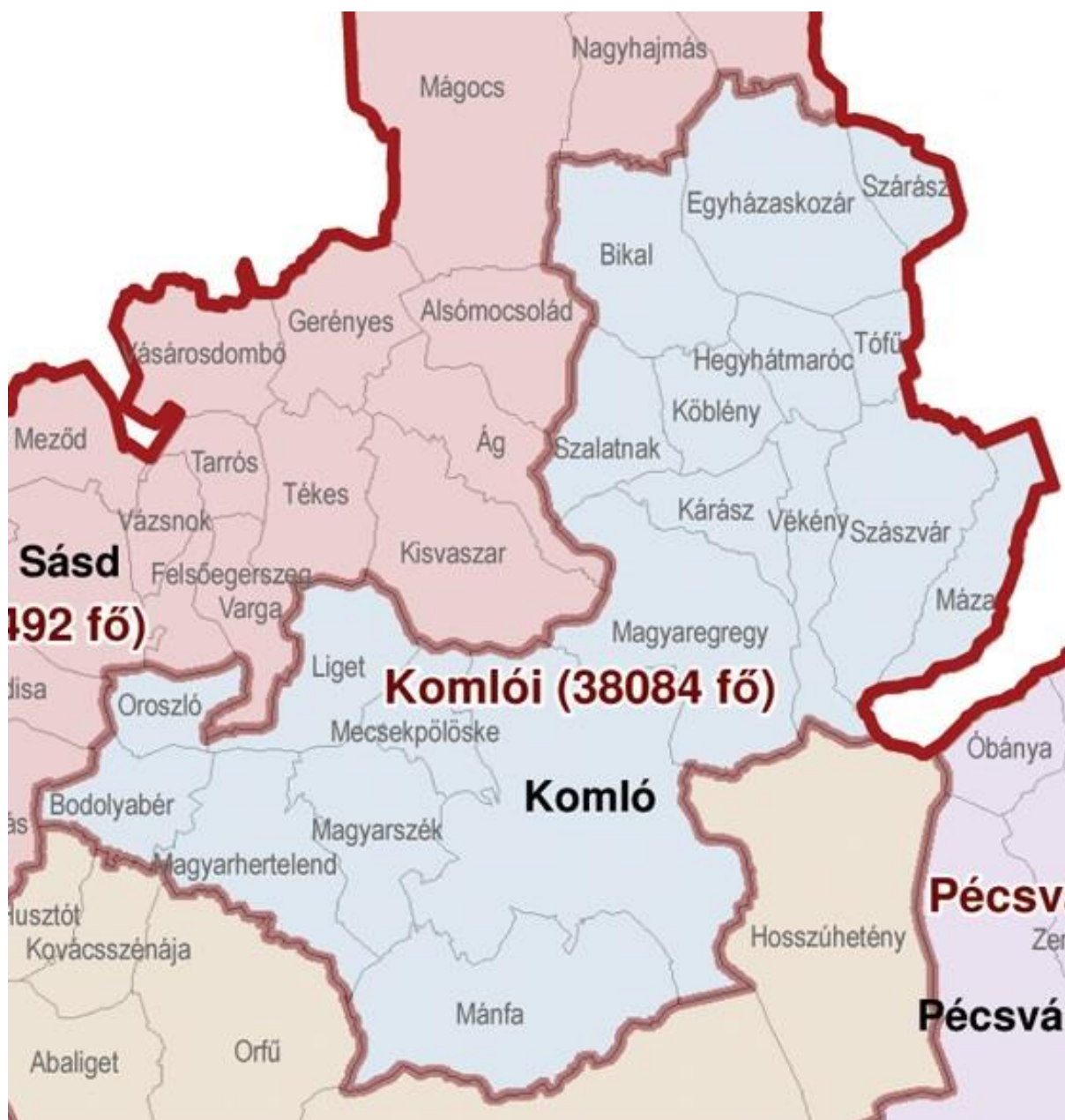

Forrás: saját szerkesztés a KSH adatai alapján

Komló esetében is rendkívül meghatározó a megyeszékhely szerepe. Mivel a városban nincs nagyfoglalkoztató, a lakosság jelentős része ingázott és ingázik jelenleg is Pécsre.

A korábbi fejezetben bemutatott gazdasági berendezkedés során már utalás történt arra, hogy a mikro- és kisvállalkozói kör többnyire a helyi igényeket szolgálja ki, a néhány nagyobb foglalkoztató pedig beszállító funkciót lát el a megyében, vagy a országban máshol működő multinacionális cég számára. A helyi vállalatok beszállítói (szubvállalkozói) lokálisan, a környező járások településein helyezkednek el a gazdaságos termelés szem előtt tartása okán.

28. ábra: Komlói járás

Forrás: TelR, 2011

Még kidolgozás alatt:

	tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
A.) Kötött	közigazgatási egység	megyeszékhely	megye települései	
		járasközpont	járás települései	
	körjegyzőség léte	körjegyzőségi központ	a körjegyzőségéhez tartozó települések	
B.) Rugalmas	agglomerálódás	agglomerációs központ	azon települések köre, ahová a városból jellemzően kiköltöznek a helyi lakosok, akik munkavégzés és szolgáltatások igénybevétele	

tényező	város szerepe	települések köre	települések száma és/vagy felsorolása
		céljából továbbra is a városhoz kötődnek	
foglalkoztatás	vonzásközpont ²	az adott városba irányuló munkavégzési célú ingázás kibocsátó településeinek köre	
	szolgáltató központ	a város által nyújtott alap, és közép-szintű köz- és piaci szolgáltatásokat napi szinten igénybe vevő térségi lakosok települései	
funkcionális	szolgáltatói hálózati központok (nem szükségszerűen)	bizonyos térségi szinten szervezett (köz) szolgáltatásokban résztvevő települések köre (társulások pl. szociális gondozás, idősellátás, családsegítés, orvosi ügyelet stb.)	
fejlesztési alapon	cél a térségi fejlesztéseket koordináló önkormányzat (nem feltétlen, hiszen ágazatonként eltérő lehet a központ pl. szennyvízkezelés)	közmű, turisztikai fejlesztések és szolgáltatások, beszállítói hálózatok (jellemzően csak az agráriumban, hagyományos város-vidék kapcsolat-rendszer)	

² Javasolt forrás: KSH Munkaerőpiaci körzetek Magyarországon c. tanulmány (2017)

2.3 Helyzetértékelés, szintézis

2.3.1 Prosperáló város

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség gazdasága	P1: Térségi gazdasági és innovációs ökoszisztéma jellemzői Komló Város Önkormányzata és a helyi gazdasági szereplők többsége felismerte a kutatás-fejlesztés-innováció (K+F+I) gazdaságra gyakorolt pozitív hatását. Mindezt szorgalmazott, hogy a már betelepült, illetve betelepülni vágyó szándékozó vállalkozások az innovációs forrásokkal megfelelő módon éljenek, azt hatékonyan hasznosítsák. A településen működő nagyobb foglalkoztatók vállalkozások tagjai valamilyen innovációs klaszternek, több vállalkozás pedig K+F tevékenységet is folytat. Az Önkormányzat és a helyi vállalkozások együttműködnek a Pécsi Tudományegyetem különböző karaival. Az Önkormányzat és a helyi vállalkozások nyitottak a K+F+I területén mindennemű együttműködésre.
	P2: A humán erőforrás jellemzői Komló városában a munkaképes korú lakosság száma – hasonlóan a város lakónépességéhez – az elmúlt évtizedben folyamatosan csökkent. A gazdaságfejlesztés kulcsa pedig a megfelelő számú és képzettségű munkaképes korú lakosság rendelkezésre állása. A nyilvántartott álláskeresők száma relatíve magas, ugyanakkor kvalitásuk nem feleltethető meg a gazdasági szféra támasztotta igényeknek. Bár a helyi képzési struktúra igyekszik lekövetni a szükségleteket, a kedvezőbb feltételeket (bérszint, életminőség) biztosító települések elszívják a képzett munkaerőt a területről. Fontos beavatkozási pont tehát a szakképzett, magas hozzáadott képviselő munkaerő helyben tartása, településre vonzása.
	P3: Gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúra, oktatási-nevelési intézményrendszer jelenléte (duális oktatás, szakképzés, digitális készségek, bölcsődei/óvodai ellátás biztosítása a munkavállalóknak) A városban a nevelési-képzési paletta szinte teljeskörűen megtalálható. A felsőoktatási képzések a közeli megyeszékhelyen vehetők igénybe. A járáson belül egyedül Komló üzemeltet bölcsődei ellátást. A Pécsi Tudományegyetemen a duális oktatás biztosított.
	P4: Gazdasági szereplők tőkeereje (magánberuházások alakulása) Komló városában a működő vállalkozások száma stagnálást mutat, és általánosságban jellemző az alacsony vállalkozási kedv. Ennek következményeképpen a vállalkozássűrűség alacsonyabb a megyei átlagnál. A településen nagyvállalat nincsen jelen, a nagyobb foglalkoztatók a középvállalkozások kategóriáját képviselik. A KKV szektor képviselői többnyire a szolgáltatói szektorban működik. A nagyobb foglalkoztatók többnyire beszállítóként jelennek meg a gazdasági szférában a nagyobb vállalatok számára.
	P5: A helyi gazdaság ágazati szerkezete Komló városában a legtöbb vállalkozás a kereskedelem és szolgáltatói szektorban tevékenykedik. Az 50 fő feletti alkalmazotti létszámmal bíró vállalkozások pedig többnyire a feldolgozóiparban tevékenykednek. Elmondható, hogy a turizmus köré rendeződő, az azt kiszolgáló szolgáltatásokat biztosító vállalkozások száma folyamatosan növekszik a városban.
	P6: A helyi gazdasági infrastruktúra helyzete Komló városa nem rendelkezik ipari park jogkörrel bíró területtel, ugyanakkor település szerte több helyen alakultak ki ipari területek. A település gazdaságát korábban markánsan meghatározó bányászat leépülésével számos barnamezős terület jött létre, melyek funkcióváltása jelenleg is folyamatban van. A gazdasági infrastrukturális beruházásoknak – főként a nagyobb területigényű fejlesztéseknél – gátat szabnak a morfológiai adottságok. Az Önkormányzat folyamatosan törekszik arra, hogy a gazdasági szempontból felhagyott területeket új funkcióval töltsen meg.

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség szolgáltatási mixe	P7: A helyi gazdaságot kiszolgáló szolgáltatási mix jelenléte A város területére betelepült vállalkozások számára a település hasznos szolgáltatások sorát nyújtja, amely magába foglalja többek között a műszaki, jogi, pénzügy-számviteli, környezetvédelmi-, pályázatfigyelési támogatást, vagyonőrzést és biztonságot, a postai szolgáltatásokat, stb. Az Önkormányzat támogatóan lép fel a helyi gazdasági szereplők felé, fórumot biztosít a felmerülő igények megvitatására. Komló a helyi gazdaság és ökoszisztéma erősítése érdekében inkubátorházat is működtet a kezdő, vagy kezdeti fázisban lévő vállalkozások számára. Ezen túl az önkormányzati vagyont képező ingatlanokban kedvező bérleti feltételekkel igyekszik támogatni az itt működő és a betelepülni szándékozó vállalkozásokat. A P3 pontban bemutatásra került, hogy a településen a nevelési-oktatási paletta szinte teljes spektruma megtalálható, támogatva ezzel a helyi munkavállalók szükségleteit. A város turisztikai kínálatának szélesítését célul tűzte ki a település, mely nem csupán az idelátogatók, hanem a helyi társadalom és gazdasági szféra képviselőit is szolgálja.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	P8: Önkormányzat településfejlesztési forrásainak összetétele, s az elmúlt 5 év tendenciái a saját forrás és a támogatások megoszlását is vizsgálva Komló Város Önkormányzata az elmúlt uniós ciklusban 2016 és 2020 között a KSH adatbázisa szerint megközelítőleg 5,96 milliárd forintot fordított fejlesztésekre. A palyazat.gov.hu felületen található támogatott projektkereső alapján a Széchenyi2020 kereteiből 26 projekt megvalósítása köthető az önkormányzathoz. A város beruházásai tehát nagymértékben az európai uniós támogatásoktól függenek. P9: Önkormányzati település- és gazdaságfejlesztési együttműködések bemutatása A térségi fejlesztések esetében az együttműködést és szakmai koordinációt a Komló Kistérség Többcélú Önkormányzati Társulása biztosítja. A fejlesztések döntő többsége szociális jellegű. A környező kisebb települések a Magyar Falu Program kínálta lehetőségekkel élnek, melyben szakmai együttműködőként, tanácsadóként bevonják Komló Város Önkormányzatát is. A helyi gazdaságfejlesztésben tapasztalható partnerség többnyire a helyi vállalatok, a Pécsi Tudományegyetem és a helyi önkormányzat, valamint a komlói és pécsi városvezetés között nyilvánul meg. A gazdaságfejlesztésben kiemelten fontos a térségi, a fejlesztési zónában való gondolkodás, és így a területi szereplőkkel való szoros együttműködés.

2.3.2 Zöldülő város

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség szolgáltatási mixe	Z1: Zöld hálózatok és zöld szolgáltatások térségi kiterjedése: energiatermelés és tárolás kiépítettsége, körforgásos gazdaság jelenléte, a városban elérhető éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodást ösztönző tevékenységek bemutatása Komló esetében egy sajátos helyzetet képviselnek a zöldfelületek, ugyanis a várost földrajzi elhelyezkedéséből fakadóan erdőségek veszik körbe, ugyanakkor a belső zöld területek nagysága és jelentősége minimális. A belső zöldfelületek minőségi javítása fontos feladat, míg a környező erdőterületek, mint turisztikai szempontból kihasználatlan potenciál jelenik meg Komló esetében. A zöld területek fejlesztése jelentős mértékben hozzájárulnak a helyi lakosság életminőségének javításához is. A város közigazgatási területén több napelemes kiserőmű és napelempark is működik, melyek köre a közeljövőben további kapacitásokkal is bővíülhet. A város termálvízkincsére Sikonda fürdője települt. A hévízvagyon további hasznosítási lehetőségei még vizsgálat alatt vannak.
A város, várostérség gazdasága	Z2: Városi és várostérségi gazdasági vállalkozások környezetre gyakorolt hatásai (légszennyezés, talajszennyezés, zaj, szag, teherforgalom stb.) Komló városa az elmúlt évtizedekben a fosszilis központ státuszát hátrahagyva a megújuló energiát hasznosító városok egyik úttörőjévé vált. Ez részben az újonnan

Szakági területek	Értékelési szempontok
	megjelenő megújuló energiaforrást hasznosító beruházásoknak, másrészt a vállalatok energiahatékony működésének köszönhető. A légszennyezettség általában nem számottevő, ugyanakkor a völgyekben való elhelyezkedés okán a fűtési időszakban gyakran jelentős a károsanyagok koncentrációja a levegőben. Az intézmények jellemzően gázzal-, vagy a helyi biomasszát hasznosító fűtőerőmű által biztosított távfűtéssel biztosítják a megfelelő hőmérsékletet az ingatlanokban. Az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok jelentős részén már napelemes rendszer is dolgozik. A térségben a légszennyező anyagok kibocsátása terén problémát jelent a közlekedés, melynek kiszűrésén a város folyamatosan dolgozik. Törekvések között szerepel a közösségi közlekedés népszerűsítése, annak zöld hidrogén alapon való működtetése, valamint a kerékpárúthálózat növelése.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	Z3: önkormányzat és intézményeinek energiagazdálkodása Ahogy a Z2-es pontban is már megemlítsük, az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok többsége már átesett valamilyen energetikai korszerűsítésen. Többségüknél a szigetelés, a nyílászárók cseréje, vagy éppen a fűtésrendszer korszerűsítése is végbement. Számos épület tetején működik már napelemes rendszer, amely csaknem az adott ingatlan teljes villamosenergia-fogyasztását képes fedezni. Az önkormányzat elkötelezett az ilyen jellegű fejlesztések mellett, melyek nem csupán energia és költséghatékony beruházást jelentenek, hanem példaértékű fellépést is a helyi társadalmi és gazdasági szereplők, valamint a térségi önkormányzatok számára is.
Városi és várostérségi közművek	Z4: Közműhálózat: Energiaközművek – megújuló energia jelenléte, aránya Csapadékvíz hasznosítása, Vízgazdálkodás, Szennyvízelvezetés rendszere A város energiaellátásában megújuló energiaként a napenergia és a biomassza játszik meghatározó szerepet. A város külterületein már több napelempark is megkezdte már a működését. A korábban szén-, majd gázalapú fűtőerőmű mára biomassza tüzelésre állt át. A városi közmű szinte 100%-ban kiépített, hiányosságok csupán a külterületi részekben mutatkoznak. További hiányossággként róható fel, hogy a vízelvezetés többnyire nyílt árkos rendszerben történik, amelyenél fennáll a talaj elszennyeződésének veszélye is. A Sikondán található termálvizet jelenleg csak a helyi fürdő hasznosítja, de további hasznosítási lehetőségek vizsgálata is zajlik.
Városi és várostérségi közlekedés	Z5: Jellemző közösségi közlekedési módok szolgáltatási oldalon A település közösségi közlekedésben leginkább a helyi és távolsági autóbuszok játszik a fő szerepet. A buszközlekedésben Komló egyfajta csomópontként jelenik meg a térségben. Emellett a MÁV 47-es számú Godisa-Komló mellékvonala bővíti a közösségi közlekedési lehetőségeket.
Környezet- és természetvédelem	Z6: Zöldfelületi ellátottság Komló városa zöldfelületek szempontjából sajátos helyzetben van. Bár belső területein a zöldfelületek száma és minősége nem teljesen kielégítő, a település földrajzi elhelyezkedése okán mégis azt mondható, hogy nagy a zöldfelületek aránya. A települést erdőszeg veszik körbe, mely egy még kihasználatlan potenciált is jelent a város számára. Z7: Természeti ökoszisztémák helyzete Komló városát földrajzi elhelyezkedéséből fakadóan a Mecsek erdőszégei veszik körbe. Közvetlenül tájvédelmi terület nem érinti a települést, ugyanakkor a tágabb környezetében számos védelem alatt álló terület is található.

2.3.3 Digitális város

Szakági területek	Értékelési szempontok
Város és térsége gazdasága	D1: Digitális technológia-szolgáltatók helyi jelenléte A településen a legtöbb hazai szolgáltató biztosít teljes körű hálózatot. Az internetszolgáltatás szélessávon is elérhető a térség egész területét behálózó összeköttetéseknek köszönhetően. A digitális szolgáltatások jelen vannak Komló városában is több szolgáltató és az önkormányzat is biztosít már ilyen módon kapcsolatteremtési és ügyintézési lehetőséget. D2: Digitális technológiát alkalmazó cégek jelenléte (közszolgáltatók (beléptető, kamera, irányítórendszerek stb.), Ipar 4.0, szolgáltató szektor) Komlón a nagyobb, innovatív gondolkodású cégek esetében jellemző az Ipar 4.0 és az iránta való fokozott érdeklődés. Az elmúlt évtizedekben több vállalkozás is megvalósított valamilyen IKT fejlesztést gazdasági növekedésének elősegítése érdekében. A folyamatos eszköz- és szoftverbeszerzések nagymértékben hozzájárulnak a helyi gazdasági szféra szereplőinek versenyképességi javításához, valamint a munkavállalók digitális kompetenciáinak javításához.
A város és várostérség társadalma	D3: A lakosság digitális eszköz ellátottsága, kompetenciák, felhasználói szokások (szolgáltatói adatokra és felmérésre alapozva) A kérdőíves felmérés eredményei alapján a válaszadók többsége használ legalább egy, de inkább több okozeközét mindennapjai során. A válaszokból az is kitűnt, hogy az alapvető kommunikációs és szórakozás célú használat mellett az ügyintézésben, munkában, tanulásban is hasznosítják digitális kompetenciájukat a lakosok.
A város, várostérség szolgáltatási mixe	D4: A digitális átállást lehetővé tevő infrastruktúra mennyiségi és minőségi jellemzői, a humán erőforrás digitális felkészültsége a közszolgáltatásokat végző helyi intézményeknél Az intézmények IKT-felszereltségére és HR-kapacitásaira vonatkozóan az intézményi kérdőív nyújtott releváns képet. A felmérésből kiderült, hogy igen komoly igény mutatkozik a digitális eszközökre és szoftverekre a megkérdezett intézmények körében. Ez ugyanakkor arra is utal, hogy megvan a megfelelő nyitottság a digitális eszközök és alkalmazások használatára. D5: Digitális ügyintézési lehetőségek a (köz)szolgáltatások területén, digitális felkészültségi állapot (ügyintézésre koncentrálva: infrastruktúra és HR felkészültség) A digitális ügyintézési lehetőségekkel kapcsolatosan az intézményi és lakossági kérdőív tartalmazott kérdéseket. Az ügyfelekkel, illetve a szolgáltatást igénybe vevőkkel való kommunikációban a legtöbb intézmény/szolgáltató biztosít internetes felületet, ügyintézési lehetőséget. A D3 pontban is rögzítettek is utalnak arra, hogy a lakosság oldaláról is megvan az igény az ügyek ilyen formájú rendezésére. D6: Digitális (adat alapú) feladatszerzés helyzete a közfeladat ellátásban (egészségügy, szociális ellátás, hulladékkezelés stb.) A helyi szervezetek többsége a pénzügyi és az alaptevékenységhez kapcsolódó adatokat digitális formában tárolja, ugyanakkor nyílt adatbázissal csak kevesen rendelkeznek. Ezek az adatok jellemzően a napi szintű működéshez kerülnek felhasználásra, jelentések, elemzések, kiértékelések készítéséhez, vagy kommunikációs céllal. Az intézmények a feladatszerzést hatékony belső kommunikációval támogatják, melynél a telefonos, illetve e-mailes kapcsolattartást részesítik előnyben.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	D7: Digitális adatbázisok és adatfeldolgozás az önkormányzati tulajdonú, fenntartású épület-infrastruktúrák esetében, digitális épületüzemeltetés Az önkormányzat törekszik arra, hogy a lehető legtöbb ügyrendjének digitális formában is otthont kölcsönözzön. Az egyes szakirodákhoz kapcsolódó feladatokat szinte kivétel nélkül valamilyen digitális adatbázisban kezelik és követik nyomon a hivatal dolgozói.

Szakági területek	Értékelési szempontok
Környezetvédelem, városi klíma	D8: Környezeti szenzorok fajtái, egyéb jellemzői, kapcsolódó adatmenedzsment Komló városa prioritásként kezeli a környezetvédelemmel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos beruházásokat. Ennek nyomán az önkormányzat nyitott minden olyan digitális fejlesztésre is, ami ezen célokat szolgálja.
Városi és várostérségi közlekedés	D9: Digitális megoldások a helyi közösségi és közúti közlekedésben (lakossági applikációk, forgalomirányítás, parkolást támogató megoldások stb.) A közösségi közlekedés működtetésében a MÁV Zrt. és a már leányvállalataként működő Volánbusz is biztosít online applikációs és jegyvásárlási, tájékoztatói lehetőséget. A város buszpályaudvara is nemrégiben megújult, modern XXI. századi körülményeket és lehetőségeket biztosítva az utazó közönségnek.
Városi és várostérségi közművek	D10: Közmű-működtetés szenzoros követése Komlón az okos megoldások alkalmazása a közüzemi ellátás területén még kevésbé elterjedt. Ennek ellenére az önkormányzat nyitott minden olyan fejlesztés irányába, amely a fenntartható fejlődést, a tudatos energia-/erőforráshasználatot támogatja. D11: Lakossági digitális megoldások (applikációk, közterületi okos megoldások stb.) A lakossági kérdőíves felmérés eredményeiből kiderült, hogy már azonosítható egy bizonyos szegmens, ami az online ügyintézési lehetőségeket is előnyben részesíti. A digitális megoldások használatának, valamint az internet elérhetőségének általános igénye a komlóiak körében is jelen van. Általános társadalmi elvárásnak tekinthető már, hogy egyre nagyobb hangsúlyt kapjanak az okos megoldások háztartásokban is. Ennek ugyanakkor gátat szabhatnak az anyagi és közösségi élethelyzetek. A lakossági felmérésből ugyanakkor kiderült, hogy azok, akiknek van lehetőségük tenni a környezetért alkalmaznak, vagy terveznek kialakítani valamilyen okos megoldást otthonaikban.

2.3.4 Megtartó város

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostérség társadalma	M1: Demográfiai helyzet Komló népessége az elmúlt évtizedben folyamatos csökkenést mutat, ami a negatív vándorlási egyenlegre és a születések alacsony számára vezethető vissza. A társadalom előregedik a településen, így létfontosságú, hogy a város új lendületre kapjon és csábító legyen a fiatalok számára. M2: Helyi identitást meghatározó tényezők és szerepük a helyi /térségi közösség alakításában Komlón az identitástudat leginkább az idősebb korosztálynál jellemző. A kötődés eredője leginkább a szülővárosi, munkahelyi, oda házasodási jellegből fakad. A bányász múlt még jelentős összetartó kulturális erőt képez. Fontos, hogy a kötődés a fiatalabb korosztályoknál is fennmaradjon, és minden helyi, vagy betelepülő lakos és cég magáénak érezze a várost. M3: Térségi mobilitási trendek (várostérségi ingázás) Az ismert, legfrissebb statisztikai adatok alapján Komló egyre inkább „alvóvárossá” válik, vagyis csak a lakosok otthonaként, de nem munkahelyként jelenik meg. A város ingázási mérlege negatív, ami elsősorban Pécs közelségének és a nagyváros nyújtotta lehetőségeknek köszönhető. Ennek ellenére kirajzolódik Komló térségében betöltött központi szerepe is, hisz a környező településekről ingázók elsődleges célpontja a kisváros. M4: Társadalmi rétegződés, konfliktusok A városban a lakosság előregedése tapasztalható, melynek következtében a nyugdíjas korú lakosság aránya az egyik legmagasabb. A lakosság előregedése várhatóan tovább fog folytatódni, ugyanakkor a közelmúlt családtámogatási intézkedései jótékony hatása is mérhető a városban. A jelenlegi helyzet azonban növelheti az aktív korúak terheit az idős korú lakosság ellátásában.

Szakági területek	Értékelési szempontok
	A városban társadalmi konfliktusok nem jellemzőek, ugyanakkor azonosítható szegregátum. Az önkormányzat egyik kiemelt célja, hogy a társadalmi szakadékokat szűkítse és folyamatosan támogassa a felzárkózást.
Város és térsége humán infrastruktúrája	M5: Civil tevékenység jelenléte, szerepvállalása a közfeladatok ellátásában – térségi (tematikus) civil hálózatok jellemzői A város civil szervezetek száma meghaladja a 100-at. Ezek tevékenységi köre széles spektrumot lefed. Egyes civil szervezeteknek igen komoly szerep jut a helyilakosság szociális helyzetének javításában, a társadalmi kohézió erősítésében, valamint az aktív, tudatos életvitel kialakításában.
	M6: Esélyegyenlőség biztosítása és a humán közszolgáltatások elérhetősége területén (pl. szociális bérlakás rendelet) Komló városa törvényi kötelezettségének eleget téve rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal, melyben lefektetésre kerültek azon célkitűzések, melyek az egyes kockázati célcsoportok helyzetén kíván javítani. A humán közszolgáltatások a város lakosai számára teljeskörűen elérhetőek és biztosítottak. Az önkormányzat kedvező feltételekkel és széleskörű igényeknek megfelelően biztosít bérlakásokat a rászorulóknak számára. A nevelési-oktatási paletta minden szükséges eleme megtalálható Komlón. A szociális ellátásban több intézmény is együttműködik a hatékony üzemeltetés érdekében.
	M7: A leszakadó / veszélyeztetett társadalmi csoportok felzárkózást biztosító városi és térségi akciók, projektek, szervezetek (összhangban az antiszegregációs terv tartalmával) Komló városában egy szegregációval veszélyeztetett terület található. A település Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Antiszegregációs Programja célként fogalmazta meg a helyi esélyegyenlőség megteremtését és a szociális városrehabilitáció folytatását. A jelenlegi és még orvosolni kívánt helyzeten a TOP Plusz és EFOP Plusz nyújtotta pályázati lehetőségekkel élve kíván az önkormányzat javítani.
A város, várostérség szolgáltatási mixe	M8: A szolgáltatások elérhetőségének elemzése a lakossági hozzáférés oldaláról, elégedettség (elégedettségi és /vagy igény felmérés) Komló városa széleskörű közigazgatási, közüzemi, közlekedési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, sport és rekreációs szolgáltatásokat biztosít a helyi és térségi lakosság számára. Az egyes területekkel kapcsolatos elégedettségmérésre a lakossági kérdőív célzott kérdései adták meg a választ. Ezáltal azonosíthatóvá vált, hogy az egészségügy és közlekedés területén mutatkozik leginkább igény fejlesztésekre.
A város, várostérség gazdasága	M9: Társadalmi vállalkozások helyzete (tevékenység, munkaerő vonzáskörzet, piac) Komlón jelenleg csak egy szociális szövetkezet működik az élelmiszeripar (tésztagyártás) területén. A szervezet létszáma az utolsó rendelkezésre álló adatok alapján 7 fő. Az előállított termékeket a hazai piacra termeli a szövetkezet.

2.3.5 Kiszolgáló város

Szakági területek	Értékelési szempontok
Településfejlesztési és rendezési tervi összefüggések	K1: A magasabb szintű területfejlesztési dokumentumokkal való tervezési összhang a településhálózatban elfoglalt szerepe, város és várostérség fejlesztését érintő területspecifikus célok alapján Komló városának fejlesztési céljai, elképzelései teljes mértékben összhangban állnak mind az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióval, mind Baranya Megye Területfejlesztési Konceptiójával és Programjával.
	K2: A várost és várostérséget érintő területfelhasználási kategóriák és a műszaki infrastruktúra hálózatok főbb elemeinek bemutatása Komló városát érintő és a térséget érintő területfelhasználási kategóriák a következők: • A megyét érintő országos elemek: - 66. számú főút - tervezett gyorsforgalmi út (M9) - tervezett 400 kV-os átviteli hálózati vezeték - tervezett országos kerékpárútvonal • A megyét érintő térségi jelentőségű elemek: - 6541. sz. mellékút: Hosszúhetény – Szászvár - 6542. sz. mellékút: Magyarszék, 66. sz. főút csomópont – Komló-Zobákrpuszta, - 6543. sz. mellékút: Komló – Mánfa, 66. számú főút csomópont - tervezett főútvonal (M9-es bekötő út) • A várost érintő megyei övezetek az alábbiak: - Ökológiai hálózat övezete - Erdők- és erdőtelepítésre javasolt terület övezete - Tájképvédelmi terület övezete - Ásványi nyersanyagvagyon övezete - Sajátos területfelhasználású övezetek - Hagyományos gyümölcsstermesztési térség övezete
	K3: Városi és városkörnyéki települések településfejlesztési és rendezési tervi összhangja a településhatáron érintkező beruházások terén kiemelten Komló közigazgatási területe 7 településsel határos (Kisvaszar, Magyaregregy, Hosszúhetény, Pécs, Mánfa, Magyarszék, Magyaregregy). Ezen települések fejlesztési és rendezési terveiben rögzített, a kisváros településfejlesztését befolyásoló tényezők a következők lehetnek: Mánfa A község és a város külső területein található, bányászati múltból visszamaradó meddőhányók tájba illesztése, földtakarása, növényesítése kiemelt feladata volt az utóbbi éveknek. A tájrendezés befejezése, az utógondozási munkák egyes területeken még tartanak. Ezen tevékenységek befejezésével a terület használati joga visszakerül Komló Város Önkormányzatához. Magyaregregy Magyaregregy tervdokumentumában rögzíti, hogy településfejlesztési céljainak megvalósításában szükséges a térségi együttműködés, különösen Komló városával. A térség fejlesztése, a funkciómegosztásban rejlő előnyök kiaknázásával válhat lehetővé. Magyaregregy tervdokumentuma javaslatot tesz a Komló és Köblény között, a területrendezési tervekben szereplő főút (M9) nyomvonalán egy a községhez vezető bekötő út helyére és annak csomópontjára. Hosszúhetény Hosszúhetény és Komló közötti közúti kapcsolatok lazák. A 6541. és 6542 számú utak fejlesztésével ezen kapcsolatok erősebbé válnának.
A város, várostérség társadalma	K4: Társadalmi konfliktusok által érintett városrészek műszaki-infrastrukturális érintettsége Komlón a társadalmi konfliktusok nem jellemzőek. A település területén egy szegregációval veszélyeztetett terület található, ahol komplex programmal tervezett a térség felzárkóztatása és a városrész megújítása.

Szakági területek	Értékelési szempontok
A város, várostárség szolgáltatási mixe	K5: A városi/várostárségi közmű szolgáltatási lefedettsége, infrastrukturális háttere A város belterületének közműhálózata jól kiépített: ivóvíz-, gáz-, villany- és szennyvízhálózata szinte 100%-os, hiányosságok csupán a külterületi részekben azonosíthatók. A településen elérhető több kábel- és internetszolgáltató is. Lakossági részről panasz, fejlesztési igény nem jelentkezett, vagy kezelés alatt áll.
	K6: Városi hősziget jelenség a városban vagy térségében, a városi klíma kialakulásában és hatásainak mérséklésében meghatározó építészeti-műszaki megoldások A városi hősziget kialakulásának veszélye a belvárosi területre koncentrálódik, ahol relatíve alacsony a zöldfelületek aránya. Ezen városrészben kiemelt cél a zöldítés. A többi városrészben a települést körülölelő erdők és/vagy kertesházak városkép okán nem áll fenn ezen veszélyforrás.
A város, várostárség gazdasága	K7: gazdasági területek fekvése, kihasználtsága, közlekedési kapcsolatai, ingatlanpiaci viszonyok alakulása (kereslet-kínálat vizsgálata) Komló esetében az ipari ingatlanok esetében nagy hiány azonosítható. A település fekvése okán kevés helyen alakítható ki nagyobb sík terület potenciális vállalatok számára. Az önkormányzat törekszik minden barnamezős és szabad zöldmezős területet, ingatlant közel 100%-os kihasználtsággal a gazdasági szervezetek részére bocsátani.
Az önkormányzat(ok) gazdálkodása	K8: ingatlan gazdálkodás, kereslet-kínálat elemzés, önkormányzati vagyonkataszter szerkezete, intézményfenntartás meghatározó pozitív és negatív műszaki feltételek Komló városa relatíve kis lakásállománnyal rendelkezik. Megújítása az utóbbi években nem követte le az általános hazai trendeket. Ennek ellenére megfelelő számú, minőségű, komfortfokozatú és méretében is rendkívül változatos kínálat áll rendelkezésre.
Városi és várostárségi közlekedés	K9: Közlekedési infrastruktúra általános állapota Komló közútjainak állapota átlagosnak mondható, egyes szakaszok fejlesztést igényelnek. A gyalogos és kerékpáros közlekedést biztosító infrastruktúra szintén hálózati bővítést és megújítást kíván. A legnagyobb problémát a közlekedés területén a város relatív elzártsága okozza, a települést ugyanis nem érinti 1, vagy 2 számjegyű főútvonal. A periférius helyzetet javíthat a tervezett M9-es gyorsforgalmi út és az ahhoz vezető bekötőút. A közlekedés jelenti Komló esetében jelenleg a legjelentősebb légköri károsanyagforrást, így a tevékenység zöldítése kiemelt feladat.
Városi és várostárségi közműhálózat	K10: Közművesítettség mértéke, állapota, kedvező és kedvezőtlen feltételek, közműellátottság kapacitási helyzetét, bővítési lehetőségei A város belterületének közműhálózata jól kiépített. Ivóvíz-, gáz-, villany- és szennyvízhálózata szinte 100%-os. Közüzemi hiányosságok csupán a külterületi részekben mutatkoznak. További hiányosságként említhető, hogy a csapadékvíz elvezetése javarészt nyílt árkos rendszerben történik, így ennek fejlesztése napirenden lévő feladat. A településen elérhető több kábel- és internetszolgáltató is, kielégítve ezzel minden helyi igényt.
Zöldfelületi rendszer vizsgálata	K11: Zöld infrastruktúra hálózat nagysága, betöltött szerepe Komló esetében a zöld infrastruktúra méretének meghatározása nehezen megfogható, hisz sajátos földrajzi fekvéséből fakadóan erdőségek veszik körbe. A belső zöldterületeknek az elhelyezkedését, pontos méretét a ... melléklet tartalmazza. Mind a belterületi, mind a külterületi zöldfelületek elsődleges szerepe a helyi lakosság szempontjából a rekreációs helyszín funkció. Mindezt fontos, hogy ezen területek fejlesztése, karbantartása tudatosan, a helyi igényeknek megfelelően történjen.
Az épített környezet vizsgálata	K12: Területhasználat elemzése, funkció nélküli ingatlanok, kihasználatlan ingatlanok nagysága, státuszuk okainak bemutatása, beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek nagysága, elhelyezkedése, funkcionalitása, beépítés, beruházás megvalósulását veszélyeztető egyéb építési korlátozások, potenciális fejlesztési területeket összesítő kataszter

Szakági területek	Értékelési szempontok
	Komló Város Önkormányzata törekszik arra, hogy a tulajdonában lévő ingatlanok (iparterületek, irodák, bérlakások...stb) kihasználtsága közel 100%-os legyen. Emellett a városvezetés igyekszik a barnamezős területeket megújítani, szolgáltatásokkal, kedvezményekkel, közműellátással azokat a befektetők számára csábítóvá tenni. Az önkormányzat ingatlanállományát igyekszik bővíteni is, hogy új, jelenleg alulhasznosított területeket, funkcióváltással ismételten gazdasági szempontból hasznosíthatóvá tegyen. K13: Települési identitást meghatározó épített-művi környezeti elemek Komló esetében mindenképpen a bányász múlt és kultúrához köthető építmények jelentik az identitás egyik forrását. A szocializmusban kialakult városképi jelleg épületei a mai napig meghatározzák a városképet. Ezen tulajdonságokat a város előnyére kívánja fordítani, és turisztikai jelleggel bemutatni az ide érkezők számára az egykoron virágzó bányászati tevékenységet és a hozzá köthető elemeket.
A táji és természeti adottságok vizsgálata	K14: Tájhasználat értékelése, tájhasználati konfliktusok kezelése Komló Sikonda városrésze jelentős hévízkészlettel rendelkezik. Erre települve jött létre a város termálfürdője. A korábban, az évtizedeken át jellemző intenzív bányászat nyomán a város külterületi részein felfedezhetők tájsebek, melyek rekultivációja már megkezdődött. Ezen barnamezős területeknek igyekszik az önkormányzat új funkciót találni. A kőbánya jelenleg is meghatározó szereplője a város gazdaságának. A tevékenységből és a végtermék elszállításából eredő zaj- és porterhelés feltétlenül kezelendő probléma. A közlekedésből származó szilárd szennyezőanyag kibocsátását csökkenteni szükséges a kedvezőbb levegőminőségi állapot elérése érdekében. A nyílt árkos csapadékelvezetés, valamint a morfológiai adottságok következményeként előforduló villámárvizek nyomán fennáll a talajszennyezés veszélye. Ezeknél az okoknál fogva a vízelvezető rendszer további fejlesztéseket kíván. Fontos cél a település belső zöldfelületeinek a növelése, illetve a meglévő zöldterületek minőségének javítása. Ahogy országszerte, úgy Komlón is fokozott figyelmet kell szentelni a parlagfű és más allergén gyomnövények elleni védekezésre a közterületeken a mentesítés megszervezésére, a magánterületeken pedig a védekezés kikényszerítésére.

2.4 A város irányítási és működési modellje

2.4.1 Irányítási modell

A településfejlesztést, mint az önkormányzatok által kötelezően ellátandó feladatot Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény rögzíti. A fejlesztési irányok, az azokhoz köthető célok meghatározása és hatékony végrehajtása igen komplex feladat, melyet Komló Város Önkormányzata, a Polgármesteri Hivatal, illetve az önkormányzathoz köthető további intézményeinek együttműködésével valósít meg.

A Hivatalt a **polgármester a képviselő-testület** döntései szerint és saját önkormányzati jogkörében, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvényben foglaltak szerint irányítja. A polgármestert távolléte esetén általános képviseleti jogosultsággal az **alpolgármester** helyettesíti. A polgármester maga határozza meg az alpolgármester részére átadott ügyek körét, melyek tekintetében utasítási joggal rendelkezik.

A **jegyző** vezeti a képviselő-testület hivatalát, e feladatkörében a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvényben foglaltakon túl:

1. képviseli a Hivatalt más külső szervezetekkel való kapcsolatokban,
2. összehangolja és értékeli a hivatal szervezeti egységeinek munkáját, meghatározza a szervezeti egységek létszámát,

3. gyakorolja munkáltatói jogokat a hivatal köztisztviselői, munkavállalói, illetve az egyéb munkáltatói jogokat az aljegyző tekintetében,
4. gondoskodik a képviselő-testület önkormányzati döntéseinek a Hivatal munkájában való érvényesítéséről,
5. a polgármesterrel egyetértésben szakmai tanácsadói, illetve szakmai főtanácsadói címet adományozhat,
6. a Községi tisztségviselőkről szóló törvényben foglaltak figyelembevételével személyi illetményt, illetve képzettségi pótlékot állapíthat meg azon köztisztviselőknél, akik a munkakörük ellátásához szükséges képesítési előírásokban rögzítetten túl meghatározott szakképesítéssel rendelkeznek,
7. gondoskodik a Hivatal vagyonának rendeltetésszerű használatáról, a gazdálkodásban a szakmai hatékonyság és a gazdaságosság követelményeinek érvényesítéséről, ellátja a Hivatal üzemeltetésével kapcsolatos feladatokat, részt vesz azok járási hivatallal történő összehangolásának, az ehhez szükséges működtetési és üzemeltetési megállapodások megkötésének, azok folyamatos aktualizálásának előkészítésében,
8. felelősséggel tartozik a felsőbb szintű állami és közigazgatási szervek felé tervezési, beszámolási, információszolgáltatási kötelezettségeinek teljesítéséért és azok hitelességéért,
9. gondoskodik a számviteli rend és a belső ellenőrzés megszervezéséről,
10. gondoskodik a folyamatba épített, előzetes és utólagos vezetői ellenőrzés hatékonyságának növeléséről és fejlesztéséről,
11. gondoskodik a Hivatal belső működését, a szervezeti egységek koordinálását célzó szabályzatok kiadásáról,
12. meghatározza a hivatalon belül a kiadmányozás rendjét.

Az **aljegyző** – a jegyző által meghatározott körben:

1. részt vesz a Hivatal vezetésében, felügyeletében, a jegyző távollétében általános helyettese,
2. a hatáskörébe utalt ügyekben kapcsolatot tart külső szervezetekkel, a jegyző felhatalmazása alapján képviseli a Hivatalt,
3. hetente rendszeresen tájékoztatja a hivatalvezetést a rá bízott szakterület tevékenységéről, így különösen a Hivatal városüzemeltetési szervezeti egysége működéséről, a közbeszerzések és a pályázatok állásáról,
4. szükség esetén javaslatot tesz az általa irányított szakterület tevékenységének fejlesztésére, a hatáskörébe adott témákban szabályozás kezdeményezésére, előterjesztések készítésére.

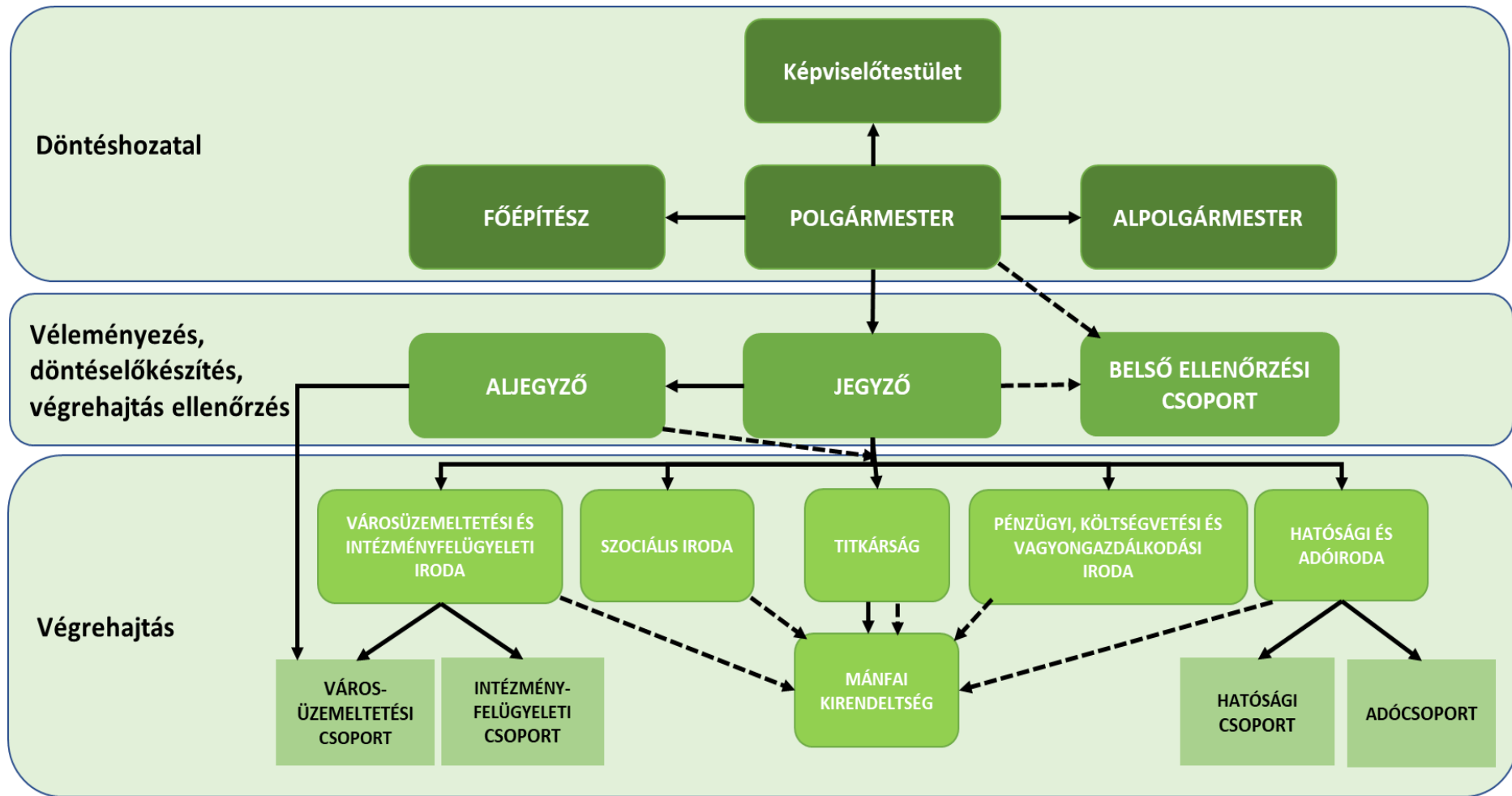
A **Hivatal** munkaszervezési, munkamegosztási szempontból az alábbi belső szervezeti egységekre tagozódik:

- a) titkárság,
- b) hatósági és adóiroda,
- c) városüzemeltetési és intézmény-felügyeleti iroda,
- d) pénzügyi, költségvetési és vagyongazdálkodási iroda,
- e) szociális iroda.

A belső szervezeti egységként működő iroda élén az irodavezető áll, aki határozatlan időre szóló vezetői megbízását és munkaköri leírását a jegyzőtől kapja. A jegyzői titkárság vezetője a jegyző, akit távolléte, illetve egyedi felhatalmazása alapján az aljegyző általános jogkörrel helyettesít. Az irodák egymással mellérendeltségi viszonyban állnak és kötelesek együttműködni a feladatok ellátásában. Az irodák a Hivatalon belül a jogszabályoknak és a vezetői döntéseknek megfelelően önálló feladatkörrel rendelkeznek. A szervezeti egységek feladatkörét a Hivatal SZMSZ-ének 2. számú függelék tartalmazza.

Komló városának legmeghatározóbb döntéshozó szervezete a **képviselő-testület**, mely szervezetnek kizárólagos hatáskörébe tartozik a város gazdasági programjának elfogadása, valamint a településfejlesztési eszközök és a fejlesztéseket meghatározó településszerkezeti terv elfogadása és jóváhagyása. A képviselő-testület döntéseit rendeletet, illetve határozatot rögzíti.

29. ábra: A városfejlesztési irányítási modell intézményrendszere

Forrás: Komlói Közös Önkormányzati Hivatal SZMSZ-e

2.4.2 Működési modell

Az önkormányzat a város működési modelljét, a korábban elindított működési és stratégiai rendszerek kialakítását a helyi tapasztalatokból, a lakosságtól, a szervezetektől gyűjtötte össze és formálta oly módon, hogy az a lehető legjobban kielégítse a városüzemeltetési szükségleteket. Így a hivatalon belül a városüzemeltetési irodának kiemelten fontos szerep jut. A főépítész jelenleg a jegyzőhöz tartozik, viszont korábban neki is jelentős feladat jutott ezen tevékenységekben. Az önkormányzathoz köthető, a település működést támogató intézmény még a Komlói Közös Önkormányzati Hivatal, a Komló Város Önkormányzat Gazdasági Ellátó Szervezet és a Komló Város Önkormányzat Városgondnokság.

Az Európai Unió által elvárt a város működését és fejlesztését is befolyásoló különböző stratégiai dokumentumok elkészítésénél bevonásra kerülnek külső szervezetek is. A városi kommunikáció és marketing tevékenységekben szintén külső vállalkozás segíti a várost a település imázsának fejlesztésében.

A fentiek mellett Komló városában a különböző szolgáltatások igénybevételének lehetőségét az alábbi szervezetek biztosítják:

- Oktatás-nevelés:
 - Óvodák – 6 db önkormányzati intézmény
 - Iskolák:
 - 4 db önkormányzati intézmény
 - 5 db Pécsi Tankerületi Központhoz tartozó intézmény
 - 1 db Pécsi Szakképzési Centrumhoz tartozó intézmény
 - 1 db Pécsi Egyházmegyéhez tartozó intézmény
- Kultúra és szabadidő szolgáltatások:
 - Községek Háza
 - Színház- és Hangversenyterem
 - Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény
 - Sikondai Pihenőpark
- Szociális és egészségügyi ellátás:
 - Kórház - Komlói Egészségcentrum, Bányászati Utókezelő és Éjjeli Szanatórium Egészségügyi Központ
 - Háziorvosi szolgálat
 - Védőnői szolgálat
 - Fogorvosi szolgálat
 - Komló Térségi Integrált Szociális Szolgáltató Központ
 - Komló Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
 - "Szent Borbála Otthon" Nonprofit Közhasznú Kft.
- Biztonsági, rendvédelmi szervezetek
 - Komló Városi Rendőrkapitányság
 - Országos Mentőszolgálat – Komlói Mentőállomás
 - Pécsi Katasztrófavédelmi Kirendeltség Komló Hivatásos Tűzoltóparancsnoksága
- Közműszolgáltatás:
 - Ivóvíz szolgáltatás, szennyvíz szolgáltatás: Baranya-Víz zrt., DRV Zrt.
 - Villamos energia szolgáltatás: MVM Next Energiakereskedelmi Zrt.
 - Földgázellátás: MVM Next Energiakereskedelmi Zrt.
- Közösségi közlekedés biztosítását végző szervezet: Volánbusz Zrt.

A város működési modelljének grafikai ábrázolását a **8.4** számú melléklet tartalmazza.

2.4.3 Várostérségi koordináció

A várostérségi koordináció megyei szintű megvalósításában és végrehajtásában kiemelt szerepkör jut a Baranya Megyei Önkormányzatnak többek között a megyei területfejlesztési koncepciójának és programjának meghatározása által, amely több szinten is kapcsolódást és párhuzamosságot mutat a 2021-2027-es időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz megyei forrásfelhasználásának tervezésével. Annak érdekében, hogy a megye számára rendelkezésre álló források felhasználása hatékony és teljeskörű, elengedhetetlen a szoros partnerség fenntartása a megyei önkormányzat és a települési önkormányzatok között.

Komló városa a 20 települést magában foglaló Komlói járás központja és egyetlen városa, amelynek közigazgatási rendszere, oktatási, egészségügyi, szociális és kulturális intézményei a térség településeit is kiszolgálja. A járásban a várostérségi koordináció és együttműködés példaértékűnek tekinthető. Az intézményrendszer fenntartása a térségben megfelelően, az érintett önkormányzatokkal összehangoltan történik, ugyanakkor a fejlesztésekhez kapcsolódó összehangolt fellépés nincs meg.

A Komlói Kistérség Többcélú Önkormányzati Társuláshoz 21 település tartozik. A térségben több feladatot ez a szervezet lát el (integrált szociális ellátóközpont, a szociális családvédő és gyermekvédő szolgálat, hajléktalanszálló, bölcsőde, idősellátás stb.), melyek finanszírozása is közös.

A környező települések elköteleződtek a Magyar Falu program nyújtotta fejlesztési lehetőségek mellett, míg a város a Terület- és Településfejlesztési Operatív program (TOP) forrásaira támaszkodva a megyei önkormányzat közbenjárásával végzi fejlesztéseit. Komló és a környező települések között a TOP-os és EFOP-os pályázati kiírások biztosítanak kapcsolódási pontot. Emellett Komló Város Önkormányzatát gyakran megkeresik szakértőként a környező kisebb önkormányzatok saját pályázataik összeállításához.

2.5 Kockázatok és lehetőségek értékelése

Komló városának demográfiai mutatói a hazai trendeket is lekövetve negatívak. Ez kihatással van a település gazdasági fejlődésére is. Pécs közelsége egyrészt kockázatot jelent a munkaerő, a tanulók és a tőke esetleges tartós elszívása okán. Ugyanakkor lehetőségként is felfogható, mint egy nyugodtabb alternatív letelepedési helyszín. A földrajzi fekvés is részben kedvezőtlennek tekinthető az elzártság, a fő útvonalaktól való távolság okán, mindamellett a zöldövezetben való elhelyezkedés Komló városának nagy előnye is.

Komló gazdasága bár a rendszerváltás óta folyamatosan fejlődik, ugyanakkor korlátozott a rendelkezésre álló szabad területek miatt. A munkanélküliség is mérhető mértékben csökkent az elmúlt évtizedekben, mégis az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma igen alacsony. A viszonylag nagyobb létszámot foglalkoztató vállalkozások nincsenek jelen a városban.

A vállalkozások részére a megfelelő működési környezetet biztosítása lehet ösztönző erő. A vállalkozások városba történő bevonása kiemelt feladat, azonban az ehhez rendelkezésre álló kapacitások végesek, a kiadható és átminősíthető területek száma alacsony, ami a befektetésekért folyó élénk versenyben hátrányt jelent Komló számára. A város gazdasági versenyképességének megtartása/növelése, az ezekhez kapcsolódó fejlesztések, beruházások végrehajtása javarészt az európai uniós források elérhetőségétől függ. A város gazdaságában kiemelt szerepe van a bányaiiparnak és a feldolgozóiparnak. A gazdasági ágazatok közül a turizmus felvirágoztatása kiemelt cél. A vállalkozások biztos és hatékony működéséhez elengedhetetlen a szakképzett munkaerő jelenléte. Ennek biztosítása érdekében a városban indított képzéseket folyamatosan a jelentkező igényekhez igyekezett alakítani a város. A szakképzett munkaerő szempontjából ugyanakkor a kedvezőbb lehetőségeket (életminőség, bér) nyújtó városok komoly kockázatot jelentenek. Ez pedig a munkaerő helyben tartását, illetve más településről történő bevonását nehezítheti meg.

A magas hozzáadott értékű termelési ágazatokban működő vállalkozások ugyan felismerték, hogy a versenyképességet az intenzív kutatás-fejlesztési tevékenységgel lehetne növelni, azonban Komlón az ehhez szükséges magas képzettséggel rendelkező munkavállalók aránya jelentősen elmarad mind a megyei, mind az országos átlagtól.

Az alábbi fejezetekben táblázatos formában kerülnek összefoglalásra az 5 dimenzió szerint megbontott kockázatok és lehetőségek.

2.5.1 Prosperáló város

Prosperáló város	
Kockázat	Lehetőség
A gazdasági szféra által támasztott szakképzett munkaerőigényt a helyi oktatási, képzési szerkezet nem szolgálja megfelelőképpen	Az oktatási, képzési szerkezet helyi igényekhez való alakítása
Az ágazati szerkezeti sokszínűség alacsony fokú a helyi gazdasági szférát tekintve	A város ágazati szerkezete reziliens, több lábon álló szerkezetű, mely biztosítani tudja a település versenyképességét
A város telítődése, további iparterületek hiánya	Új területek bevonásával, rekultivációjával a helyi gazdaság élénkülésének nem lesznek fizikai akadályai
A város barnamezős területeinek a forgalomképtelensége, kihasználatlansága	A város barnamezős területeinek a hasznosítása, rekultivációja
A város nagyobb foglalkoztatóinak kitelepülése	A város nagyfoglalkoztatói igények minél szélesebb körű kielégítése. kiszolgálása
A városi munkaerő elszívása a szomszédos munkaerő-vonzáskörzet által	Munkaerő-vonzáskörzet központ szerep kialakulása, megerősítése
A magán befektetések elmaradása, elhalasztása, másik térségbe irányulása	A város vonzó befektetési célponttá alakítása
A gazdasági infrastruktúra fejlődése és fejlesztése csak lassú ütemben tud haladni	A gazdasági infrastruktúra fejlesztése lépést tart a jelentkező igényekkel és megfelelő választ ad a jelentkező kihívásokra
Az önkormányzat kevés fejlesztési forrást, magántőkét tud a gazdaság fejlesztésére bevonni	Az önkormányzat tudatos gazdálkodással elegendő fejlesztési forrást, magántőkét tud a gazdaság fejlesztésére bevonni
Helyi vállalkozói ökoszisztéma hiánya, laza és hiányos együttműködések	Aktívan működő helyi vállalkozói, fejlesztési együttműködések, jól működő gazdasági ökoszisztéma kialakulása
A szabályozási környezet változása kedvezőtlenebb működési környezetet teremt a gazdasági szereplők számára	A szabályozási környezet változása kedvezőbbé teszi a gazdasági szereplők működését
A globális klímaváltozás hatásai kedvezőtlen gazdasági folyamatokat indukálnak	A globális klímaváltozás nem érezteti negatív hatását a térségben, illetve kedvező változásokat eredményez a helyi gazdaságban
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok számottevő lokális negatív gazdasági hatásokat indukálnak	A globális egészségügyi válsághelyzetekre, járványokra adott válaszok gazdaságilag megerősítik a térséget
A globális gazdasági változások következményeként az élvonaltól való folyamatos leszakadás	A globális gazdasági változások kedvezően hatnak a helyi szereplőkre és fokozzák a város versenyképességét
A közlekedés-földrajzi helyzet változása leértékeli a térséget	A közlekedés-földrajzi helyzet változása pozitív hatást gyakorol a térség életére
A társadalmi modernizáció negatív hatásainak begyűrűzése a helyi gazdasági életbe	A társadalmi modernizáció begyűrűzésével a kedvező hatásainak támogatása, kedvezőtlen hatások megelőzése

2.5.2 Zöldülő város

Zöldülő város	
Kockázat	Lehetőség
A városi zöld fejlesztések nem tudnak lépést tartani a jelentkező kihívásokkal és a globális zöldülési folyamatokkal, elvárásokkal	A városi zöld fejlesztések lépést tudnak tartani a kihívásokkal és a globális zöldülési folyamatokkal, jelentkező igényekkel
A megújuló erőforrások hasznosítása alacsony fokú	A megújuló erőforrások helyi hasznosítása megfelelő mértékű és magas fokúvá válik
A város nem kellően zöld imázst tud kiépíteni	Kiépül a város zöld imázsa
Nem tud kialakulni a regionális energiaellátás, az országos hálózati függés megmarad	Kiépül a helyi és regionális energiaellátási rendszer
Az energiatudatosság nem épül be a helyi szereplők működésébe	Az energiatudatosság a helyi szereplők mindennapi életében prioritást élvez
A szabályozási környezet változása kedvezőtlenül hat a fenntarthatósági törekvések számára	A szabályozási környezet változása figyelembe veszi és prioritásként kezeli a fenntarthatóság eszméjét
A globális klímaváltozás begyűrzése kedvezőtlen fenntarthatatlan folyamatokat indít el helyben	A globális klímaváltozás hatásai kedvező folyamatokat indítanak el a térségben
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok számottevő lokális negatív hatásokat indukálnak	A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok hozzájárulnak a kedvezőbb, fenntarthatóbb működési pálya megtalálásához
A globális gazdasági változásoknak a zöld átállási trendhez viszonyított eltávolító hatása érvényesül	A globális gazdasági változások ötvözik a fenntarthatósági eszmét és ösztönzik a helyi zöld átállást
A közlekedés-földrajzi helyzet változása fenntarthatatlan pályára állítja a térséget	A közlekedés-földrajzi helyzet változása egy fenntarthatóbb pályára állítja a térséget
A társadalmi modernizáció begyűrzése gátolja a fenntarthatóság meghonosítását	A társadalmi modernizáció begyűrzésével elősegítésre kerül a fenntarthatóság meghonosítása is

2.5.3 Digitális város

Digitális város	
Kockázat	Lehetőség
Az oktatási, képzési szerkezet és a helyi igények eltávolodnak egymástól	Az oktatási, képzési szerkezet kedvezően, a helyi igényekhez alakítottan alakul
A munkaerő digitális felkészültségnek elmaradása	A munkaerő digitális felkészültsége lépést tart a digitalizációval
A város vállalatainak digitális lemaradása	A város vállalatai élen járnak a digitális átalakulásban
A város közszolgáltatóinak digitális lemaradása	A város közszolgáltatóinak digitális átállása folyamatosan fejlődik
A város ágazati szerkezetének digitális lemaradása	A város ágazati szerkezete a digitális kor trendjeit követve lépést tart a támasztott szükségletekkel
A digitális infrastruktúra fejlesztése lassú ütemben tud csak haladni	A digitális infrastruktúra fejlesztése kellő ütemben halad
A digitális szolgáltatások csak lassan, lassú ütemben jelennek meg	A digitális szolgáltatások az igényekhez igazodóan, lépést tartva a szükségletekkel jelennek meg
A helyi lakosok digitális felkészültségének elmaradása	A helyi lakosok digitális képzettségi szintje dinamikusán fejlődik
A digitális innovációk elkerülnek a térséget	A digitális innovációk begyűrznek a térségbe
A szabályozási környezet változása gátját képezi a digitalizáció elterjedésének	A szabályozási környezet változása elősegíti a térség digitális átállását
A globális klímaváltozás begyűrzése kedvezőtlen digitalizációs folyamatokat indít el a térségben	A globális klímaváltozás begyűrzése nem, vagy kedvezően hat a digitalizációs folyamatokra

Digitális város	
Kockázat	Lehetőség
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok negatívan hatnak a digitalizációs folyamatokra	A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok kedvezően hatást gyakorolnak a digitalizáció elterjedésére
A globális gazdasági változások gátolják a helyi digitális átállást	A globális gazdasági változások kedveznek, ösztönzik a helyi digitális átállást
A közlekedés-földrajzi helyzet változása gátolja a helyi digitalizációt	A közlekedés-földrajzi helyzet változása segíti a helyi digitalizáció elterjedését
A társadalmi modernizáció begyűrűzése gátolja a digitalizációt	A társadalmi modernizáció begyűrűzése elősegíti a digitalizáció elterjedését

2.5.4 Megtartó város

Megtartó város	
Kockázat	Lehetőség
A város vonzereje nem biztosít elég versenyelőnyt a települések versenyében	A város vonzereje kedvező versenyképességi feltételeket szab a települések közötti versenyben
A kínált szolgáltatási hálózat és jelleg nem tud lépést tartani a folyamatosan felmerülő igényekkel	A szolgáltatási kínálat minden esetben biztosítja majd a felmerülő igények kielégítését
A szabályozási környezet változása negatívan hat a város megtartókéességére	A szabályozási környezet változása pozitív hatást gyakorol a város megtartókéességére
A globális klímaváltozás hatásai kedvezőtlenül befolyásolja a város vonzerejét	A globális klímaváltozás hatásai kedvezőbb feltételek kialakítását teszik lehetővé, ezáltal nő a város vonzereje
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok negatívan hatnak a város vonzerejére	A globális egészségügyi válsághelyzetekre, járványokra adott válaszok kedvezően hatnak a város vonzerejére
A globális gazdasági változások akadályozzák a város megtartókéességét	A globális gazdasági változások elősegítik a város megtartókéességének növelését
A közlekedés-földrajzi helyzet változása visszaveti a hely megtartóerejét	A közlekedés-földrajzi helyzet változása kedvezően hat a város megtartóerejére
A társadalmi modernizáció begyűrűzése kedvezőtlenül hat a város megtartókéességére	A társadalmi modernizáció begyűrűzése kedvezőbb feltételeket alakít ki a város megtartókéességére nézve

2.5.5 Kiszolgáló város

Kiszolgáló város	
Kockázat	Lehetőség
A városi fizikai infrastruktúra fejlesztése lassú ütemben tud csak haladni	A városi fizikai infrastruktúra fejlesztése megfelelő ütemezéssel épül ki, modernizálódik
A városban működő közszolgáltatók nem tudják követni az igényeket	A város működő közszolgáltatók harmonikusan le tudják követni a felmerülő igényeket
A város beépíti a zöld, érintetlen területeket	A város megóvja és bővíti zöldterületeit
A városi inaktív, barnamezős területei kihasználatlanok maradnak	A városi inaktív, barnamezős területei új funkciót kapva hasznosításra kerülnek
A városi mikroklíma kedvezőtlenül alakul	A városi mikroklíma kedvezően alakul a folyamatos zöldítés, és vízfelületi fejlesztések hatására
A szabályozási környezet változása gátolja a város kiszolgáló/ellátókéességét	A szabályozási környezet változása kedvező irányba mozdítja el a város kiszolgáló/ellátókéességét
A globális klímaváltozás hatásai kedvezőtlen feltételeket alakítanak ki a város kiszolgálókéességére nézve	A globális klímaváltozás hatásai nem, vagy éppen kedvező hatásokat fejtenek ki a város kiszolgálókéességének tekintetében

Kiszolgáló város	
Kockázat	Lehetőség
A globális egészségügyi válsághelyzetek, járványok negatívan hatnak a város kiszolgálóképességére	A globális egészségügyi válsághelyzetekre, járványokra adott válaszok kedvezően hatnak a város kiszolgálóképességének javítására
A globális gazdasági változások akadályt képeznek abban, hogy a város ellássa kiszolgálóképességét	A globális gazdasági változások hozzájárulnak ahhoz, hogy a város növelni tudja kiszolgálóképességét
A közlekedés-földrajzi helyzet változása visszaveti a hely kiszolgálóképességét	A közlekedés-földrajzi helyzet változása javítja a hely kiszolgálóképességének jellegét
A társadalmi modernizáció begyűrzése kedvezőtlenül hat a város kiszolgálóképességére	A társadalmi modernizáció begyűrzése támogatja a város kiszolgálóképességét

3 STRATÉGIAI MUNKARÉSZ

3.1 Forgatókönyv elemzés

3.1.1 A vizsgálandó kockázati tényezők

9. táblázat: A külső hatások és a vizsgálandó kockázati tényezők

Elemzésre kerülő részterületek	Vizsgálandó kockázati tényezők
Prosperáló város	
<i>Térségi gazdasági és innovációs környezet</i>	A regionális gazdasági környezet gyengesége
	A régió tartós stagnálása
	A helyi vállalkozások alacsony innovációs potenciálja
	Pécs gyenge központ marad
<i>A humán erőforrások keresleti és kínálati feltételeit érintő kockázatok</i>	Munkanélküliség jelentősen meghaladja a mindenkor országos átlagot
	A munkavállalók jelentős része elingázik a városból
	Jelentős a külföldi munkavállalás, heti-kétheti periódusú nemzetközi ingázás
	A munkaerő kereslete és kínálata között strukturális eltérések vannak
	A munkaerő-kínálat minősége nincs összhangban sem a szolgáltatás-alapú, sem a negyedik ipari forradalomban megújuló gazdaság követelményeivel
	A munkaerő-állomány elöregedése középtávon jelentős problémákat fog okozni
<i>A gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúrát érintő kockázatok</i>	A város humán infrastruktúrája nem egy zsugorodó és öregedő közösség igényeinek megfelelően lett kialakítva
	A helyi oktatási intézmények és a munkaerőpiaci kereslet közötti kapcsolat bizonytalanságai
	A fekvőbetegellátás helyi fennmaradása országos szintű szakpolitikai intézkedésektől függ
<i>A helyi gazdasági beruházások megvalósulását érintő kockázatok</i>	A feldolgozóipari beruházások száma és volumene továbbra is alacsony marad
	A helyi kis- és középvállalkozások növekedési potenciálja alacsony
<i>Az önkormányzati gazdálkodást érintő kockázatok</i>	Az önkormányzati költségvetés saját bevételeinek jelentős része egy-két nagy adófizetőhöz kapcsolódik
	Az öregedő és zsugorodó közösség kapcsán a

Elemzésre kerülő részterületek	Vizsgálandó kockázati tényezők
	költségvetés szociális kiadásai növekedni fognak
Zöldülő város	
Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásban rejlő kockázatok	A csapadékeloszlás szélsőségesebbé válik, az aszályos időszakok hossza és intenzitása növekszik
	A villámárvizek gyakorisága és intenzitása növekedni fog
	A hőségnapok száma növekszik
A gazdasági szereplők környezetre gyakorolt hatásaiban rejlő kockázatok	A kőbányászat lokális szennyezése tovább terheli a város levegőjét
	A városi gazdaság egyes szereplőinek lehetőségeit hátrányosan érinti a zöld gazdaság paradigmájának terjedése
Az önkormányzati energiagazdálkodással szemben támasztott követelmények szigorodásának kockázata	Az energetikai korszerűsítések és zöld energia felhasználásának terjedése megreked a bevonható források hiányában
A nem megújuló energia magas települési részarányának kockázata	A lakossági zöld energia beruházások szintje alacsony marad
A városi zöldfelületi rendszerek állapotában bekövetkező kockázatok	A klímaváltozás hatására a zöldfelületek fenntartásával és fejlesztésével kapcsolatos költségek növekednek
Digitális város	
Digitális technológiai szolgáltatások városi jelenléte, hiánya	A városban az e-közigazgatás rendszereinek felhasználása alacsony marad
	A lakosság digitális kompetenciái nem képesek jelentősen fejlődni
	Digitális szolgáltatások nélkül a város nem képes versenyképes lakóhelyi szolgáltatásokat nyújtani
Megtartó város	
A demográfiai trendekben rejlő kockázatok	A város természetes fogyásának üteme továbbra is igen magas marad
	A nemzetközi és hazai vándorlási egyenleg vesztesége szelektív demográfiai eróziót okoz
	Az előregedő népességen belül megnő az igen alacsony nyugdíjjal rendelkező, aktív éveik jelentős részét munkanélküliként, vagy nagyon alacsony jövedelmi körülmények között eltöltők részaránya
	A csökkenő születési számok veszélyeztetik az intézményhálózat bizonyos elemeinek fenntartását

Elemzésre kerülő részterületek	Vizsgálandó kockázati tényezők
A kiszolgáló város	
<i>A várostérségi-regionális közlekedési kapcsolataiban rejlő kockázatok</i>	A térségi közlekedési hálózat fejlődésének késlekedése miatt a város rossz elérhetősége akadályozza a gazdasági fejlődést
	A vasúti közlekedés jelenlegi alacsony intenzitása fennmarad, de ennek ellenére a városon belüli térfoglalása jelentős marad
	A városrészek közötti közlekedési kapcsolatok gyengesége akadályozza a város fejlődését
<i>A város ingatlanpiaci helyzetéből adódó kockázatok</i>	Az ingatlanpiaci beruházások hiánya miatt a lakásállomány műszakilag és piaci szempontból is elavul
	A lakáspiaci kínálat nem segíti elő a városba irányuló beköltözéseket
	Az egyes városrészek között jelentős területi aránytalanságok alakulnak ki a lakások tekintetében, ami elősegíti a szegregációt
	Az önkormányzati lakásállomány mérete és szerkezete jelentős költségeket ró a tulajdonosra

3.1.2 Standard forgatókönyv

3.1.2.1 A prosperáló város

Térségi gazdasági és innovációs környezet

A város gazdasági helyzetének jelentős kockázataként kell értékelni a regionális gazdasági környezetben azonosítható gyengeségeket. Annak ellenére, hogy a hazai gazdaság hosszú és eredményes növekedési perióduson ment keresztül az elmúlt évtizedben, a régióra ez igen kevésbé mondható el. Az a felzárkózás, amely a félperiférikus jellegű térségek egy részére (például a Dél-Alföld és Észak-Magyarország bizonyos területeire) is jellemző volt, Baranyának legfeljebb csak a keleti térségét (Bóly-Mohács) érintette. Így jelentős kockázatnak kell értékelnünk azt, hogy a gazdasági növekedés, részben globális, részben nagytérségi hatások miatt is tapasztalható lefékeződésének keretei között a térségre a stagnálás vagy a relatív visszaesés lesz jellemző.

Ugyancsak kockázatként azonosítható a globális strukturális átrendeződés, amelyet részben az ipar 4.0 terjedése, részben a fenntartható rendszerekbe integrálható körforgásos gazdaság követelményeinek való megfelelés hoz létre. A megváltozó környezetben a jelenleginél is jobban felértékelődnek a tudás- és tőkeintenzív ágazatok, amelyeknél várhatóan továbbra is a globális hálózatokba való beágyazottság lehet a sikeresség fő kritériuma.

Amennyiben a jelenlegi trendekben nem történik változás, Komló aligha lesz a következő évtizedekben prosperáló város. A közelmúlt tapasztalatai alapján például a helyi vállalkozások innovativitása alacsony. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának adatai szerint 2010 és 2017³ között Komlóról mindössze két

³ A TEIR rendszerben elérhető legfrissebb adat

szabadalmat jelentettek be, ami a hasonló lélekszámú városokkal összevetve is igen alacsony érték. Ugyanakkor a forgatókönyv kapcsán fontos leszögezni, hogy ha nem is az új innovációk létrehozásában, de azok adaptálásában a helyi vállalkozások elérték bizonyos sikereket, és legalább részben birtokolnak olyan technológiákat, amelyek lehetővé teszik a világgazdaság hálózataiba történő bekapcsolódást.

A forgatókönyv szempontjából és a város teljes gazdasági fejlődésének szempontjából kulcskérdés, hogy Pécs mennyiben lesz képes betölteni a régió valós gazdasági központjának szerepét. Az elmúlt években több kutatás⁴ is nyilvánvalóvá tette, hogy a megyeszékhely lemaradt nem csak Győr vagy Székesfehérvár, hanem Kecskemét, Nyíregyháza, Debrecen és bizonyos értelemben Miskolc mögött is. Pécsnek ugyanúgy meg kell küzdeni a globális gazdasági környezet átalakulásával, és bár méretéből és elhelyezkedéséből adódóan nyilván előnyösebb pozícióból indul, potenciális versenytársaihoz képest ezek az előnyök nem láthatóak, és a fejlődésében a megfelelő adaptációs stratégiák nélkül a trendforduló egyáltalán nem garantálható. Ennek fényében a standard forgatókönyvben inkább azt a feltételezést kell valószínűsíteni, hogy a térségi gazdasági környezet megújuló-képessége alacsony marad, növekedése nem lesz kimondottan dinamikus.

A humán erőforrások keresleti és kínálati feltételeit érintő kockázatok

Komló elmúlt évtizedekben mutatott fejlődése a humán erőforrások kereslete és kínálata terén sajátos utat járt be. A város kiépülésének idején a bányászatban foglalkoztatott megfelelő számú és minőségű munkaerő tekintetében sokáig krónikus hiány mutatkozott, amin sokszor még a kor viszonyaihoz képest is unortodox módszerekkel segítettek. A tervgazdaság késői szakaszaiban egyfajta egyensúly alakult ki, ha nem is települési, de térségi szinten. Ugyan a foglalkoztatás profilja továbbra is meglehetősen egyoldalú maradt, de történtek előrelépések – elsősorban a női munkaerő könnyűipari munkahelyeinek megteremtésére is –, amelynek utóhatásai mai napig visszatükröződnek a gazdaság szerkezetében. A bányászat összeomlásával az egyensúly megszűnt, és a foglalkoztatás általános csökkenése mellett Komló kibocsátó város lett, munkavállalóinak 2001-ben 30%-a, 2011-ben 36%-a más településen dolgozott. Nincs okunk feltételezni, hogy 2021-re ez a trend megtört volna (a 10 legnagyobb komlói székhelyű foglalkoztató összesített statisztikai létszáma 2020 végén éppen csak meghaladta az ezer főt), az évtized lényegi átalakulása a változó periódusú külföldi munkavállalás, egyfajta „európai kétlakiság” kialakulása lett. Mindeközben az elingázás, az elvándorlás és a külföldi munkavállalás (sőt, az évtized végére olyan aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök, mint a közfoglalkoztatás) ellenére a helyi munkaerőpiaci túlkínálat megmaradt. 1995-ben 1600 fő, 2001-ben 1500 fő, 2010-ben a válság kapcsán 2200 (!) fő volt álláskeresőként nyilvántartva, ez az érték 2021 decemberére 792 főre csökkent ugyan, de ez még mindig mintegy másfélszerese az országos munkanélküliségi rátának. Az álláskeresőknél 37%-a nyolc osztálynál nem végzett többet, 32%-uk szakmunkás, 24%-uk gimnáziumi vagy szakközépiskolai végzettséggel rendelkezik. Az érdekes az, hogy ezek az arányok szinte tökéletesen megegyeznek a 2010-es mélyponton mért értékekkel, vagyis az utóbbi időszak bővítése nem végzettség-specifikusan valósult meg, nem lehet azt állítani, hogy 2021-re a végzettségekkel rendelkezőket teljesen felszívta volna a piac.

A jövőre nézve egyfelől lehetőségnek tekinthető, hogy szemben sok más hazai településsel, Komlón még elméletileg rendelkezésre állnak munkaerő-tartalékok, amelynek speciális strukturális adottságai ugyan vannak, de a képzettséget tekintve is bír tartalékokkal. Ugyanakkor ez a tartalék inkább csak elméleti, a városban éppúgy egyszerre van jelen a mennyiségi munkaerő-többlet és a minőségi munkaerő hiánya, mint ahogy ez általában jellemző a hazai munkaerőpiac helyzetére. Ugyan az alacsony végzettségű álláskeresők száma demográfiai okokból is csökkenni fog a jövőben, de a helyi munkaerőpiac egyensúlyának elérése érdekében nagyon fontos lenne, hogy ez a rosszul foglalkoztatható és formálisan

⁴ Id. pl. Molnár E. et. al 2018: Vidéki nagyvárosaink gazdaságának összehasonlító elemzése Területi Statisztika, 2018, 58(6): 610–637; DOI: 10.15196/TS580604

is alacsony végzettségű munkavállalói tömeg ne termelődjön újra, ez mindenekelőtt oktatási és felnőttoktatási kérdéseket érint.

Azt is fontos látni, hogy a munkaerő számszerű túlkínálatából fakadó munkanélküliség részben mobilitási problémaként merül fel. Az alacsony végzettségű munkavállalók mobilitása sokszor nem túl magas, az ingázás anyagi és időkölségét (számos másodlagos társadalmi hatás mellett) az általuk az elsődleges munkaerőpiacon elérhető szerény munkabérek nem ellentételezik megfelelő mértékben. Ennek kapcsán sajátos csapdahelyzet alakulhat ki: a viszonylag alacsony hozzáadott értékű tevékenységek egyfelől nem lesznek képesek a dinamikus növekvő hazai bérszínvonal mellett munkaerőt találni, és ezek a vállalatok végképp kiszorulhatnak a piacról. Komlón több jelentősebb vállalkozás esetében is kifejezetten alacsony az egy foglalkoztatottra eső árbevétel, illetve az általános értelemben vett termelékenység is.

A gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúrát érintő kockázatok

A város humán infrastruktúrájának alapvonásai egy a jelenleginél nagyobb településméretre tervezve, optimalizálva és egy dinamikus növekvő időszakban alakultak ki. A rendszerváltás utáni időszakban ebben a humán infrastruktúrában jelentős átrendeződés következett be: az oktatási infrastruktúra leépült, beszűkült, követve a demográfiai apályt, és megerősödött ugyanakkor a szociális ellátás szférája.

A standard forgatókönyvben azonosítható kockázatok közül az egyik az oktatási intézmények alkalmazkodásának kihívásaiból adódik. A középfokú oktatás Komlón korábban nagyon letisztult és határozott ipari profillal rendelkezett, de ma már a gazdaság kereslete sokkal diffúzabb, az ehhez való alkalmazkodás alapvetően nehézkes. A város középfokú oktatásának vannak kétségtelen eredményei (az integrált iskola több alkalommal szerepelt a kompetenciamérések legjobb fejlesztő iskoláinak körében), de kockázatot jelent, hogy a legtehetségesebb és legambiciózusabb tanulók már középiskolás korukban Pécsre választják, így a helyi értelmiség hosszú távú újratermelődése nehezen biztosítható.

Kockázatot jelent a komlói kórház hosszú távú fenntarthatósága is. A fekvőbeteg-ellátás rendszerének átalakulása az állami egészségügy intézményeiben koncentrációs folyamatokat indukálhat, amely azt eredményezheti, hogy az aktív ellátás visszaszorul Komlón. A település társadalmi, jövedelmi adottságai miatt a magánegészségügy fejlődési lehetőségei a városban korlátozottak. A kórház leépítése vagy bezárása létező kockázat, amely életminőségbeli problémákat generál, valamint minőségi munkahelyek közvetlen elvesztéséhez vezet.

A helyi gazdasági beruházások megvalósulását érintő kockázatok

A gazdasági beruházások a rendszerváltás után nagyobb volumenben két szegmensben valósultak meg. Egyrészt, kiépült egy (kis)kereskedelmi szféra, amelynek multinacionális háttérű képviselői barna- vagy zöldmezős beruházásként hoztak létre egységeket. A másik csoportot feldolgozóipari beruházások jelentették, amelyek között szintén voltak zöld-, illetve barnamezősnek tekinthetők. A kereskedelmen túl a tercier ágazatok közül ki lehet emelni a turizmust (Sikonda), de azok a szolgáltatóipari vállalkozások, amelyek jelenleg a nagyobb városokban a magasabb hozzáadott értékű munkahelyek zömét adják, hiányoznak, és jövőbeli letelepedésükre sem látszik sok esély.

A kockázatok egy része földrajzi jellegű. A városban a befektetések egyik objektív korlátja a rossz megközelíthetőség, fizikai elzártság, amelyet a természetföldrajzi környezet (hegységi-dombsági környezet), illetve az ebben (gyengén) kiépült közlekedési infrastruktúra okoz. A logisztika-igényes ipari vállalkozások számára az autópálya-hálózat nehézkes elérése, a vasúti fővonal hiánya jelentős korlátozó tényező. Ugyancsak objektív korlát a könnyen hozzáférhető és fejleszthető gazdasági-ipari területek hiánya. A városban egyszerűen kevés az egybefüggő sík terület, a legtöbb rendelkezésre álló üres vagy rehabilitálható telek jelentős szintkülönbséggel terhelt, amely a beruházási költségeket növeli, anélkül, hogy bármilyen előnyt kínálna cserébe.

A kívülről érkező beruházások előtti korlátok miatt felértékelődik a már meglévő helyi közép vállalati kör, és az ebbe tartozó vállalkozások potenciális növekedése. A közép vállalatként besorolt 11 helyi székhelyű vállalkozás közül kettő a nonprofit szféra része és csak hat tekinthető klasszikus értelmében feldolgozóipari cégnek. Ebből egy vállalkozás a foglalkoztatás és az árbevétel szempontjából is a nagyvállalati kategória peremén van. Ugyancsak, a 30-50 főt foglalkoztató vállalkozások, amelyek közép vállalattá való fejlődése valószínűsíthető a következő években, viszonylag szűk réteget alkotnak. Nyolc ilyen vállalkozás van, amelyből csak négy tekinthető feldolgozóiparinak, és ezek is kevésbé innovatívnak (textilipar, bútorgyártás, fémmegmunkálás). A közép vállalati növekedés a kisvárosokban egy idő után korlátokba ütközik (munkaerő, logisztika, fekvés), amely vagy lelassítja a vállalkozás növekedését, vagy a hálózatosodás, esetleg az új telephely választása felé mozdítja el a vállalati stratégiát. A jól beágyazott vállalkozások esetében az utóbbi kockázat viszonylag alacsony. Ennek megfelelően a hasonló méretkategóriájú városok számára a gazdasági növekedés legbiztosabb forrását a kisvállalatok közép vállalkozássá történő erősödése jelenti. A város számára a jövőben a növekedési potenciállal rendelkező KKV-k szűkössége jelentős kockázatként azonosítható.

Az önkormányzati gazdálkodást érintő kockázatok

Az önkormányzatok költségvetési pozícióit hosszú távon elsősorban a helyi adóbevételekben, kiemelten jelenleg az ipaüzési adóban meglévő különbségek határozzák meg. Ebben az összevetésben Komló helyezte eleve kedvezőtlen: a hasonló méretű és szerepkörű 20 és 30 ezer fő közötti városok között utolsó helyen áll az egy főre jutó helyi adóbevétel és kiemelten az IPA-bevétel tekintetében is az elmúlt években. Ez a különbség tartós és jelentős (a komlói érték a fenti viszonyítási csoport átlagának mindössze 30-35, illetve 24-28%-a). A gazdálkodás bevételei oldalán így rendszerszintű kockázatok olyan értelemben nem jelentkezik, hogy az államháztartás szabályrendszerének átalakítása jelenleginél kedvezőtlenebb relatív helyzetbe hozza a várost. A kockázatok így ezen az oldalon egyedi jellegűek: ha esetleg a jövőben a kevés számú jelentős adóalany valamelyike beszüntetné a tevékenységét, vagy elköltözne, a probléma nehezen lenne orvosolható. A forgatókönyv azonban azzal számol, hogy a külső kihívások és a vázolt problémák ellenére a jelenlegi finanszírozási helyzet erről az oldalról nem romlik tovább.

A költségvetés kiadási oldalán azonban jelentkeznek rendszerszintű kockázatok. Komló ugyan már most is előregedőben lévő település, azonban a jelenlegi demográfiai tendenciák folytatódásával a város szociális kiadásai tovább nőnek. A sajátos földrajzi helyzet, a szétagolt, egymástól távol lévő és nagy szintkülönbségek által elválasztott településrészek bizonyos szempontból egy nagyvároshoz hasonló struktúrát eredményeznek, amely azonban jelentősen növeli a településüzemeltetéssel kapcsolatos fajlagos költségeket. Az önkormányzati költségvetés kiadásai az épületállomány tömeges erkölcsi és műszaki elavulása kapcsán is növekedhetnek.

3.1.2.2 A zöldülő város

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásban rejlő kockázatok

Komló azon hazai települések közé tartozik, amelyek földrajzi fekvésük és adottságaik miatt az átlagosnál valamelyest kevésbé vannak kitéve a klímaváltozás hatásainak. A Mecsek északi oldalán fekvő település lakóterületei jobbára a 250 méteres szintvonal felett vannak, a középhőmérséklet alacsonyabb, a fagyos napok száma magasabb, mint az országos átlag. A felmelegedés hatásai, bár egyértelműen érezhetőek lesznek, de mikro- és mezoklimatikus kiegyenlítő hatások miatt kevésbé csökkentik majd a város élıhetőségét.

A csapadékviszonyok átalakulásában azonban lehetnek Komlót érintő kockázatok. A legtöbb hazai előrejelzés a csapadékösszeg kisebb méretű csökkenésével, de eloszlásának szélsőségeesebbé válásával kalkulál. Ez Komló kapcsán felerősíti a villámárvizek kockázatát, mivel az orográfiai okok hozzájárulhatnak a heves felhőszakadások kialakulásához a lejtőviszonyok miatt a völgyi fekvésű településrészek könnyen

és nagyon gyorsan víz alá kerülhetnek. A földrajzi adottságok miatt ez leginkább a település északi részén, Mecsekjánosiban jelent kockázatot, illetve a település Anna akna völgyben húzódó körzetében.

Noha az éghajlatváltozás több településen a jövőben kihívásokat támaszt majd az aszályos időszakokban a vízellátás biztosítása kapcsán, ezek a kockázatok Komló esetében viszonylag szerények, többek között azért, mert jelenleg a település lakossági vízfogyasztása nem éri el az 1990-es szint 40%-át.

A gazdasági szereplők környezetre gyakorolt hatásaiban rejlő kockázatok

A város gazdasági életében viszonylag alacsony a lokális környezeti kockázatot jelentő tevékenységek súlya. A természeti környezetre gyakorolt közvetlen hatás tekintetében kiemelkedő a kőbányászat, amely az aktivitás kapcsán fellépő közvetlen zaj- és porszenyezés mellett a szállítási igényével is jelentős szennyezőnek számít.

Azonban több olyan szereplő is van, amely a gazdaság globális zöld átalakulás érintettje lehet. A város iparában meghatározó jelentőségű az autóalkatrész-gyártás, de ebben az ágazatban jelentős átrendeződési folyamatok indultak be a terméklánc minden eleménél, amelynek kimenetele okoz némi bizonytalanságot. A városban aránylag jelentős szerepet játszik a textilruházati ipar, amelynek zöld átállása világszerte kihívásokat jelent, de adott esetben olyan, a deglobalizációval összefüggő átrendeződéseket is eredményezhet, amelyeknek pozitív hozadéka lehet a komlói vállalkozások üzleti környezetére.

Az önkormányzati energiagazdálkodással szemben támasztott követelmények szigorodásának kockázata

A zöld átállás jelentős beruházási igényt támaszt a magángazdaság mellett a közsféra szereplői elé is. Komlón a közfunkcióknak otthont adó épületek jellemzően az 1950-es és 1960-as években épültek, és eredeti állapotukban kevésbé felelnek meg a modern építésügyi előírásoknak. Az épületek energetikai korszerűsítése azonban nem annyira kockázatként, mint inkább lehetőségként azonosítható, hiszen egyszeri jelentős beruházások mellett (amelynek fedezete jellemzően külső forrásokból megteremthető) tartós megtakarítást eredményez az üzemeltetés oldalán.

A nem megújuló energia magas települési részarányának kockázata

Komló évtizedekig a fosszilis energia termelésének egyik központjaként működött. A szénbányászat leépülése után a település energiafelhasználása a 2000-es évektől kezdődően átalakulásnak indult. Települési szinten a megújuló - nem megújuló energiák használatának aránya, már csak a rendszerintegráció miatt is nehezen kalkulálható, így nagyon nehéz pontosan felvázolni ennek az átalakulásnak a trendjeit.

A megújuló energiák Komlón alapvetően két formában vannak jelen. Az erőművi energiatermelés rendszere a szén után földgázra és biomasszára alapul, az utóbbi alatt elsősorban erdészeti és faipari termékeket és melléktermékeket, valamint főként energiafűvet kell érteni. A település környezetének erdősültsége magas, így a biomassza szállításával kapcsolatos környezeti költségek viszonylag alacsonyan tarthatók. A régióban az utóbbi években emellett jelentősen nőtt a biomassza erőművekben hasznosítható energianövények termesztése is, így egyre nagyobb arányban válhatnak az erőmű fő fűtőanyagává, ezzel kímélve a környező erdőket. Az energiatermelésnek ez a rendszere megfelel a zöld átállás követelményeinek. Külön előnyt jelent, hogy amíg a nagyvárosokban jelenleg igyekeznek az egyéni fűtési rendszereket a zöldenergián alapuló távfűtésre cserélni, addig Komlón a lakások jelentős része megfelel ennek a kritériumnak.

A zöldenergia-termelés másik jelentős pillére Komlón a napenergia, amelynek beépített kapacitásai a városban, illetve annak közvetlen környezetében jelentősek, teljes kiépítettség esetén elérik a 35 MW összesített kapacitást. A város földrajzi-településszerkezeti adottságai, a belterülettől délre fekvő, egykor a bányászat központját adó fennsíkok, enyhén lejtős térszínek területe ideális helyszínnek mondható.

Mivel az éves villamosenergia-fogyasztás nagyjából 45 millió KWh körül alakul, a változó időjárási és éghajlati körülmények mellett ez a kapacitás körülbelül egyensúlyban lehet hosszabb távon a helyi fogyasztással (a hazai napelemes kapacitások valós kihasználtsága 20% körül alakul)

A megújuló energiákra való átállás tekintetében tehát Komló inkább élenjárónak tekinthető. Kockázatot esetleg csak a város sajátos települési és társadalmi struktúrái jelenthetnek. Az épületállomány nagy része sokszor meglehetősen elavult társasházokból áll, a lakosságban pedig viszonylag alacsony a magasabb státuszú rétegek aránya. Ennek következtében kockázatot jelent, hogy az energetikai átalakulásból a lakossági ráfordítások és eredmények aránya alacsony marad, mind a megújuló energia kapacitásainak kiépítése, mind az épületenergetika, mind pedig a közlekedés tekintetében.

A városi zöldfelületi rendszerek állapotában bekövetkező kockázatok

Komló bőségesen rendelkezik belterületi zöldfelületekkel, a statisztikák szerint ebből közel 2 km² önkormányzati tulajdonban van, amellyel a város vezeti a hasonló, 20 és 30 ezer fő közötti települések mezőnyét. Ezen zöldfelületek egy része a településszerkezetet uraló szabadon álló tömbös beépítés sajátosságaiból adódik, és a valódi, összefüggő rekreációs célokat szolgáló parkok kiterjedése kisebb. A zöld város számára a jövőbeli forgatókönyvek nem jelentenek olyan kockázatot, amelyek ezen zöldfelületi rendszer fenntartását érdemben veszélyeztetik, legalábbis a klímaváltozás szempontjából. Még a standard forgatókönyvben sem várható olyan klimatikus átalakulás, amely a zöldfelületek növényzetét kihívások elé állítaná, bár az aszályos időszakokban a vízigény pótlólagos biztosításáról gondoskodni kell majd.

A kiterjedt zöldfelületi rendszer fenntartása kockázatokat hordoz magában ugyanakkor abban a tekintetében, hogy mennyire biztosíthatók az ehhez szükséges anyagi és humán erőforrások. A közelmúltban a közfoglalkoztatás rendszere ezt a háttérrel biztosította.

3.1.2.3 Digitális város

Digitális technológiai szolgáltatások városi jelenléte, hiánya

A jelenlegi trendek figyelembevételével Komló számára a digitális város megvalósítása jelentős kihívásokat jelent majd. Az elmúlt években kiépült néhány olyan rendszer, amely megjelenít alapvető technológiákat, az önkormányzati ügyintézés, vagy éppen a levegőminőség-monitoring tekintetében. Ugyanakkor ezek az elemek szórványosak, és nagyon komoly feladatokat támaszt minden városi szereplő felé, ha érdemi előrelépést kívánnak elérni.

A digitális város megvalósításában történő elmaradások két módon jelentenek jelentős kockázatot Komló számára. Egyfelől, ezeknek hiányában nem aknázhatók ki azok az előnyök, amelyek az üzemeltetés oldalán, például a hatékony e-közigazgatás, az igényvezérelt tömegközlekedés, az okos világítási rendszerek és hasonló megoldások révén keletkeznek.

Kockázatot jelent az is, hogy hasonló megoldások hiányában Komló leszakad a városok versenyében, nem lesz képes attraktív, magas életminőségű tereket kínálni a beköltözőknek, legyenek azok reménybeli lakosok vagy vállalkozások. A digitális átállás hiányában az összes többi kockázati tényező kezelése, az alkalmazkodás is nehezebbé, illetve költségesebbé válhat.

Potenciális veszélyforrást jelent a város digitalizációjára, hogy az egyébként előregedett, és ma is előregedő trendeket mutató lakosság képes-e adaptálni azokat a technikai ismereteket, amelyek a digitalizált szolgáltatások igénybevételéhez szükségesek. Ugyanakkor amennyiben az időskorú lakosság oktatása sikeres lenne, csak az ő kiszolgálásukhoz is fejleszthetne a város számos egészségügyi applikációt, egy elektronikus jelzőrendszert, vagy egyéb, olyan szolgáltatásokat, amelyek kifejezetten az időskorú lakosság igényeit szolgálják ki.

Másik kérdés a város népesedési folyamatainak jövőbeli iránya, amire a digitalizációnak jelentős (pozitív) hatásai lehetnek. A város digitalizációja - a kedvező ingatlanárakkal társulva - ugyanis csábító lehet a fiatalabb, kisgyermekes családok számára is, akár vidékről, akár a nagyvárosokból, elsősorban Pécsről.

3.1.2.4 A megtartó város

A demográfiai trendekben rejlő kockázatok

Komló demográfiai helyzete rövid- és középtávon is rejt magában meglehetősen jól ismert kockázatokat. A város népessége folyamatosan csökken, immár több évtizede, a természetes fogyás már a világiárvány előtt elérte az évi 10%-es értéket, ami kiugróan magas a hasonló városok között. Ugyan az utóbbi években a belföldi elvándorlás megállt (a 2018-2020 közötti vándorlási mérleg pozitív), de az adatok hiányában feltételezhetjük, hogy a külföldi továbbra is jelentős maradt. A trendek kivetítése igen jelentős kockázatokat rejt magában. A születések számának további csökkenése prognosztizálható, hiszen a reprodukív korban élő női népesség száma még elvándorlás nélkül is csökken - mivel az 1990-es évek közepén született korosztályok létszáma jóval kisebb az 1980-as évek kohorszainál. Ugyanezt követheti a halálozási ráták csökkenése is, de a természetes fogyás üteme várhatóan nőni fog. Ezen a pályán haladva 2032-re a pesszimista becslések szerint akár 20 ezer fő alá is csökkenhet a település állandó népessége, a lakónépesség pedig akár 18 ezer főig is apadhat. Az évente átlagosan 180 születés akár 140-150-ig is csökkenhet. Az erről a demográfiai pályáról történő letérés csak fiatalos korösszetételű népesség jelentős beköltözése esetén valósulhatna meg, de a hosszú távú stabilitás eléréséhez a következő 10 évben nagyjából 300 fős bevándorlási többletre lenne szükség, amelynek realitása csekély.

Ez az előre jelzett demográfiai pálya számos további kockázatot generál. A születések számának csökkenése az oktatási intézményhálózatban teremt létszám- és így intézményfenntartási problémákat. A munkaerőbázis zsugorodása önmagában riasztó lehet a befektetők számára. Tovább folytatódik a város öregedése, amelyben az eltartottak aránya fokozatosan növekszik, jelentős terheket róva a szociális ellátórendszerre. Komló esetében van egy sajátos demográfiai kockázat is. A természetes fogyás és az öregedés azt is jelenti, hogy a következő években-évtizedekben jelentősen csökken azoknak a csoportoknak létszáma, akik az egykori bányászat nyugdíjaiként aránylag stabil anyagi körülmények között éltek és megbízható fogyasztói réteget adtak. Azok azonban, akik aktív éveik döntő többségét már a rendszerváltás utáni időszakban töltötték, gyakran tartósan munkanélküliként vagy alacsonyan fizetett állásokban dolgozva, aligha számíthatnak derűs és kényelmes nyugdíjas évekre. A lakosság gyors előregeredése pedig egy olyan településimázs fenntartásához és megerősítéséhez is hozzájárul, amely kevésbé fogja vonzani a potenciális beköltözőket, ebből a szempontból tehát a probléma öngerjesztő jellegű.

Ugyanakkor még a standard forgatókönyv esetén is kedvező lehetőségek vannak a már most is pozitív vándorlási többlet további emelésére. A helyi demográfiai kockázatok jelentősek, Komló a zsugorodó város szimptomájának minden jelentős tünetét mutatja, de környező, szintén zsugorodó és előregeredő vidéki terek népessége, illetve bizonyos feltételek mellett a pécsi lakosság egy része is forrása lehet a városba történő bevándorlásnak.

3.1.2.5 A kiszolgáló város

A várostérségi-regionális közlekedési kapcsolataiban rejlő kockázatok

Komló sajátos földrajzi fekvése azt eredményezi, hogy ugyan a régió centrumában és egy nagyváros szomszédságában fekszik, mégsem tekinthető kedvezőnek az elérhetősége. Pécs autópálya-csatlakozása nem a Dél-Dunántúlt feltáró M65-ös, hanem az M6/M60 nyomvonalon valósult meg, így a gyorsforgalmi úthálózat távolról kerüli el Komlót. A legfontosabb kockázat, hogy a jelenlegi viszonyok tartósan fennmaradnak, és ez nem csak stagnálást, hanem relatív leértékelődést eredményez. Az úthálózat fejlesztésének jótékony hatásai már most is megfigyelhetők a megye keleti részein, amelynek

elérhetősége jelentősen javult az elmúlt évtizedben. Komló, mint telephely értéke ezáltal folyamatosan devalválódik.

A jövőben elvileg megvalósulhatnak ugyanakkor olyan fejlesztések, amelyek egyértelműen Komló helyzetének javulását hozhatják. Elsősorban az M9 autópálya, amely Köblény térségében közelíti meg Komlót (kb. 25 kilométerre), illetve az ezt Péccsel összekötő, a várost érintő tervezett főközlekedési út. A kockázat ezzel kapcsolatban elsősorban az, hogy megvalósul-e, illetve milyen időtávban a tervezett projekt. Az elérhetőség javítását Komló esetében egyértelműen, mint a gazdasági fejlődés szükséges, de önmagában nem elégséges feltételét azonosíthatjuk, és ennek a legfontosabb eszköze az említett csatlakozások megépítése. A közvetlen Pécs-Kaposvár kapcsolat fejlesztéséből is profitálhatnak a komlói vállalkozások, hiszen ez a régió piacainak erősebb integrálásával járhat.

A régió többi közlekedésfejlesztési terve csak abban az esetben jelentene kockázatot, amennyiben Komló relatív helyzetének leértékelésével, forgalom és befektetések eltérítésével járna. De ilyen hatás nem valószínűsíthető sem az M60-as meghosszabbításától, sem a pogányi repülőtér fejlesztésétől, sem a 67-es főút országhatárig történő kiépítésétől.

Kockázatok fogalmazhatók meg ugyanakkor a vasúti közlekedés fejlesztése, illetve pontosabban csak annak fenntarthatósága kapcsán. Komló vasúti zsákvonatát az áruszállítás igényei hívták életre és tartották fenn, a személyszállítás ezen a vonalon alárendelt volt és maradt, egy időben szünetelt is. Az áruszállítás jelentős, de nem rendszeres, a 2020/21-es menetrendi időszakban 170 tehervonat számára kértek innen menetengedélyt, elsősorban fa és kő elszállítására. A kockázat elsősorban a vonal fenntarthatóságában rejlik. A bezárás megszüntetné az áruszállítás lehetőségét és tovább rontaná Budapest elérhetőségét, amely most a vasúti csatlakozásokon keresztül biztosított.

Ugyanakkor a vasút hosszú távú sorsa kapcsán kezelendő az az egyensúlytalanság, amelyet az egykori forgalomra méretezett infrastruktúra és a jelenlegi szerény volumenű hasznosítás között áll fenn. A város közepén olyan kiterjedt vasútüzemi területek vannak, amelyek nagyrészt feleslegesek. Fennmaradásuk jelentős, lényegében barnamezősnek, alulhasznosítottak minősíthető területtel rontja a fenntartható területgazdálkodás helyi megvalósítását.

A város ingatlanpiaci helyzetéből adódó kockázatok

A komlói ingatlanpiac nagyon sajátos helyzetben van. A város lakásállománya hosszú távon igen nagy állandóságot mutat, erősen csökkenő népesség mellett. Igaz, hogy a népesség csökkenésével nem arányosan csökken a háztartások száma (hiszen egyre több az egyyszemélyes háztartás), de akkor is az ingatlanpiac meghatározó folyamata egy kínálati oldali nyomás, amely az árakat aránylag alacsonyan tartja. Ugyan a 2008/09-es világgazdasági válság kapcsán tapasztalt ingatlanpiaci krízis elmúlt, de még a jelen időszak erőteljes központi beruházás-támogatása nyomán sem indult meg lakásépítési boom.

Olyannyira nem, hogy 2016 és 2020 közötti öt évben a statisztika szerint mindössze kilenc (!) új lakás épült a városban. A keresletet láthatóan bőségesen kielégíti a meglévő állomány, a lakáspiacon történő szerény mértékű magánberuházói aktivitás elsősorban ezen állomány minőségi feljavítására koncentrál.

Ugyan az új építés helyett a meglévő állomány korszerűsítése jól illeszkedik egy fenntartható város stratégiájába, hiszen az így generált beruházási környezeti terhelés jóval alacsonyabb, fontos azonban kiemelni, hogy az új lakások építésének ilyen méretű hiánya (a lakásállomány 0,7%-ot növekedett 30 év alatt) komoly akadálya lehet a népességmegtartó-képesség javításának. A város lakóépületeinek döntő többségét alkotó többlakásos társasházak a tervgazdasági idején épültek, korszerűsítési lehetőségeiknek megvannak a műszaki és egyéb korlátaik. Méreteik miatt sikeresebben alakíthatók át egy előregedő társadalom igényeinek, de ezen a bázison nem teremthető olyan lakáspiaci kínálat, amely középosztálybeli családok számára is vonzó lehet.

A helyi ingatlanpiac fontos sajátossága, hogy jelentős, már-már szélsőséges különbségek alakulnak ki az egyes településrészek ingatlanárai között. Bizonyos piaci körülmények (vevői piac) esetén, a város egyes negyedeiben az ingatlanok lényegében forgalomképtelenné válnak. Ezeket a szélsőséges különbségeket a lakásállomány fizikai paraméterei nem indokolják. A jelenség jelentős, a területi szegregáció erősödését eredményező kockázatként azonosítható.

A helyi lakáspiac másik sajátossága az önkormányzati tulajdonú lakások magas aránya, ez a teljes lakásállomány közel 5%-át teszi ki, ezzel Komló vezető a 20 és 30 ezer közötti városok kategóriájában és országosan is előkelő helyezést ér el. Ezzel az önkormányzat ugyan jelentős eszközt tart a kezében, amellyel nem csak szociálpolitikai célokat, hanem áttételesen még ingatlanpiaci folyamatokat is képes befolyásolni. Ugyanakkor a helyzet sajátos kockázatként is megjelenik. A jelenleg nagyjából állandó számú lakás fenntartási és karbantartási költségei hosszabb távon is jelentős finansziális terheket rónak a tulajdonosra, amelyet a lakbérbevételekből nem biztos, hogy fedezni lehet majd. A lanya ingatlanpiaci kereslet mellett arra sem nagyon van esély, hogy az ingatlanvagyon részleges likvidálásával teremtsen forrásokat az önkormányzat más beruházások fedezésére.

10. táblázat: Komló kitettség mátrixa

Potenciális negatív és pozitív hatás	Milyen a hatás kockázati besorolása? (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	Milyen gyakoriságú a hatás? (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	Mekkora a várható hatás mértéke? (5: nagy területet, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
A munkaerőpiaci egyensúlytalanság tartós fennmaradása	4	5	3
A város fejlődését meghatározó regionális gazdasági környezet gyengeségei fennmaradnak	4	5	4
A város gazdasági szerkezetében meghatározóak maradnak az alacsony hozzáadott értéket produkáló ágazatok	4	4	4
A rendelkezésre álló könnyen beépíthető ipari terület hiánya megakadályozza a feldolgozóipari befektetéseket	5	3	4
A város egyetlen valódi nagyvállalata elköltözik vagy megszüntetni tevékenységét	2	3	5
A képzettebb rétegek elvándorlása folytatódik	3	4	2
Az elöregedés hatásai egyre erősebben jelentkeznek	4	5	4
A városi népesség jövedelmi viszonyai negatív irányban változnak	3	5	3
A térbeli szegregáció fokozódása	5	4	3
A szegénység generációkon átívelő újratermelődése	4	5	4

Potenciális negatív és pozitív hatás	Milyen a hatás kockázati besorolása? (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	Milyen gyakoriságú a hatás? (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	Mekkora a várható hatás mértéke? (5: nagy területeket, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
A lakásállomány nagymértékű elavulása	3	3	4
Villámárvizek valószínűsége nő	3	3	2
Hőmérsékleti anomáliák, hőhullámok kialakulása	2	4	5
A megújuló energiák terjedése a magánberuházások alacsony volta miatt megkezdte	3	4	4
A digitális kompetenciák alacsony szinten rekednek	4	5	4
Az öregedő városban a társadalmi kohézió és a helyi identitás gyengül	3	3	4
A város széttagolt szerkezete akadályozza a korszerű üzemeltetést és a kohézió erősítését	4	5	3
A negatív városimázs akadályozza a megújulást és a beköltözéseket	5	5	4

11. táblázat: Komló felkészültségi mátrixa

A magas kockázatú (4-es, 5-ös) potenciális negatív hatások	Milyen a város abszorpciós képessége? (5: ellent tud állni, teljesen ki tudja védeni a hatásokat; ...1: egyáltalán nem tud ellenállni, és minimálisan sem tudja kivédeni a hatásokat)	Milyen a város adaptációs képessége? (5: rugalmasan reagáló, kiépített rendszerek várják felkészülten a hatást...1: egyáltalán nincs abszorpciós képessége a városnak)	Milyen a város transzformációs képessége? (5: komplett rendszerek kerültek már kiépítésre a hatások kezelésére.... 1: teljes folyamat- és eszközcsere szükséges a helyzet kezeléséhez)
Az előregedés hatásai egyre erősebben jelentkeznek	2	2	3
A város fejlődését meghatározó regionális gazdasági környezet gyengeségei fennmaradnak	3	3	2
A térbeli szegregáció fokozódása	3	3	2
A szegénység generációkon átívelő újratermelődése	3	4	3
A munkaerőpiaci egyensúlytalanság tartós fennmaradása	3	4	2
A rendelkezésre álló könnyen beépíthető ipari terület hiánya megakadályozza a feldolgozóipari befektetéseket	2	3	2
A város gazdasági szerkezetében meghatározóak maradnak az alacsony hozzáadott értéket produkáló ágazatok	4	3	3
A digitális kompetenciák alacsony szinten rekednek	3	4	2
A város széttagolt szerkezete akadályozza a korszerű üzemeltetést és a kohézió erősítését	3	4	4
A negatív városimázs akadályozza a megújulást és a beköltözéseket	2	4	4

3.1.3 Adaptív forgatókönyv

3.1.3.1 A prosperáló város

A külső gazdasági környezetből fakadó kihívások kapcsán a város egyaránt mutat fel olyan jegeket, amelyek az abszorpció, adaptációs és transzformáció lehetőségét magukban hordozzák. Komló bizonyos értelemben alkalmazkodott ahhoz, hogy a szűkebb és tágabb környezetben a gazdasági prosperitás mértéke csekély. A helyi vállalati szféra meghatározó képviselői jobbára olyan kapcsolatrendszert építettek ki, amelyet inkább a régió kívüli elemei a meghatározóak, a tíz legnagyobb vállalkozás közül négy esetében az export aránya az árbevételekből megközelíti vagy meghaladja a 90%-ot jelenleg is. Ennek megfelelően, a helyi vállalkozások tevékenységének bővítését a regionális gazdaság gyengesége kevésbé akadályozza, így a város összességében jelentős adaptációs készséget mutat fel.

Ugyanakkor a régió sikeres transzformációja esetén, amelynek motorja Pécs, a Pécsi Tudományegyetem, mint K+F központ lehet, Komló gazdasága képes lehet sikeresen adaptálódni az új korszak kihívásaihoz. Ennek feltétele a gazdaság ágazati átalakulása, illetve mostani szereplők termelékenységének növekedése. Az ipar 4.0 keretei között még a hagyományos, low-tech ipari ágazatok is alkalmasak lehetnek olyan technológiák adaptációjára, amelyek révén nagyobb mértékben integrálódhatnak globális termelési láncokba. Tekintettel arra, hogy objektív és szubjektív kritériumok miatt kevés az esély arra, hogy jelentős külső befektető érkezzen a városba, a transzformáció legfontosabb lépéseként a helyi kisvállalkozások egy körét kell alkalmassá tenni arra, hogy technológiai megújulás és hatékonyság-növekedés révén egyrészt legalább a középvállalati kategóriába nőjenek fel, másrészt jelentősen nőjön az egy alkalmazottra eső jövedelemtermelő-képességük. A komlói gazdaság egyik legfontosabb problémája, hogy az alacsony általános jövedelmi szint (amely jellemző mind a helyi, mind pedig a máshol, főként Pécsen dolgozó munkavállalókra) miatt a lokális áru- és szolgáltatási piacokon is igen gyér a kereslet.

Az adaptáció fontos erőforrása lehet ugyanakkor a város még meglévő, egyre inkább felértékelődő humánerőforrás-állománya. Ahhoz, hogy ezt az erőforrást ki lehessen aknázni, a jelenlegi álláskeresők és közfoglalkoztatottak egy részét integrálni kell az elsődleges munkaerőpiacra, az ott most is foglalkoztatottak kompetenciáit pedig úgy kell fejleszteni, hogy alkalmassá váljanak magasabb hozzáadott értéket létrehozó munkakörök betöltésére. Az adaptáció fontos feltétele tehát olyan humánerőforrás-fejlesztési programok sikeres végrehajtása, amelyek a mennyiségben meglévő előnyre alapulnak és képesek a minőségi hátrányt transzformálni.

Ennek a folyamatnak részben az iskarendszeren kell alapulnia. A sikeres alkalmazkodás feltétele lesz, hogy a helyi oktatás képes legyen csökkenteni a korai iskolaelhagyás arányát, javítani a munkaerőpiacra belépő fiatalok általános kompetencia szintjét.

A városi gazdaság sikeres adaptációja azonban nem alapulhat pusztán belső forrásokon, illetve a pécsi szereplők sikerén. Harmadik pillér gyanánt Komló a jelenleginél nagyobb mértékben lesz képes befektetéseket vonzani. Ennek feltételeként meg kell valósítani a város elérhetőségét nagymértékben javító közúti beruházásokat, amelyek révén a fő- és gyorsforgalmi úthálózat elérhetősége jelentősen javul majd. Szükség lesz továbbá arra, hogy a város meghaladja a földrajzi fekvésének sajátosságaiból fakadó korlátokat, amelyek miatt nehéz bővíteni az ipari befektetők rendelkezésére álló területeket. Az önkormányzati és magán szereplők együttműködésével, részben a barnamezős övezetek rehabilitációja révén ennek feltételei megteremthetők.

A gazdasági élet szereplőinek sikeres adaptációja megteremti a feltételeit annak, hogy az önkormányzat költségvetési lehetőségei is bővüljenek. Akárhogy is alakul majd a jövőben az önkormányzati rendszer finanszírozásának szabályozása, a prosperáló gazdaság növeli az önkormányzat mozgásterét.

Az önkormányzat gazdálkodásának alkalmazkodása a kiadási oldalon is számos lehetőségre támaszkodhat. Az okosváros megteremtésére tett erőfeszítések segíthetnek racionalizálni a működési kiadásokat. Az e-közigazgatás lehetőségeinek kiaknázásához azonban szükség van a digitális kompetenciák általános fejlesztésére. A város adottságai miatt mindig is a méretéből adódónál nagyobb mértékben kell támaszkodjon a közösségi közlekedésre, amelyet az eszközök és a szolgáltatások rendszerének oldaláról is szükséges átalakítani. Az elektromos járművek elterjesztésével közvetlenül kiaknázhatók lesznek a zöldenergia-termelésben elért helyi eredmények, az igényvezérelt közösségi közlekedés megvalósítása pedig az elöregedő társadalom sajátos problémáihoz segít majd adaptálódni. Az épületenergetikai korszerűsítések járulékos hozadéka nem csak az ÜHG-kibocsátás, hanem a fenntartási költségek csökkenésében is prognosztizálhatók. Amennyiben az épületállomány szükséges megújítása fenntartható és minőségi lakótereket teremt, az alkalmas lehet a város vándorlási mérlegének javítására is.

3.1.3.2 A zöldülő város

Komlónak minden adottsága megvan ahhoz, hogy magas szintű rezilienciát mutasson a klímaváltozás hatásaival szemben. Elsősorban azt érdemes kiemelni, hogy jelentős az abszorpciós képessége. A klímaváltozás fő indikátorának számító hőmérséklet-változás várhatóan nem okozna a tervezési időtávban súlyos károkat a város környékének ökoszisztémában, bár az nyilvánvaló, hogy a fás szárú társulások esetében a fajösszetételek átalakulása megindulhat. A hazai átlagnál hűvösebb klíma változása havas napok számának csökkenése révén városüzemeltetési szempontból megtakarítás is érhető el.

Önmagában azonban az ebből a szempontból kedvező fekvés mellett szükség lesz az adaptációs képesség növelésére is. Fel kell készülni arra, hogy az éghajlati instabilitás növekedésével az extrém időjárási események gyakorisága jelentősen megnő: részben a hőhullámok és a kánikula-napok számában, részben pedig a nagyon heves viharok előfordulásában jelentős növekedés. Ezek kivédésére nyilván nincs mód, de káros hatásaik csökkenthetők. A város kiterjedt zöldfelületi rendszere, és egyébként sokszor inkább káros széttagoltsága segíteni fogja Komlót abban, hogy a városi hősziget anomáliáját alacsony szinten tartsa. Az adaptív forgatókönyven azonban érdemes számolni azzal, hogy ez a zöldfelületi rendszer maga is gondozásra, illetve adaptív továbbfejlesztésre szorul: nem biztos, hogy minden ma telepített növényfaj elviseli majd a hőséget és a száraz időszakot. A város számára fontos feladat az alkalmazkodásában a csapadékvíz kezelése, beleértve a várhatóan jelentkező villámárvizek problémáját is. Erre nemcsak a mostani patakmedrek felülvizsgálatával és szükség esetén kiigazításával lehet készülni. Komló zöld átállásában a lehulló csapadékvíz egy részének visszatartása, tárolása és környezetgazdálkodási célokra történő felhasználása jelentős előrelépés lesz majd.

A paneles-tömbös beépítésű területeken hosszabb távon érdemes megvizsgálni azokat a nemzetközi jó gyakorlatokat, amelyek a meglévő épületállományt (lapostetők, esetleg vertikális felületek) képesek lehetnek bevonni a zöldfelületi rendszerbe. Ennek nem csak környezeti és klimatológiai, hanem ingatlanpiaci és imázsjellegű hatásai is lehetnek. A városklíma temperálására tett erőfeszítések a nyári időszak energiafelhasználásának (légkondicionálás) mérséklésében is jelentkeznek majd.

A legnagyobb lépést a környezeti alkalmazkodás tekintetében az energetikai kihívások megoldása jelenti majd. A köz- és magánépületek energetikai korszerűsítése (szigetelés, nyílászáró-csere) jelentősen csökkenti majd a város fajlagos energiafogyasztását. Komló adottságai szerint a hazai középvárosok zöld alkalmazkodásának egyik mintavárosa lehet, ehhez a feltételek igen kedvezőek.

Az adaptív forgatókönyv nemcsak az önkormányzattól és a lakosságtól, hanem a gazdasági szereplőktől is megköveteli a fenntarthatóságra alapuló szemlélet elsajátítását, a zöldenergiákra való átállást és a körforgásos gazdaság elemeinek adaptálását. A vállalati alkalmazkodás elsősorban szintén energetikai kérdések mentén indult meg, amely a jövőben kitejedhet. A körforgásos gazdaság irányába történő elmozdulás a jelenleginél több aktív és elkötelezett szereplő meglétét feltételezi. Ugyanakkor a környezeti adaptáció csak akkor lehet sikeres, ha az új vállalkozások betelepedésére vonatkozó kétségkívül erős és sürgető igény nem írja felül a környezeti szempontokat, vagyis az adaptív forgatókönyv megvalósulása esetén ügyelni kell arra, hogy olyan vállalkozások letelepedését segítsük elő, amelyek környezeti szempontból alacsony kockázatúak, illetve amelyek illeszkedni tudnak erőforrások tekintetében a helyi gazdasági környezethez.

A zöldülő város megvalósítása átgondolt fejlesztéseket igényel a közlekedés terén is. Széttagoltsága és szintkülönbségei miatt a város közlekedési rendszere lakosságszáma ellenére nem alapulhat az olyan egyéni és fenntartható módzatokra, mint a gyaloglás vagy a kerékpár. Az elektromos rásegítésű vagy meghajtású mikromobilitási eszközök (e-bike, e-roller) terjedésével ugyanakkor olyan közlekedési ág születhet meg a városban, amelynek hagyományai a földrajzi adottságok miatt nem nagyon voltak. Ennek fogadására fel kell készülni, például az utak és járdák biztonságosan bejárhatóvá tételével, a gyalogos, két-, illetve négykerekű fogalom lehetőség szerinti elkülönítésével. Ugyanakkor hosszú távon fontos környezetpolitikai cél az autóközlekedés visszaszorítása, kiváltása fenntarthatóbb alternatívákkal.

Jelentős kockázat mutatható ki abban a tekintetben, hogy a robbanómotoros járművek várható szakaszos kivezetése Nyugat-Európából erős kínálatot teremthet Kelet-Európában. Az adaptációs forgatókönyvben el kell kerülni, hogy a város hosszabb távon autóskenzenné váljon, ennek érdekében itt is elő kell segíteni az elektromos autók elterjedését. Mivel a város lakossága túlnyomórészt társasházakban lakik, ehhez szükség lesz közösségi töltőpontok kialakítására a lakóterületeken és a közösségi tereken is, méghozzá meglehetősen jelentős számban.

3.1.3.3 A digitális város

Komló számára a fenntartható városfejlesztési stratégiában jelentős kihívásokat tartogat a digitális várossá válás területén azonosított kockázatok kezelése. A kiinduló helyzet nem különösebben kedvező, a meglévő adottságoktól nem lehet az adott körülmények között abszorpciót várni, az alkalmazkodás pedig ebben a helyzetben az jelenítené, hogy nem valósul meg olyan előremutató adaptáció, amelynek révén a digitális átállásban rejlő potenciális versenyelőnyök kiaknázzhatók lennének. Ezért jelentős transzformációra van szükség, hogy a város leküzdje hátrányait és meg tudja felelni a kihívásoknak.

Ennek részeként Komló képes lesz egy átfogó téradat-rendszeren alapuló digitális városüzemeltetési rendszer integrálására, amely jelentősen racionalizálja a településüzemeltetést. Ezzel olyan igazgatási kompetencia-bővítés jöhet létre, amely létfontosságú lesz a telephelyi tényezők ártértékelődése után. A digitális város keretei között megvalósuló jövőbeli fejlesztések elsősorban ugyanakkor nem önmagukban érdekesek, hanem rendszerszerűen tudnak hozzájárulni a többi részterületen megfogalmazott célok megvalósulásához. Olyan elemek, integrálhatók, mint az igényvezérelt közösségi közlekedés, amely segítheti a megtartó városban címszó alatt szereplő demográfiai kihívások, vagy a zöld átállás problémáinak kezelését. A digitális város megvalósítása, integrált online információs- és ügyintézési rendszerek üzemeltetése támogatni fogja a vonzó lakóhelyi alternatív megteremtésére vonatkozó elképzeléseket is. A szoftveres háttér, valamint az adatintegráció, automatizált monitoring rendszerek kiépítésén túl szükségesek lesznek olyan edukációs lépések, amelyek a helyi lakosságot is felkészítik a digitális technológiák minél szélesebb körű kihasználására.

3.1.3.4 A megtartó város

A megtartó város témakörében még az adaptív forgatókönyv sem tud elrugaszkodnia realitásoktól. Az előregedés és zsugorodás okozta kihívásokkal szemben a város abszorpciók képessége csekély, hiszen a hatsok máris jelentős léptékben jelentkeznek a város népességének hanyatlása, korszerkezetének kedvezőtlenebbé válása terén. Ebben az értelemben az adaptáció folyamatos, hiszen a közösség az elmúlt évtizedekben kénytelen volt ezekhez a peremfeltételekhez alkalmazkodni. Jelentős transzformációra csak bizony részterületeken nyílik esély. Az adaptív forgatókönyvben is azzal kell számolni, hogy Komló népességszám-csökkenése a tervezési időszakban is folyamatos lesz. A természetes fogyás nem fordítható meg, és mérséklésére is csak hosszabb távon, jelentősebb bevándorlási többlet következtében nyílhat esély.

A transzformációra a demográfiai folyamatok kapcsán a ki- és beköltözések egyensúlyának módosítása kapcsán nyílhat esély. A korábbi belföldi elvándorlási többlet megszűnésével az utóbbi években elsősorban a külföldre irányuló migráció jelentette a kihívást. Komló sikeres alkalmazkodásának fontos eleme lesz, ha az elköltözők számát jelentősen csökkenteni tudja. A helyi gazdasága erősödése, a bérsínvonal emelkedése csökkentheti a nyugat-európai munkavállalásból fakadó előnyöket, és elsődleges forrása lehet a népesség megtartásának. Ugyancsak a jelenleginél kedvezőbb feltételeket teremt majd a pécsi gazdaság fellendülése. A növekvő prosperitás felszívja a helyi munkaerő egy részét is, így az interregionális és nemzetközi elvándorlás motivációja csökken, a gazdasági prosperitás pedig olyan ingatlanpiaci növekedést teremt majd a megyeszékhelyen, amely jelentősen felértékeli Komlót, mint lakóhelyet.

Azonban ahhoz, hogy ez a transzformáció sikeres legyen és Komló vonzó lakóhellyé váljon, jelentős előrelépéseket kell tenni a stratégia többi résztémájában, a prosperáló, zöld, digitális és szolgáltató város megvalósításában. Bővíteni kell a minőségi lakóhelykínálatot, javítani kell a közszolgáltatások általános színvonalán, folytatni kell a klíma-adaptív zöldterületi fejlesztések megvalósítását. Az adaptációs forgatókönyv fontos eleme, hogy lépésről lépésre átalakuljon Komló külső imázsa, amelyet mai napig az egykori bányászati múlt, illetve sajnos a rendszerváltozás utáni évtizedek válságával kapcsolatos asszociációk határoznak meg. Ezen pedig nagyon fontos lenne változtatni, hiszen a jelenleg drámainak mondható természetes fogyás lassításához nagyjából évente 200-250 fős beköltözési többlet lenne szükség. Ennek forrása még néhány évig nemcsak Pécs, hanem a járás községei is lehetnek, ahonnan nézve Komló már jelenleg is vonzó perspektívát jelent. Fontos azonban látnunk, hogy ezen települések demográfiai tartalékai igencsak visszafogottak, a jövőben gyorsan kimerülhetnek, így Komló számára szinte az egyedüli út a Péccsel történő szorosabb társadalmi-gazdasági integráció, vagyis elmélyülő agglomerálódás.

Fontos azonban emlékeznünk arra, hogy még abban az esetben is, ha a fent leírt transzformáció nagyjából sikeres lesz, szükség lesz adaptációs lépésekre is, hiszen a város lakosságának elöregedése tovább folytatódik majd, és a település népességének egyre nagyobb részét időskorúak teszik majd ki. A születéskor várható élettartam növekedésében jelentős tartalékok vannak még a városban, ami bár önmagában öröndetes, szintén tovább erősíti az elöregedést. Éppen ezért a demográfiai kihívásokhoz sikeresen alkalmazkodó Komló olyan település, amely kiemelt figyelmet fordít az időskorú népesség sajátos szociális, egészségügyi, mobilitási és gazdaságot érintő igényeire.

3.1.3.5 A kiszolgáló város

Az adaptív forgatókönyvben az egyik legfontosabb tényező, hogy a város alkalmazkodjon ahhoz a 21. századi kihíváshoz, hogy a telephelyi tényezők közül a munkaerő mellett az elérhetőség jelentősége értékelődött fel leginkább. Ez az átalakulás végigkísérte Komló közelmúltját, és mindeztől olyan behatásnak bizonyult, amelyet a város bizonyos mértékig elviselt és adaptálódott is hozzá, valójában azonban elsődleges akadályai közé tartozott a kibontakozásnak. Következésképpen a helyzet átalakítása az egyetlen lehetőség, ha a város fejlődését akadályozó tényezőket meg akarjuk szüntetni.

A forgatókönyv része tehát, hogy megvalósulnak azok a nagyléptékű közúti beruházások, amelyek közvetlenül, vagy közvetve, de érintik Komló elérhetőségét. A Baranya megye területrendezési tervében szereplő új közlekedési pályák megépítése, elsődlegesen az M9-es autópálya, a hozzá csatlakozó északi irányú főútvonali összeköttetés, valamint ennek déli bekötése Pécs-Kelet irányába minőségi változást fog hozni az elérhetőség tekintetében. A megközelíthetőség ebben az esetben már nem lesz hátrány a város számára. Az új pécsi kapcsolat a lakott területek részbeni megkerülésével közvetlen kapcsolatot teremt a város régóta remélt új növekedési pólusával a keleti városrészen. Az ingázási idő lerövidülése jelentős lépés lesz majd Komló elérhetőségének, lakóhelyi attraktivitásának növelésében. Ezen előnyök kihasználása érdekében, szükséges a belterületi úthálózat rekonstrukciója, indokolt esetben fejlesztése, jelenleg még hiányzó kapcsolódási pontok megteremtése.

A forgatókönyvben helye van a vasúti közlekedésnek is, amely továbbra is kiszolgálója lehet a helyi ipar szállítási igényes ágazatainak, és megfelelő szolgáltatásszervezéssel javítja az elsősorban Budapest irányba mutató távolsági személyközlekedési kapcsolatokat. Fontos azonban az alkalmazkodás a vasút megváltozott szerepéhez: a szén utáni korszakban ennek már nincs központi szerepe Komló életében, így indokoltnak látszik a vasút jelentős belvárosi térfoglalásának redukálása vagy megszüntetése, a felszabaduló barnamezős területen a központi funkciók erősítése.

Komló helyzete sokkal kedvezőbb az ingatlanpiac tekintetében. A 21. század első évtizedeiben jellegzetes városi jelenséggént kibontakozó lakhatási válság nem érinti Komlót, sőt, ugyan a kereslet és a kínálat a múltban mutatott egyensúlytalanságokat, de napjainkra beállt egy olyan helyzet, amely határozottan stabilitást mutat. A zsugorodó város számára a meglévő lakásállomány mennyiségi, és részben talán minőségi szempontból is kielégíthető lehet, ugyanakkor a megtartó város modulban vázolt jelentős transzformáció következtében szükség van az ingatlanpiaci folyamatok részleges átalakítására is. A városban a jelentős önkormányzati lakástulajdon olyan érték, amelynek megőrzéséhez hosszú távon is érdemes ragaszkodni. Ez nem csak a hagyományos szociálpolitikai megközelítésben képes pozitív hatást gyakorolnia, hanem egy tágabb fejlesztéspolitikai kontextusban is.

3.2 Jövőkép

Komló város településfejlesztési koncepciója megfogalmazta azt a jövőképet, melyet a város 2030-ra szeretne elérni:

Komló 2030-ban
lakosainak munkát adó, élhető, értékeit tisztelő város,
amelynek fenntartható a gazdasága, a társadalma és a környezete.

A város jövőképét tehát a következőképp lehet összefoglalni:

Komló egy olyan európai kisvárossá kíván válni, amely rengeteg lehetőséget rejt magában mind a helyi társadalom, mind a gazdasági szféra szereplői számára. Fejlesztéseit minden esetben a fenntartható fejlődés eszméjében kívánja megvalósítani, ami egyaránt szolgálja a lakosság, a vállalkozások és a környezet érdekeit. Ezen cél megvalósításához pedig minél szélesebb körből kíván ötleteket meríteni.

A város jövőjét, illetve jövőképét a stratégiában is meghatározott 5 dimenzió vonatkozásában az alábbiak szerint képzei el Komló Város Önkormányzata:

Prosperáló város

Komló városának gazdasági szempontú problematikáját korábban a az „egy lábon állás”, az egyirányú gazdasági berendezkedés jelentette. Jelenleg a helyi gazdaság már több lábon áll, melyet a város a jövőben is erősíteni kíván. Komlónak a természeti környezet, mint pozitívan értékelendő adottság részben korlát is a domborzati sajátosságok miatt. A fejlesztésekre alkalmas, potenciális területeket adminisztratív oldalról az önkormányzat a város rendezési tervének átalakításával lehetővé teszi. Vannak ugyanakkor olyan fejlesztésre alkalmas szabad területek is (Zobák akna és Béta akna), melyek nincsenek az önkormányzat tulajdonában, így ezek megvásárlása is a célok között szerepel.

Komlónak járásközpont a gazdaságfejlesztési projektekben járásszékhelyként szükséges gondolkodnia, hisz nem csak a várost kell kiszolgálnia, hanem a teljes járást. Emellett a településnek érdeke az is, hogy a megyeszékhely, Pécs is prosperáljon, hisz közösen tudnak fellépni gazdasági központként.

A város célja, hogy a volt bányaterületekre letelepítsen egy nagyobb, önkormányzati adóbevételt is generáló vállalatot. A terület hasznosítására vonatkozóan az önkormányzatnak már vannak ígéretei és megállapodása az MVM-el, valamint a Pécsi Tudományegyetemmel egy zöldhidrogén mintaprojekt létrehozására.

Zöldülő város

Kijelenthető, hogy Komló hazai viszonylatban a fosszilis energiahordozók hazájából alakult át egy zöld várossá. A város külső területein korábban sok meddőhányó és bányaterület volt, mely mára otthont biztosít a megújuló energiát hasznosító beruházásoknak. Jelenleg a Kossuth akna, Diagonál akna, Budafai meddőhányó mind napelemparkként működik. Az önkormányzat üzemeltetésébe tartozó intézmények

ingatlanjainak többségén szintén napelemes rendszerek működnek, illetve ezeknél az energetikai korszerűsítés is megvalósult. Ezek alapján kijelenthető, hogy a város hatékonyabb üzemeltetésének irányába történő elmozdulás megindult, melyet a jövőben is folytatni kíván az önkormányzat. A turizmus zöldítésében is előrelépést kíván tenni a város azzal, hogy szorgalmazza az elektromos töltőállomások, valamint az elektromos buszflotta kialakítását. A gazdaságilag prosperáló város fejezetben már említett zöldhidrogén-gyár által előállított termék a jövőben a zöldüzemanyag helyi felhasználását is lehetővé teheti.

Digitális város

A digitalizáció terén mindenképpen fejlődnie kell a városnak, hisz az internet nélkül már minden elképzelhetetlen. A digitális hozzáférés javítását el kell végezni mind gazdasági, mind társadalmi oldalon. A szolgáltatások elérhetőségét, az ügyintézési felületet biztosítani szükséges az online térben, ezzel is hatékonyabbá téve a város működését.

Megtartó város

A kormányzat által bevezetett családpolitika Komló városára is kedvező hatással van, ami megmutatkozik a kiadott építési engedélyek számában, és a negatív demográfiai folyamatok ütemének lassulásában. Folyamatosan javulnak az állami, önkormányzati támogatási rendszerek, az oktatási- nevelési infrastruktúra szintén minőségi fejlődésen megy át. Ezen tényezők min a város megtartóképességét segítik. A jövőre vonatkozóan megfogalmazható cél a foglalkoztatás növelése és a rendszerben feltárt struktúra átalakítása, elmozdítása a magasabb hozzáadott értéket képviselő irányba.

Kiszolgáló város

A szolgáltatások minőségének javítására folyamatosan van igény és lehetőség. A város elkötelezett a jelenleg biztosított szolgáltatások fejlesztése mellett. A piaci kínálat adott, de a szolgáltatások iránt leginkább az idősebb korosztály fogékony, így ezen réteg tekinti Komlót otthonának. Ezen oknál fogva cél, hogy olyan szolgáltatások is fejlesztésre kerüljenek a jövőben, melyek a fiatalok számára nyújtanak kedvezőbb lehetőségeket. Pécs közelsége a jövőre nézve előnyként is felfogható, hisz Komló emberibb léptékű település, melyre a tendenciákat figyelembe véve egyre nagyobb igény mutatkozik.

3.3 A stratégia célrendszere

Ahogy azt az útmutató is elvárja és az az előző fejezetben is felvázolásra került, Komló város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája és Integrált Településfejlesztési Stratégiája kohézióban áll egymással. A város által meghatározott célok elérése, valamint a kapcsolódó fejlesztések hatékony megvalósítása érdekében alapvető fontosságú, hogy a két stratégiai dokumentum célrendszere összhangban álljon egymással. Mindezek okán Komló város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiájának célrendszere az alábbiakban kifejtett stratégiai és részcélokat fogalmazza meg.

3.3.1 Stratégiai fejlesztési célok és részcélok

A jövőkép elérés érdekében Komló város településfejlesztési koncepciója és hatályos Integrált Településfejlesztési Stratégiája alapján a krízisből és az elzártságából való kitörés érdekében három átfogó fejlesztési célt jelöl ki, melyek megegyeznek az FVS stratégiai céljaival.

3.3.1.1 A város és vonzáskörzete lakosságának munkát adó gazdasági központ

Külső kapcsolatai az M9-es autópálya és bekötő útja megépítésével tovább bővülnek. A járásnak ma még csak igazgatási kapcsolatban lévő északi települései, a közlekedési kapcsolatok javulásának köszönhetően, Komló valós funkcionális várostérségévé válnak.

A város tudatos és önálló gazdaságpolitikát folytat, bevételei kiszámíthatóak, pénzügyi helyzete stabil, melynek mentén a vállalkozások működése, és a település hosszútávú kiegyensúlyozott fejlődése biztosítható.

Komló - Pécs erőterében - meghatározó gazdasági központtá válik, ahol a gazdaság egyenletes ütemben fejlődik, egyre magasabb számú jól kvalifikált munkaerőt foglalkoztat.

A térség természeti adottságaira alapozva növekszik a megújuló energia felhasználása, így az ipari fejlődés ellenére az energiateljesítmény számottevően nem növekszik. Az erdők kitermelhető faállománya helyben kerül feldolgozásra, ez a város egyik meghatározó ipari ágazatává válik.

A rekreációs turizmusra, valamint a bányászati múlt és a szocialista építészeti emlékekre alapozva, a Sikonda és Gadány adottságait kihasználva a turizmus fejlődik, a város és környezete felkerül Magyarország turisztikai térképére.

Komló sikeresen felépíti saját imázsát, mely a város múltjának megszépült emlékeit és a modern, befogadó várost helyezi előtérbe.

3.3.1.2 Jó színvonalú, fenntartható lakókörnyezet, vonzó városközpont

A hegyek által övezett, változatos morfológiájú és beépítésű város az épített, a természeti és kulturális adottságaira alapozva 2030-ra vonzó környezet az itt élők és az ide látogatók számára egyaránt. Vonzerejét növeli a megújított, barátságos városközpontjával, a rehabilitált lakó- és iparterületeivel, hatékony városüzemeltetéssel, a revitalizált Kaszánya parttal, az egységes hálózatot alkotó esztétikus zöldfelületeivel.

Az úthálózat hiányainak pótlása, a színvonalas, környezetbarát közösségi közlekedés, valamint a kerékpárosoknak és gyalogosoknak kedvező közterületek hatására csökken a gépjárműforgalom, és ezzel a környezetterhelés is.

A környezettudatos és természetbarát szemlélet terjedése rendezett és esztétikus környezetkultúrát eredményez, és erősíteni a helyi identitást.

3.3.1.3 Jövőjében bízó, nyitott, szolidáris, fenntartható társadalom

A város népességének a csökkenése megáll, amely nemcsak a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhető, hanem elsősorban az egyre magasabb számban helyben maradó fiataloknak, akik perspektívát és pozitív jövőképet látnak Komlóban, és büszkéek arra, hogy itt élhetnek. Ezzel párhuzamosan emelkedik a lakosság általános képzettségi színvonala is.

Komló társadalmi jövőképében egy élhető, magas színvonalú infrastruktúrával és közszolgáltatásokkal rendelkező, hagyományaira támaszkodó, valódi közösséggel rendelkező kisváros. A jó életminőség tükröződik a közösségi kapcsolatokban, az itt élők nyitottak egymásra és nyitottak az új attrakciókra mind a kultúra, mind pedig a rekreáció terén. A város közösségi terein aktív társasági élet zajlik, ezeket a város minden korosztálya használja és kihasználja.

12. táblázat: Komló stratégiai fejlesztési célrendszere

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT, SZOLIDÁRIS, FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok
P1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése	Z1. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése	M3. A népesség csökkenésének megállítása
P2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése	Z2. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása	M4. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése
P3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel	D1. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében	M5. A társadalmi integráció erősítése
	M1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése	
	M2. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése	
	K1. Hatékony városüzemeltetés	
	K2. Vonzó városközpont kialakítása	
	K3. Átkötő és havária utak létesítése	
PROSPERÁLÓ VÁROS	ZÖLDÜLŐ VÁROS	DIGITÁLIS VÁROS
		MEGTARTÓ VÁROS
		KISZOLGÁLÓ VÁROS

3.3.2 Az egyes részcélok öt dimenzió szerinti csoportosítása

3.3.2.1 Prosperáló város

P1. Új foglalkoztatók számára terület biztosítása, a meglévő gazdasági területek ellátási színvonalának emelése

Ipartelepítésre leginkább a Béta aknai út mentén lévő volt bányauzemi területek alkalmasak, az ehhez szükséges infrastruktúra (út, közmű, energia, hírközlés) kiépítése után. Ezen alapcél mellett, ennek az útnak a használatával elérhető, hogy a kőbánya közúti forgalma a várost elkerülje.

Foglalkoztatást növelő beruházás céljára a Körtvélyes és Mecsekfalu közötti területet érdemes előkészíteni a meglévő adottságok továbbfejlesztésével.

A meglévő út és közműhálózat kiegészítése és korszerűsítése szükséges a meglévő gazdasági területen belül, valamint az Altárói terület kikötése az Ipari útra, amellyel a meglévő lakóterületen keresztül vezető út kiváltása is elérhető. Célszerű az átkötés nyomvonalát összehangolni a dávidföldi átkötéssel és az autópálya bekötő útjával.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Bétai út menti volt bányászati területek előkészítése ipartelepítés céljára
- Körtvélyesi gazdasági terület kiegészítése és az infrastruktúrájának fejlesztése
- Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal, ingatlanok vásárlása
- Zobák aknai ingatlan megvásárlása és infrastruktúrával való ellátása
- Nagyrét utcai gazdasági terület alpinfrastruktúrájának fejlesztése
- Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja (Zobák akna, Altáró, Juhász Gy. u.)

P2. A K+F segítségével a térség adottságainak jobb kihasználása, a gazdasági szerkezet fejlesztése

Elő kell készíteni a meglévő szénvagyon korszerű, környezetbarát felhasználását a Bányászati Klaszter keretében végzett K+F segítségével.

Az idegenforgalom jövedelemtermelő képességének és munkahelyteremtő hatásának növelése a térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztését teszi szükségessé. Ennek egyik segítő eleme lehet a turista kerékpárút hálózat, de a hegyi kerékpározás is hazára lelhet a térségben.

Az erdőgazdálkodás és a feldolgozóipar megtelepedésének közös lehetőségeit kihasználva az erdei termék előállítás és a foglalkoztatás egyaránt bővíthet.

A kőbánya továbbra is fontos és hasznos adottság Komló számára, ha környezeti problémáinak felszámolása megtörténik.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A kőszállítás környezetkímélő megoldása
- A felfeldolgozó ipar fejlesztése
- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, a komlói turisztikai potenciál erősítése, kiemelten Sikonda és a Gadány-Kisbattyán körzetében
- A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben
- A hegyi kerékpározás lehetőségének megteremtése

P3. Beszállítói és foglalkoztatási együttműködés Péccsel

Komlón nincs megfelelő nagyságú sík terület nagy foglalkoztató letelepítésére és ezért Komló és térsége számára elegendő munkahely létesítésére sem. Komlónak ezért támogatnia kell Pécsset egy nagyfoglalkoztató letelepítésében. Ez a foglalkoztató besegítene a komlói térség foglalkoztatásába, és lehetőséget biztosítana szállítói cégek megerősödésére vagy kialakulására.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Új nagyfoglalkoztató pécsi letelepedésének támogatása a komlóiak foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése céljából
- A szállítói kapcsolatok erősítése a Gépipari Klaszterrel való együttműködésben

3.3.2.2 Zöldülő város

Z1. A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatásának csökkentése

A gépjármű közlekedés környezetterhelő hatása rontja a város élhetőségét. Ennek a hatásnak a csökkentését szolgálja az egyéni gépkocsi-közlekedés arányának visszaszorítása a közösségi és nem motorizált közlekedés javára. Az arányok megváltoztatását leginkább a belváros területén kell megoldani, de ha a belvárosi területeken kívül ez a változás nem érvényesül, akkor a gépkocsik beérkeznek a belvárosba.

A célkitűzéshez tartozik a helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése, versenyképességének növelése a buszparkjának megújításával, a megállók és az utastájékoztatók korszerűsítésével. Szintén ezt a célt szolgálja a kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítása is.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A helyi buszközlekedés színvonalának emelése közlekedés környezeti hatásainak csökkentése érdekében
- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá, valamint a Komló-Sikondai út és a városközpont között
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, zöld sávok növelése, és a gyalogosok biztonságának növelése

22. Egységes, a környező erdőkhöz kapcsolódó, színvonalas zöldfelületi hálózat kialakítása

Azzal, hogy a város több dombra települt, olyan városszerkezet jött létre, amelyben a városrészek között maradtak beépítetlen sávok. Ezek ma többnyire elhanyagolt területek. Ezek rendbetételével és módszeres összekötésével viszonylag könnyen hálózattá rendezhetők. Legtöbb beavatkozást a zöldfelületi rendszer gerince, a város fő völgye, a Kaszánya patak vonala igényel, így kialakulhat a város átszellőzését biztosító rendszer.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása, a vízpart rehabilitálása, a patak vizének tisztán tartása és a zöldfelületi hálózatba való bekapcsolása
- A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város szempontjából való felülvizsgálata, megnyitása turisztikai célra
- A Szilvási-völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése
- Kerékpár út kialakítása Komló várostól Hosszúhetény településig

3.3.2.3 Digitális város

D1. Smart city eszközök alkalmazása a klímatudatos és lakosságbarát közszolgáltatások biztosítása érdekében

A digitális várossal kapcsolatos célkitűzések eleve rendkívül horizontálisan jelennek meg a többi fejlesztési célkitűzés között. A digitális város kialakításához használatos „smart city” eszközök hozzájárulnak az átfogó stratégiai célok mindegyikéhez: Komló nem tud lakosainak és környezetének munkát adni, nem képes korszerű színvonalon lakókörnyezetet biztosítani, és szolidáris és fenntartható társadalmat hirdetni a 21. században, ha nem rendelkezik a digitális város néhány alapvonásával. Ugyanígy, az itt megfogalmazott témák szintjén is erőteljes összekapcsolódásokat állapíthatunk meg, hiszen a digitalizáció eredményei felhasználhatók és felhasználandók a zöldebb, prosperálóbb, a szolgáltató és a megtartó város kialakításában.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Korszerű integrált települési téradatrendszer kialakítása
- A digitális hozzáférés lehetővé tétele a város minden lakóterületén
- Az e-közzolgáltatás kiterjesztése az önkormányzati ügyek vonatkozásában
- A digitális eszközök adta lehetőségek kiaknázása a városüzemeltetés területén
- A helyi közösségi közlekedés színvonalának emelése a megállók és az utastájékoztatók korszerűsítésével, digitalizálásával.

M1. A város közúti megközelíthetőségének javítása, a munkába járás elősegítése

Az M9 autópálya és csatlakozó útjának megépítését a 66-os útig a 2021-30-as ciklus első felében szükséges előkészíteni ahhoz, hogy az 2030-ig megvalósítható legyen. Ez a fejlesztés rákapcsolja a várost az országos autópálya hálózatra és lényegesen javítja a város versenyképességét a gazdaság és népességvonzás tekintetében is. Előny továbbá Komló elérhetőségének javulása a járás településeiről, amellyel a város centrum jellege erősödik.

Városon belül és a potenciális vonzáskörzetben a közösségi közlekedés megerősítése elsősorban a munkába járást segíti elő. Hasonló célt szolgál a hivatásforgalmi kerékpárút hálózat kiépítése is a térségben, ahol lehet, összhangban a turisztikai célú hálózattal.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Lobbizás az M9 autópálya, a komlói bekötő útja és a 66-os útra átkötő szakasz előkészítésének befejezéséért
- Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtevényes között
- Komlói járás területén a helyközi autóbusz közlekedés munkába járást segítő megerősítése
- Hivatásforgalmi kerékpárút hálózat építése Komló vonzáskörzetében
- Bétei elkerülő út szélesítése, felújítása
- A településen működő helyi tömegközlekedéssel érintett útvonalak útburkolatának korszerűsítése és a kapcsolódó utasvárók fejlesztése.

M2. A lakótelepek komplex megújítása, a lakhatás költségeinek csökkentése

Ez a rész cél magában foglalja az önkormányzati és magántulajdonú lakóépületek értéknövelő, energiahatékony felújítását és a lakótelepek közterületein közösségi terek és funkcionális zöldfelületek kialakítását. Legelsőként a körtevényesi lakótelep megújítása szükséges.

A lakhatási költségek csökkentésének egyik útja a közüzemek működési hatékonyságának javítása által a fajlagos közüzemi díjak csökkentése, a másik a lakások energiahatékony felújításának támogatása, de tulajdonképpen ide tartozik a színvonalas tömegközlekedés és a kerékpár közlekedés lehetőségeinek megteremtése is, hiszen mindkettő a költséges személygépkocsi használatot csökkenti.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Körtevényesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása
- Körtevényesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
- Zrínyi tér környékének közterület-fejlesztése

M3. A népesség csökkenésének megállítása

A város számára nagyon fontos a képzett fiatalok helyben tartása. Ehhez a munkahelyen kívül, megfelelő lakás, szabadidős sportolási és szórakozási lehetőség, közösségi élet, a lakótelepeken és a belvárosban találkozásokra alkalmas terek, jó közösségi közlekedés, és magas színvonalú oktatási-nevelési intézmények szükségesek.

A civil szervezetek és kezdeményezéseik, valamint a versenysport támogatása javítja a lakosság közérzetét, a városhoz kötődését erősíti, ez végső soron az elvándorlást csökkenti.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Sport és szabadidős funkciók fejlesztése, játszóterek fejlesztése
- Helyi középvállalatok szakképzett munkaerői számára színvonalas bérletbiztosítása

- A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása
- Közösségformáló, identitást erősítő rendezvények szervezése
- Pályaválasztás, pályaorientáció, foglalkoztatási paktumok
- Munkahelybővítést segítő munkáltatói képzések
- Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések

M4. A szociális ellátó rendszer megerősítése, a változó igényekhez illesztése

A lakosság összetétele a legkedvezőbb forgatókönyvek szerint is még tartósan öregedni fog, a munkanélküliség gyors megszűnésére nem lehet számítani, de a magas nyugdíjjal rendelkező bányászréteg elhalásával is gyengül családjuk anyagi helyzete. Ezek kezelésére a szociális ellátórendszert fel kell készíteni.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése
- Szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (megyével közösen)
- SZTK épületének felújítása, energetikai korszerűsítése, akadálymentesítés, eszközbeszerzés
- Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése
- Közintézmények akadálymentesítése
- Foglalkoztatási paktumok szervezése a munkanélküliek számára
- Napelemes rendszer telepítése a Szilvási bölcsőde és a Mecsekjánosi óvoda épületén, valamint a Szent Borbála otthon Jó Szerencsét utcai és Liliom utcai telephelyein.

M5. A társadalmi integráció erősítése

A város belterületén jelenleg is meglévő két szegregációs góc kezelésén kívül meg kell akadályozni a zárkerti területek szegregációba csúszását és a leromlással fenyegető városrészek felzárkóztatását. A település működésekor érvényre kell juttatni a szolidaritás elvét, az esélyegyenlőségi szempontokat, kiemelt figyelmet kell fordítani az egyes esélyegyenlőségi csoportokra (hátrányos helyzetűek, idősek, nők, romák, fogyatékkal élők).

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Antiszegregációs program
- A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex programok
- Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása
- Térségi közösségi és oktatási programok
- Civil szervezetek támogatása

3.3.2.5 Kiszolgáló város

K1. Hatékony városüzemeltetés

A hatékonyság növelésének két célja van, egyrészt a költségvetés működési kiadásainak csökkentése, azaz a fejlesztésre fordítható pénzeszközök növelése, másrészt a lakosság terheinek csökkentése. Ennek eszköze lehet a közüzemi vállalatok működési költségének csökkentése, naperómű park létesítése, az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása, az intézmények energiaracionalizálása, de a térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése is a térségközponti szerep megerősítésével, a vonzáskörzet kiterjesztésével.

A rész célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Naperómű park létesítése
- Az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása

- Az intézmények (közintézmények, szakiskola, szociális otthon, stb.) és közüzemi vállalatok energiaracionalizálása
- A térségi hatókörű intézmények kihasználtságának növelése
- Biomassza kazán telepítése
- Települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések - belterületi vízfolyások rendezése
- Komló ellátatlan területeinek szennyvízcsatornázása és a szennyvíztisztító telep korszerűsítése

K2. Vonzó városközpont kialakítása

A cél az, hogy a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv a 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszon a közterület teljes keresztmetszetében átrendeződjön úgy, hogy vonzóvá, a közösségi és szabadidős funkciók fogadására alkalmassá váljon.

Ahhoz, hogy ez a cél elérhető legyen, csökkenteni kell a belvárost terhelő gépkocsiforgalom zavaró hatását, biztosítani kell a gyalogos, kerékpáros és közösségi közlekedés előnyét a gépjármű forgalommal szemben, és csökkenteni kell a gépjármű-közlekedésre szánt felületek elválasztó hatását.

Ennek érdekében átkötő utakkal javítani kell az úthálózat sajátos, egy pontban összefutó polipos jellegén, valamint a közösségi közlekedés minőségén és elfogadottságán. Több ponton meg kell oldani a vasúton való átjutást. Megoldást kell találni a Kossuth Lajos utca - Berek utca - Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelésére. Ki kell alakítani havária utat az előbbi csomópont elkerülésére. Ezután nyílik lehetőség arra, hogy a Kossuth Lajos utca négysávós szakaszán – természetesen a csomópont kivételével – egy sáv a gyalogosok és kerékpárosok számára felszabadítható legyen.

A fent meghatározott sávból a piac környéke kiesik, bár ez a terület is a belváros részét képezi. Akut problémája a parkolás megoldatlansága, valamint a piac épületeinek korszerűtlensége és leromlott állaga. A helyzetén mindenféleképp javítani kell, hogy a XXI. század kívánalmainak megfelelhessen.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületfejlesztésére
- A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése
- A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése
- A kerékpáros infrastruktúra fejlesztése a belvárosban
- A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba
- Minőségi zöldfelületek, fiatalok és egyéb generációk számára is használható közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás
- Turisztikai attrakció megvalósítása a könyvtár épületében és a KH mögötti területen
- Légópincék hasznosítása
- A 13-15. századi országosan védett gótikus templomrom környezetének turisztikai célú fejlesztése

K3. Átkötő és havária utak létesítése

Ez a rész cél összefügg az előző két céllal, hiszen havária útra a Kossuth Lajos út Pécsi úti, Berek utcai csomópontjának havária esetén való elkerülésére van szükség. A közlekedési hálózat polipszerű karjainak az összekötése ugyancsak a belváros tehermentesítését szolgálja.

A részcélhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér közötti közúti kapcsolat megteremtése

3.3.3 Városrészi célok

A középtávú területi célok a városrészek céljaival összhangban kerültek meghatározásra. A célok definiálásánál figyelembe vettük az egyes területi egységek gazdasági, társadalmi jellemzőit és funkcióit.

13. táblázat: Városrészi területi célok

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT SZOLIDÁRIS FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok	kapcsolódó részcélok
V1. Sikonda, V4. Belváros: A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, ehhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések	V1. Sikonda: A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben	V1. Sikonda: Helyi középvezeték szakképzett munkaereje számára színvonalas bérlakás biztosítása
V2. Nyugati városrész: Nagyrét utcai gazdasági terület alapinfrastruktúrájának fejlesztése	V1. Sikonda: A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése	V1. Sikonda: A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása
V2. Nyugati városrész: Juhász Gy. utca melletti barnamezős terület rehabilitációja	V1. Sikonda: Sport és szabadidős funkciók fejlesztése	V1. Sikonda: A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése
V3. Déli városrész: Bétai elkerülő út szélesítése, felújítása	V2. Nyugati városrész: A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának	V1. Sikonda: Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása
V4. Belváros: A települést átszelő vasútvonal és a kapcsolódó pályaudvar áttelepítése agglomerációba. A felszabadult értékes területeken egy fejlődő belváros kialakítása. A beruházás elengedhetetlen része a kapcsolódó MÁV területek megvásárlása	V2. Nyugati városrész: Körtvélyes városrész útburkolatainak, járdáinak, zöldfelületeinek és részben vagy egészében önkormányzati tulajdonú ingatlanok korszerűsítése	V2. Nyugati városrész: A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex programok
V5 Altáró: Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal	V2. Nyugati városrész: Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között	V2. Nyugati városrész: Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése, energetikai korszerűsítése
V5 Altáró: Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között	V2. Nyugati városrész: Naperőmű park létesítése	V2. Nyugati városrész: Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
V5 Altáró, V7. Keleti városrész: Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja, megújítása	V2. Nyugati városrész: Komló-Sikondai út-Pécsi utca környéke között kerékpárforgalmi létesítmény kialakítása	V2. Nyugati városrész: Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása
V7. Keleti városrész: A rozsdadozást megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés	V2. Nyugati városrész: Parkolóhelyek bővítése a Körtvélyes városrészben	V2. Nyugati városrész: Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása
V11. Külterület: A Bétai út menti volt bányászati területek előkészítése ipartelepítés céljára	V2. Nyugati városrész: A Komló Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése	V3. Déli városrész: Közösségi terek, játszóterek kialakítása

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
V11. Külterület: Bétai elkerülő út felújítása, szélesítése	V3. Déli városrész: A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése	V4. Belváros: Egészségügyi és szociális alapellátás infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (Kossuth L. u. 103.)
	V3. Déli városrész: A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér közötti közúti kapcsolat megteremtése	V5. Altáró, V6. Északi városrész, V7. Keleti városrész, V11. Külterület: Antiszegregációs program végrehajtása
	V3. Déli városrész: Utak, közterületek felújítása	V8. Zobákpuszt, V9. Mecsekjánosi: Lakossági, közösségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése
	V4. Belváros, V7 Keleti városrész: A kőszállítás környezetkímélő megoldása	V9. Mecsekjánosi: Nagy László utca felújítása
	V4. Belváros, V5 Altáró, V7. Keleti városrész, V9. Mecsekjánosi: A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi	
	V4. Belváros: Komló Város Önkormányzat Városgondnokságának digitális és épületenergetikai korszerűsítése	
	V4. Belváros: Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterület-rendezésére, a belváros komplex fejlesztése	
	V4. Belváros: A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése	
	V4. Belváros: A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése	
	V4. Belváros: A kerékpáros infrastruktúra kiépítése a belvárosban	
	V4. Belváros: A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba	
	V4. Belváros: Minőségi zöldfelületek, fiatalok és egyéb generációk számára is használható közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás	
	V4. Belváros: A piac és vásárcsarnok XXI. századnak megfelelő kialakítása	
	V4. Belváros, V6. Északi városrész: A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése	

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
	V4. Belváros, V5. Altáró: A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér közötti közúti kapcsolat megteremtése	
	V4. Belváros: A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruház és környéke)	
	V4. Belváros: A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása	
	V4. Belváros: Komló Közös Önkormányzati Hivatal környezetének, az Eszperantó térnek komplex rehabilitációja	
	V5 Altáró: Az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása	
	V5 Altáró, V6. Északi városrész, V9. Mecsekjánosi: Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között	
	V6. Északi városrész: A szilvási völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése	
	V6. Északi városrész: Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése	
	V6. Északi városrész: A komlói arborétum ökoturisztikai fejlesztése	
	V6. Északi városrész: Zrínyi tér rehabilitációja	
	V6. Északi városrész: Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése	
	V6. Északi városrész: Szilvás városrész rehabilitációja	
	V7. Keleti városrész, V8. Zobákpusztá: Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között	
	V9. Kisbattyán, V11. Külterület: Kisbattyáni út felújítása	
	V11. Külterület: A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város érdekében való felülvizsgálata	

PROSPERÁLÓ VÁROS	ZÖLDÜLŐ VÁROS	DIGITÁLIS VÁROS	MEGTARTÓ VÁROS	KISZOLGÁLÓ VÁROS
---------------------	------------------	--------------------	-------------------	---------------------

V1. Sikonda

Sikonda városrész Komló belvárosától 5 kilométerre nyugatra fekszik. Közlekedési feltártsága jó, alig 500 méterre található a 66-os főúttól. Vonzerejét termálfürdője, horgásztava, az érintetlen természet közelsége és az egyedülálló mikroklimája adja. A városrészben – üdülőterületi jellegéből adódóan – humán közszolgáltatási funkciók nem elérhetők.

A városrész specifikus fejlesztési lehetősége **a turisztikai szolgáltatások bővítése a térségi attrakciók összehangolásával és a városrész rekreációs szerepének erősítésével.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése, ehhez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések
- A kerékpáros turizmus hálózati infrastruktúrájának kialakítása a térségben
- A város zöldfelületeinek egységes hálózattá szervezése
- Sport és szabadidős funkciók fejlesztése
- Helyi középvezetési szakképzett munkaereje számára színvonalas bérletbiztosítás
- A civil szervezetek és kezdeményezéseinek támogatása
- A társadalmi struktúra változásához alkalmazkodó ellátórendszerek mennyiségi és minőségi fejlesztése
- Különböző társadalmi helyzetű csoportok integrálása

V2. Nyugati városrész (Dávidföld, Mecsekfalu, Kökönyös, Körtvélyes)

A városrészt alkotó településrészekre a lakófunkció túlsúlya jellemző. A humán közszolgáltatásokkal való ellátottság kedvező, a gazdasági és közösségi funkciók ugyanakkor hiányosan vannak jelen. Körtvélyesen található a bányabezárások miatt leállított, utolsó panelos építésű, befejezetlen lakótelep. A heterogén területeket magában foglaló városrész célja **a közterületek, közösségi terek kialakítása, az életminőség javítása.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Nagyrét utcai gazdasági terület alpinfrastruktúrájának fejlesztése
- Juhász Gy. utca melletti barnamezős terület rehabilitációja
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése
- Körtvélyes városrész útburkolatainak, járdáinak, zöldfelületeinek és részben vagy egészében önkormányzati tulajdonú ingatlanok korszerűsítése
- A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló komplex programok
- Idősek Otthonának kapacitás fejlesztése, energetikai korszerűsítése
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
- Körtvélyesi lakótelep épületeinek energiahatékony felújítása
- Körtvélyesi lakótelep közterületeinek funkcióbővítése és megújítása
- Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtvélyes között
- Naperőmű park létesítése
- Komló-Sikondai út-Pécsi utca környéke között kerékpárforgalmi létesítmény kialakítása
- Parkolóhelyek bővítése a Körtvélyes városrészben
- A Komló Bányász Sport Klub területének komplett fejlesztése

V3. Déli városrész

A városrésze a magasabb társadalmi státuszú lakosság koncentrációja jellemző. A városrészben található a sajátos hangulatú nyolcutcás bányászkolónia, az úgynevezett Újtelep, amelynek környezete rekonstrukcióra szorul. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, azonban sem a közösségi, sem a humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el. A településrész fejlesztési lehetőségét **az elérhetőségének javítása jelentheti.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Bétai elkerülő út szélesítése, felújítása
- A főutak elválasztó hatásának csökkentése, a gyalogosok biztonságának növelése
- Közösségi terek, játszóterek kialakítása
- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- Utak, közterületek felújítása

V4. Belváros

A Belvárosban a gazdasági, közösségi és közszolgáltatási funkciók széles köre elérhető, de a közlekedési infrastruktúra ugyanakkor fejlesztésre szorul.

A Belváros funkcionális megerősítése érdekében a közlekedési funkciók csökkentése szükséges. A közterületek többségét a járműközlekedés és a parkolás foglalja el, így alig marad hely a gyalogosoknak, és a zöldfelületeknek. Emellett a lehasznált vasút és a környező üzemi területek a belvárosi funkciók elől veszik el a területet. A Kossuth Lajos utca 4 sávját a forgalom nem indokolja, és a gyalogosok számára egy nehezen leküzdhető kellemetlen akadályt jelent. A Berek utca- Pécsi út kettős jelzőlámpája korszerűbb, forgalomfüggő szabályozást igényel.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A térséggel összehangolt turisztikai csomag kifejlesztése
- A települést átszelő vasútvonal és a kapcsolódó pályaudvar áttelepítése agglomerációba. A felszabadult értékes területeken egy fejlődő belváros kialakítása. A beruházás elengedhetetlen része a kapcsolódó MÁV területek megvásárlása
- A kőszállítás környezetkímélő megoldása
- A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- Komló Város Önkormányzat Városgondnokságának digitális és épületenergetikai korszerűsítése
- Egészségügyi és szociális alapellátás infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (Kossuth L. u. 103.)
- Átfogó terv készítése a Kossuth Lajos utca és a felszámolt vasút közötti sáv 48-as tér és Zrínyi tér közötti szakaszának közterületrendezésére, a belváros komplex fejlesztése
- A Kossuth Lajos utca Berek utca Pécsi út csomópont páros kapacitásának növelése
- A Kossuth Lajos utca forgalomcsillapítása és az útfelület elválasztó hatásának csökkentése
- A kerékpáros infrastruktúra kiépítése a belvárosban
- A használaton kívüli MÁV területek bekapcsolása a városközpontba
- Minőségi zöldfelületek, fiatalok és egyéb generációk számára is használható közösségi terek, sétányok kialakítása, utca és parkoló fásítás
- A piac és vásárcsarnok XXI. századnak megfelelő kialakítása
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A Tröszt utca Pécsi út csomópontja és a Templom tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A komlói belváros keleti részének megújítása (Zengő áruháza és környéke)
- A Komló 48-as tér teljes rekonstrukciójának megvalósítása
- Komló Közös Önkormányzati Hivatal környezetének, az Eszperantó térnek komplex rehabilitációja

V5. Altáró (+ Közüzemi völgy, Autós völgy)

Komló gazdasági funkciói egyértelműen az Altáró városrészben koncentrálódnak, itt található az Altáró Ipari Park is, melynek jobb kihasználtsága és elérhetősége érdekében közlekedési fejlesztések indokoltak. A városrészben a közműhálózat teljesen kiépített, a felhagyott bányászati és ipari területek elsősorban környezeti szempontból jelentenek problémát. Közösségi és humán közszolgáltatási funkciók a településrészben nem érhetők el. A városrészhez tartozó Sport völgy végén szegregátum alakult ki, aminek a kezelése már megindult.

A városrész jobb kihasználásához **a közlekedési kapcsolatait kell javítani, a vasúton való újabb átjáróval az Ipari út irányába.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Altárói ipari terület főútjának összekötése az Ipari úttal
- Az M9 bekötő és a 66-os útra átkötő út városi szakaszának területelőkészítése az Ipari út és Körtevényes között
- Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja, megújítása
- Az altárói lezárt termálkutak energiájának hasznosítása
- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között
- A Kaszánya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- Antiszegregációs program végrehajtása
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése

V6. Északi városrész (Somág, Kenderföld, Szilvás)

Az északi városrész lakófunkciójú, a gazdasági funkciót csak néhány kiskereskedelmi üzlet és vendéglátóhely, valamint egy Spar supermarket jeleníti meg. A városrész közműhálózata még fejlesztésre szorul, csak Szilvás közművesítetttsége teljes. A közösségi funkciók közül a sportfunkciók adottak az északi városrészben. A városrész humán közszolgáltatásokkal (egészségügy, szociális ellátás, oktatás) jól ellátott. Szilvásban és Kenderföldön több nagy kiterjedésű közpark is található. A lakótelepek nagy aránya miatt fokozott szükség van minőségi funkcionális zöldfelületekre.

A Kazinczy, Vörösmarty utak környéke szegregációs terület további kezelése feltétlen szükséges.

A városrész fejlesztési lehetőségét **közösségi terek kialakítása és a városközponttal való elérhetőség javítása** jelentheti.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kerékpárút kiépítése Mecsekjánosi és Zobákpusztá között
- A szilvási völgy bekapcsolása városközpontba, „városligetté” fejlesztése
- Lakótelepi közösségi terek, tematikus játszóterek létesítése
- Antiszegregációs program végrehajtása
- Arany János utca felújítása
- A Tröszt utca vége és a Zrínyi tér közötti közúti kapcsolat megteremtése
- A komlói arborétum ökoturisztikai fejlesztése
- Zrínyi tér rehabilitációja
- Vállalkozóház kialakításának érdekében a volt Nagy László Gimnázium épületének korszerűsítése
- Szilvás városrész rehabilitációja

V7. Keleti városrész (Gesztenyés, Zobák-akna, Anna-akna)

Gesztényést kertvárosias beépítés jellemzi, körben erdők határolják. A lepusztult és elhagyott Zobák-akna és környezete rendkívül rossz településképi elem. Feltételezhetően nem kármentesített szennyező források vannak pl.: volt Anna-akna területén. A kőbánya és a kőszállítás komoly légszennyező forrás.

A keleti városrészben a lakófunkció mellett az ipari-gazdasági funkció is jelen van, bár a szénbányászat visszaesése után már csak a kőbányászat jelentős a városrészben. A városrészben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat két vonala is érinti. A településrészen a közösségi és humán közszolgáltatási funkciók csak részben érhetők el: sportolási lehetőség biztosított, illetve óvoda és idősok otthona működik, egészségügyi ellátásra helyben nincs lehetőség, csak a belvárosban. A városrésze az alacsony státuszú lakónépeség magas aránya jellemző

A településrészt fejlesztési célja **a közösségi terek és zöldfelületek fejlesztése, a kőszállítás zavaró hatásainak mérséklése a szegregálódás csökkentése érdekében.**

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Önkormányzati tulajdonú belterületi barnamezős területek rehabilitációja, megújítása
- A rozsdavezet megközelítését szolgáló infrastruktúra fejlesztés
- A kőszállítás környezetkímélő megoldása
- Kerékpárút kiépítése Mecsekjányosi és Zobápuszta között
- A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- Antiszegregációs program végrehajtása

V8. Zobápuszta

Zobápuszta a keleti városrésztől 2 kilométerre fekszik, harmadrendű közúton közelíthető meg. A városrésze a lakófunkció jellemző. Méretéből adódóan a településrészen a közszolgáltatások hiányosak, így a legfontosabb jövőbeli cél a **közösségi és humán közszolgáltatási funkciók kiépítése**. A városrészt közműhálózata a vezetékes földgázhálózat kivételével kiépített.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kerékpárút kiépítése Mecsekjányosi és Zobápuszta között
- Lakossági, közösségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése
- Szennyvízhálózat kiépítése

V9. Mecsekjányosi

A falusias jellegű Mecsekjányosi elsősorban lakófunkciójú, de a Hídépítő Zrt. jelentős gazdasági tényező. A városrésztben a közműhálózat hiánytalanul kiépített, a területet a helyi tömegközlekedési hálózat több vonala is érinti. A településrészen a **közösségi és humán közszolgáltatási funkciók** csak részben érhetők el, célul tűzhető ki azok **kiépítése**. A városrészt közútjai terheltek és a kiskereskedelmi egységek is csak korlátozott számban vannak jelen.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kerékpárút kiépítése Mecsekjányosi és Zobápuszta között
- A Kaszárnya patak partjának kiszabadítása és bekapcsolása a zöldfelületi hálózatba
- Lakossági, közösségi és humán közszolgáltatási funkciók fejlesztése
- Nagy László utca felújítása

V10. Kisbattyán

Kisbattyán városrész lakófunkciójú, méretéből adódóan közösségi és humán közszolgáltatási funkciók nem érhetők el helyben. A városrész közműhálózata a csatornahálózat kivételével kiépített, de **úthálózata felújításra szorul**. A sajátos hegyi falu miliő értékeit egyre többen fedezik fel.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Kisbattyáni út felújítása

V11. Külterület

A külterület nagy részét a bányászok számára kialakított kiskertek hétvégi házas beépítése a jellemzi. Az előregedett, alacsony képzettségi színvonalú lakosság külterületekre történő kiköltözése az utóbbi években felerősödött, amely az alacsony státuszú, képzetlen, kedvezőtlen foglalkoztatottsági és lakhatási körülmények között élő népesség koncentrációját eredményezte. Két kiskertes övezetben - Cseresznyákban és a Dávidföldi kertekben - lakó emberek halmozottan hátrányos helyzetben vannak. A **szegregátumok kezelése** közeljövőben szükségessé válik.

A gadányi tavak környéke a Mecsekjánosi kastély és a crosspálya fejlesztési lehetőséget kínál.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- A Bétai út menti volt bányaüzemi területek előkészítése ipartelepítés céljára
- Bétai elkerülő út felújítása, szélesítése
- A város belterületével határos erdőrészek hasznosításának a város érdekében való felülvizsgálata
- Antiszegregációs program végrehajtása
- Kisbattyáni út felújítása

3.3.4 A célrendszer várostérségi összefüggései

14. táblázat: Komló FVS területi célmátrix - várostérségi összefüggések

1. Stratégiai cél	2. Stratégiai cél	3. Stratégiai cél
A VÁROS ÉS VONZÁSKÖRZETE LAKOSSÁGÁNAK MUNKÁT ADÓ GAZDASÁGI KÖZPONT	JÓ SZÍNVONALÚ, FENNTARTHATÓ LAKÓKÖRNYEZET, VONZÓ VÁROSKÖZPONT	JÖVŐJÉBEN BÍZÓ, NYITOTT SZOLIDÁRIS FENNTARTHATÓ TÁRSADALOM
Várostérségi leképeződés	Várostérségi leképeződés	Várostérségi leképeződés
A cél teljesülésével Komló városa egy térségi gazdasági központként jelenne meg a térképen a járás és a járás határain túl elhelyezkedő kisebb települések számára, mely megfelelő mennyiségben és minőségben kínál munkahelyeket a helyi társadalom számára. A javuló közlekedési kapcsolatok nem csak a helyi és térségi érdekeket szolgálják, hanem elősegítik a beszállítói hálózat fejlődését.	A cél teljesülésével Komló városa egy élhető, zöld és fenntartható településsé válna, mely erősíti a helyiek identitástudatát, a település iránti elköteleződést, és emellett a betelepülők és idelátogatók számára is vonzó célpontként jelenik meg a térben.	A cél teljesülésével a kiszolgáló funkció erősödik meg mind városi, mind térségi szinten. A közszolgáltatások folyamatos fejlesztésével, digitalizációjával egy minőségibb, a kor elvárásainak megfelelő szociális háló alakulhat ki. A társadalmon belül tapasztalható szakadék csökkentésével, felszámolásával, minden csoport integrációja megvalósul.